

Nastolené utrpení Židů v letech 1938–1945, završené tragédiemi ve vyhlazovacích táborech, doposud zastihuje skutečnost, že českoslovenští Židé se nepoddali údělu pronásledované komunity a přes stupňovaný teror se zapojili do odboje v Čechách, na Moravě na Slovensku. Tisíce z nich – ženy i muži – se při první příležitosti staly příslušníky československé armády a se zbraní v ruce bojovaly proti nacismu a fašismu na všech frontách druhé světové války.

Těmto ženám a mužům je věnována výstava

ŽIDÉ V BOJI A ODBOJI

Rezistence československých Židů v letech druhé světové války

Příslušníci čs. vojenské jednotky ze Středního východu se svým dílem – československým státním znakem sestaveným z barevných tobruckých kamínků – symbolizujícím rovněž osudy československých Židů.

Organizátoři této výstavy děkují za laskavou podporu těmto sponzorům:

Česká rada pro oběti nacismu
Nadace Židovské obce v Praze
Federace židovských obcí v České republice
ICEJ
Český svaz bojovníků za svobodu

Obrazové materiály na výstavu poskytli: plk. v. v. Otokar Braun, Mikuláš Bröder, generál v. v. Josef Hercz, Josef Holan, plk. v. v. Otto Klíma, plk. v. v. Bedřich Kopold, plk. v. v. Imrich Lom, Jiří Poláček, Múzeum Slovenského národného povstania Banská Bystrica, Národní archiv Praha a Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv Praha. **Autoři scénáře:** PhDr. Zlatica Zudová-Lešková, CSc. a PhDr. Jan Němeček, DrSc.

Překlad do němčiny: PhDr. Daniela Tamášová. **Překlad do angličtiny:** Gita Zbavitelová. **Výtvarná a technická realizace:** Luděk Neužil.

Výstavu iniciovala Židovská obec v Praze v čele s předsedou Ing. Tomášem Jelínkem.

Držitelem této výstavy je Sdružení židovských vojáků a odbojářů, Maiselova 18, 110 00 Praha 1

Poprvé byla tato výstava představena v roce 2005 v prostorách Poslanecké sněmovny České republiky

The commonly known suffering of the Jews in 1938–1945, which culminated in the tragedies of the extermination camps, has overshadowed the awareness that not all Czechoslovak Jews succumbed to the fate of their persecuted community, but rather joined the resistance in Bohemia, Moravia and Slovakia despite the increasing terror. At the first possible opportunity, thousands of women and men joined the Czechoslovak Army and, weapon in hand, fought Nazism and Fascism on all the fronts of the Second World War.

This exhibition is dedicated to these women and men

THE JEWS IN BATTLE AND IN THE RESISTANCE

The Resistance Efforts of the Czechoslovak Jews during World War II

Das Leid der Juden in den Jahren 1938-1945, welches seinen Höhepunkt in den Tragödien der Vernichtungslager fand, scheint bis zum heutigen Tage den Umstand zu überschatten, dass tschechoslowakische Juden die ihnen aufgezwungene verhängnisvolle Rolle einer verfolgten Volksgruppe nicht tatenlos hinnahmen, sondern trotz wachsenden Terrors am Widerstandskampf in Tschechien, Mähren und in der Slowakei teilnahmen. Tausende von ihnen – Frauen und Männer – traten bei der ersten Gelegenheit in die Reihen der tschechoslowakischen Armee ein um mit der Waffe in der Hand gegen den Nazismus und Faschismus an allen Fronten des Zweiten Weltkrieges zu kämpfen.

Es sind diese Männer und Frauen denen die Ausstellung

JUDEN IM KAMPF UND WIDERSTAND

gewidmet ist

Der Widerstandskampf tschechoslowakischer Juden im Zweiten Weltkrieg

The members of the Czechoslovak military unit in the Middle East with their work – the Czechoslovak state emblem made of colourful stones from Tobruk, also a symbol of the fate of the Czechoslovak Jews.

Angehörige der tschechoslowakischen Militäreinheit im Mittleren Osten mit ihrem Werk, dem tschechoslowakischen Staatswappen, das aus Steinen aus Tobruk zusammengestellt ist – symbolhaft für das Schicksal tschechoslowakischer Juden.

The organizers of the exhibition would like to thank following sponsors for kind support:

Die Veranstalter der Ausstellung danken folgenden Sponsoren für ihre freundliche Unterstützung:

Czech Committee for Nazi Victims / Tschechischer Rat für Opfer des Nationalsozialismus

Foundation of the Jewish Community in Prague / Stiftung der Jüdischen Gemeinde Prag

Federation of Jewish Communities in the Czech Republic / Föderation jüdischer Gemeinden in der Tschechischen Republik

International Christian Embassy Jerusalem (ICEJ) / Internationale Christliche Botschaft in Jerusalem (ICEJ)

The Czech Union of Freedom Fighters / Tschechischer Freiheitskämpferbund

Photographic material provided by: Col. (Ret.) Otokar Braun, Mikuláš Bröder, Gen. Ret. Josef Hercz, Josef Holan, Col. (Ret.) Otto Klíma, Col. (Ret.) Bedřich Kopold, Col. (Ret.) Imrich Lom, Col. (Ret.) Jiří Poláček, the Museum of the Slovak National Uprising Banská Bystrica (Múzeum Slovenského národného povstania Banská Bystrica), the National Archive Prague (Národní archiv Praha) and the Military Central Archive – Military Historical Archive Prague (Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv Praha). Concept authors: PhDr. Zlatica Zudová-Lešková, CSc., PhDr. Jan Němeček, DrSc. Translation: Ľita Zbavitelová. Graphic design and technical realization: Luděk Neužil.

The exhibition was initiated by the Jewish Community in Prague under the leadership of Ing. Tomáš Jelínek.

The holder of this exhibition is the Association of Jewish Soldiers and Resistance Fighters, Maiselova 18, 110 00 Prague 1.

Das Bildmaterial wurde von folgenden Personen zur Verfügung gestellt: Oberst a.d. Otokar Braun, Mikuláš Bröder, General a.d. Josef Hercz, Josef Holan, Oberst a.d. Otto Klíma, Oberst a.d. Bedřich Kopold, Oberst a.d. Imrich Lom, Oberst a.d. Jiří Poláček, Museum des Slowakischen Nationalaufstandes Banská Bystrica, Nationales Archiv Prag und Militärisches Zentralarchiv – Militärisches historisches Archiv Prag. Autoren des Drehbuchs: Dr.phil. Zlatica Zudová-Lešková, Dr.phil. Jan Němeček.

Deutsche Übersetzung: PhDr. Daniela Tamášová. Graphische und technische Gestaltung: Luděk Neužil.

Die Ausstellung wurde von der Jüdischen Gemeinde zu Prag unter ihrem Präsidenten Dipl.-Ing. Tomáš Jelínek initiiert

Träger der Ausstellung ist der Verband jüdischer Soldaten und Widerstandskämpfer, Maiselova 18, 110 00 Prag 1

Židé se v těžkých podmínkách protektorátu Čechy a Morava ztotožnili s idejemi národního odboje a snažili se všemi silami v ilegálních organizacích a v různých uskupeních civilního i vojenského charakteru dosáhnout osvobození a obnovení Československa. Byli členy a podporovateli Politického ústředí, Obrany národa, Petičního výboru Věrní zůstaneme, Komunistické strany Československa a rovněž dalších ilegálních odbojových skupin.

In the difficult conditions of the Protectorate of Bohemia and Moravia, the Jews identified as much as they could with the national resistance ideas of the liberation and restoration of Czechoslovakia in clandestine organizations and various civilian and military groups. They were members and supporters of the Political Centre, Defence of the Nation, the Petition Committee Faithful We Shall Remain, the Communist Party of Czechoslovakia and other clandestine resistance groups.

Unter schwierigen Bedingungen des Protektorats Böhmen und Mähren hatten sich Juden das Gedankengut des nationalen Widerstandes zu eigen gemacht und setzten alles daran, mittels Teilnahme in illegalen Organisationen und diversen zivilen und militärischen Gruppierungen zur Befreiung und zum Wiederaufbau der Tschechoslowakei beizutragen. Sie waren Mitglieder und Anhänger von Widerstandsorganisationen wie Politické ústředí (Politische Zentrale), Obrana národa (Volksverteidigung), des Petitionsausschusses Věrní zůstaneme (Wir bleiben treu), der Kommunistischen Partei der Tschechoslowakei und weiterer illegaler Widerstandsgruppen.

Doc. PhDr. Josef FISCHER, učitel moderní filozofie Univerzity Karlovy, představitel sociálně-demokratické inteligence sdružené kolem Dělnické akademie. Jeden z iniciátorů manifestu Věrní zůstaneme a do podzimu 1941 vůdčí osobnost (rovněž pod krycím jménem Hübschmann) odbojové organizace Petiční výbor Věrní zůstaneme a hlavní autor jejího programu „Za svobodu, do nové ČSR“. V říjnu 1941 byl zatčen gestapem, vězněn v Praze a terezínské Malé pevnosti, později byl v Berlíně odsouzen k trestu smrti a 19. 2. 1945 v Brandenburku popraven.

Doc. PhDr. Josef FISCHER, professor of modern philosophy at Charles University and member of the Social-Democratic intelligentsia associated with the Workers' Academy. One of the initiators of the Faithful We Shall Remain manifesto and, until autumn 1941, a leading figure (also under the cover name Hübschmann) of the resistance organization Petition Committee Faithful We Shall Remain and the chief author of its program For Freedom, Toward a New Czechoslovakia. In October 1941, he was arrested by the Gestapo and imprisoned in Prague and the Small Fortress in Terezín (Theresienstadt). He was sentenced to death in Berlin and executed in Brandenburg on February 19, 1945.

Dozent Dr.phil. Josef FISCHER, Professor für moderne Philosophie an der Karlsuniversität, Vertreter der sozial-demokratischen Intelligenz, die sich im Rahmen der Arbeiterakademie organisiert hat. Er war einer der Initiatoren des Manifestes „Věrní zůstaneme“ („Wir bleiben treu“) und galt bis zum Herbst 1941 als führende Persönlichkeit (auch unter dem Decknamen Hübschmann) des Petitionsausschusses „Věrní zůstaneme“ und Hauptverfasser seines Programms „Za svobodu, do nové ČSR“ („Für die Freiheit, in die neue Tschechoslowakische Republik“). Im Oktober 1941 wurde er von der Gestapo festgenommen, in Prag und in der Theresienstädter Kleinen Festung gefangen gehalten, später in Berlin zur Todesstrafe verurteilt und am 19.2.1945 in Brandenburg hingerichtet.

Heda KAUFMANNOVÁ se do odbojové práce Petičního výboru Věrní zůstaneme zapojila již v březnu 1939 prostřednictvím svého bratra Viktora. Plnila nebezpečné a současně nezbytné úkoly, přičemž se sama často ocitala v ohrožení života. Po rozsáhlém zatýkání v říjnu 1942 se podílela na pomoci zatčeným a nadále pracovala v odboji. Po nařízení o sestěhovávání židovských rodin byla vyhozena z bytu. Od září 1942, kdy se rozhodla, že se nedostaví k transportu do ghetta v Terezíně, žila až do konce války v naprosté ilegalitě.

Heda KAUFMANNOVÁ joined the resistance activity of the Petition Committee Faithful We Shall Remain as early as March 1939 through her brother Viktor. She fulfilled dangerous but crucial assignments, often jeopardizing her life. After the mass arrests in October 1942, she was one of those who helped the arrested while continuing to work in the resistance. When the decree on the obligation to move Jewish families together was issued, she was thrown out of her apartment. In September 1942, she deliberately failed to report for the transport to the Terezín Ghetto and lived in the underground until the end of the war.

Heda KAUFMAN hat sich mit ihrem Bruder Viktor an der Widerstandsarbeit des Petitionsausschusses „Věrní zůstaneme“ („Wir bleiben treu“) bereits seit März 1939 beteiligt. Sie erledigte gefährliche und gleichzeitig unerlässliche Aufgaben und begab sich dabei selbst in Lebensgefahr. Im Zuge einer durchgreifenden Verhaftungswelle im Oktober 1942 hat sie den Festgenommenen geholfen und arbeitete weiterhin für den Widerstand. Aufgrund der Verordnung über die Umsiedlung jüdischer Familien wurde sie aus ihrer Wohnung geworfen. Seit September 1942, als sie beschloss, der Aufforderung zum Transport in das Theresienstädter Ghetto nicht Folge zu leisten, hatte sie bis zum Kriegsende im Untergrund gelebt.

MUDr. Viktor KAUFMANN,

absolvent Lékařské fakulty UK v Praze s lingvistickým talentem, ovládal 11 jazyků. V březnu 1939 se prostřednictvím prof. Vojtěcha Čížka zapojil do odboje a stal se významným činitelem Petičního výboru Věrní zůstaneme, autor elaborátu o reformě zdravotnictví a o zdravotním pojištění pro politický program „Za svobodu, do nové ČSR“. V říjnu 1941 byl zatčen gestapem, vězněn v Praze a v Malé pevnosti Terezín. Později odtransportován do Gollnowa a poté do Drážďan. V Berlíně byl odsouzen zvláštním senátem k trestu smrti a 19. 2. 1945 v Brandenburgu popraven.

MUDr. Viktor KAUFMANN, graduate of Charles University Medical School in Prague, a gifted linguist who mastered 11 languages. In March 1939, he joined the resistance through Prof. Vojtěch Čížek and became a leading activist in the Petition Committee Faithful We Shall Remain. He authored a draft health care and health insurance reform written for the political program For Freedom, To a New Czechoslovakia. In October 1941, he was arrested by the Gestapo and imprisoned in Prague and the Small Fortress in Terezín. Later he was deported to Gollnow and Dresden. He was sentenced to death by the Special Court and executed in Brandenburg on February 19, 1945.

Dr.med. Viktor KAUFMAN, Absolvent der Medizinischen Fakultät der Karlsuniversität in Prag mit großer Sprachbegabung, er beherrschte 11 Sprachen. Im März 1939 trat er auf Vermittlung von Professor Vojtěch

Čížek dem Widerstand bei und wurde zum bedeutenden Vertreter des Petitionsausschusses „Věrní zůstaneme“ („Wir bleiben treu“). Im Rahmen des politischen Programms „Za svobodu, do nové ČSR“ („Für die Freiheit, in die neue Tschechoslowakische Republik“) verfasste er einen Aufsatz über die Gesundheitsreform und die Krankensversicherung. Im Oktober 1941 wurde er von der Gestapo festgenommen, in Prag und in der Kleinen Festung in Theresienstadt gefangen gehalten. Später wurde er nach Gollnow und danach nach Dresden verbracht. In Berlin wurde er von einem Sondersenat zur Todesstrafe verurteilt und am 19.02.1945 in Brandenburg hingerichtet.

JUDr. Karel BONDY, absolvent PF UK, vůdčí osobnost Etického hnutí československého studentstva, YMCA a sociálně-demokratického hnutí. Od března 1939 pracoval v ilegaltě a vystupoval pod krycími jmény Březina, Evžen, též Vyskočil, Šavrdra, Dobrnický, Čermák, stal se předním představitelem Petičního výboru Věrní zůstaneme, který od r. 1940 zastupoval v Ústředním vedení odboje domácího. 21. 10. 1941 byl u karlínského viaduktu v Praze zadržen a odvezen do Pečkárný, kde byl vězněn až do června 1944, kdy byl odtransportován do Gollnowa a poté do Drážďan. Zde jej – stejně jako doc. Josefa Fischera, MUDr. Viktora Kaufmanna a Annu Pollertovou – odmítl lidový soud z rasových důvodů soudit a odevzdal jej zvláštnímu senátu v Berlíně. Popraven 22. 1. 1945 ve Winterfeldhalle u Neubrandenburgu.

JUDr. Karel BONDY, graduate of Charles University Law School, a leading figure in the Ethical Movement of Czechoslovak Students, the YMCA and the Social-Democratic Movement. From March 1939, he worked in the underground under the cover names Březina, Evžen, Vyskočil, Šavrdra, Dobrnický and Čermák. He became a prominent representative of the Petition Committee Faithful We Shall Remain, representing it in the Central Leadership of Home Resistance. On October 21, 1941, he was arrested near the viaduct in Prague's Karlín quarter and taken to the Gestapo headquarters in the Petschek Palace. He was imprisoned there until June 1944, when he was deported to Gollnow and Dresden. The people's tribunal in Dresden refused to judge him for racial reasons – just like doc. Josef Fischer, MUDr. Viktor Kaufmann and Anna Pollertová – and handed him over to the Special Court in Berlin. He was executed in Winterfeldhalle near Neubrandenburg on January 22, 1945.

Dr.jur. Karel BONDY, Absolvent der Fakultät der Rechtswissenschaften der Karlsuniversität, führende Persönlichkeit der Ethischen Bewegung der tschechoslowakischen Studentenschaft YMCA sowie der sozial-demokratischen Bewegung. Seit März 1939 arbeitete er im Untergrund unter den Decknamen Březina, Evžen, Vyskočil, Šavrdra, Dobrnický, Čermák und stieg zum vorrangigen Vertreter des Petitionsausschusses „Věrní zůstaneme“ („Wir bleiben treu“) auf, den er seit 1940 in der Zentrale des einheimischen Widerstandes (Ústřední vedení odboje domácího) vertrat. Am 21.10.1941 wurde er am Viadukt im Prager Viertel Karlín festgehalten und in die Strafanstalt Pečkárna verbracht, wo er bis Juni 1944 gefangen gehalten wurde. Danach wurde er nach Gollnow und später nach Dresden deportiert. Hier hat ihm das Volksgericht aus Rassengründen eine rechtmäßige Gerichtsverhandlung verwehrt – ähnlich erging es Dozent Josef Fischer, Dr.med. Viktor Kaufmann und Anna Pollert. Er wurde an den Berliner Sondersenat überstellt und am 22.1.1945 in der Winterfeldhalle bei Neubrandenburg hingerichtet.

Již v roce 1939, jako odpověď na přijetí prvních protižidovských vládních opatření, se na Slovensku zformovala židovská opozice v podobě hnutí mladých Hašomer Hacair, Bnej Akiva a Makabi Hacair a spojeného židovského vedení tajné Pracovní skupiny. Židé se stali členy ilegálních protifašistických organizací Obrana národa, Demec, Justícia, Flóra, JaR a aktivně pracovali i v Komunistické straně Slovenska, v řadách sociálních demokratů a agrárníků.

As early as 1939, the Jewish opposition in Slovakia was organized in the form of the youth movement Hashomer Hatzair, Bnei Akiva and Makabi Hatzair and the joint Jewish leadership of the clandestine Working Group in response to the adoption of the first governmental anti-Jewish regulations. The Jews joined the clandestine anti-Fascist organizations Defence of the Nation, Demec, Justícia, Flóra and JaR and worked in the Communist Party of Slovakia and the Social-Democratic and Agrarian Parties.

Bereits im Jahre 1939 hat sich in der Slowakei als Reaktion auf den Erlass erster antijüdischer Rechtsvorschriften die jüdische Opposition in der Bewegung Haschomer Hazair, Bnej Akiva und Makabi Hazair sowie in der vereinten jüdischen Führung der geheimen Pracovní skupina (Arbeitsgruppe) zusammengeschlossen. Juden sind Mitglieder illegaler antifaschistischer Organisationen wie Obrana národa (Volksverteidigung), Demec, Justícia, Flóra und JaR geworden und arbeiteten aktiv in der Kommunistischen Partei der Slowakei, in den Reihen der Sozialdemokraten und Agrarier mit.

Židovští intelektuálové z Levoče, členové opozičních židovských hnutí. Zleva Edmund KLEIN, Inéz KESSELBAUEROVÁ, M. ALTMAN, D. HERZOVÁ-ALTMANOVÁ, Karol FRIEDMAN.

The Jewish intellectuals in Levoča, members of the Jewish opposition movements. From left: Edmund KLEIN, Inéz KESSELBAUEROVÁ, M. ALTMAN, D. HERZOVÁ-ALTMANOVÁ, Karol FRIEDMAN.

Jüdische Intellektuelle aus Levoča, Mitglieder jüdischer Oppositionsbewegungen. Von links Edmund KLEIN, Inéz KESSELBAUER, M. ALTMAN, D. HERZ-ALTMAN, Karol FRIEDMAN.

Gisi FLEISCHMANOVÁ, vedoucí ženské sionistické organizace a tajné Pracovní skupiny Židů na Slovensku. Stála v čele akcí na záchranu slovenských Židů a rovněž spolupracovala s československým demokratickým odbojem. V září 1944 byla v Bratislavě zatčena, zařazena do transportu a na podzim 1944 zavražděna v Osvětimi.

Gisi FLEISCHMANOVÁ, leader of the women's Zionist organization and the clandestine Working Group of Jews in Slovakia. She led the efforts to save the Slovak Jews and cooperated with the Czechoslovak Democratic resistance. In

September 1944, she was arrested in Bratislava, deported and murdered in Auschwitz in the autumn of 1944.

Gisi FLEISCHMAN, Leiterin der zionistischen Frauenorganisation und der geheimen Pracovní skupina Židov na Slovensku (Arbeitsgruppe der Juden in der Slowakei). Sie stand an der Spitze von Aktionen zur Rettung slowakischer Juden und arbeitete mit dem tschechoslowakischen demokratischen Widerstand zusammen. Im September 1944 wurde sie in Bratislava festgenommen, in den Transport aufgenommen und im Herbst 1944 in Auschwitz ermordet.

Jozef WEISER, člen Hašomer Hacair a vedoucí Úřadu pro vystěhování židovské mládeže do Palestiny (Alijat Hanoar) v Bratislavě. Byl zařazen do pracovního tábora v Novákách, člen odbojové táborové skupiny, spolupracovník skupiny Amsterdam, partyzán.

Jozef WEISER, member of the Hashomer Hatzair and head of the Office for Youth Aliyah (Aliyat Hanoar – emigration of Jewish youth to Palestine) in Bratislava. He was sent to the labour camp in Nováky. A member of the camp resistance group, collaborator of the Amsterdam Group, partisan.

Jozef WEISER, Mitglied von Haschomer Hazair und Leiter der Behörde zur Aussiedlung jüdischer Jugend nach Palestina (Alijat Hanoar) in Bratislava. Er wurde ins Arbeitslager in Nováky deportiert, war Mitglied der Lagerwiderstandsgruppe, Mitarbeiter der Gruppe Amsterdam und Partisan.

MUDr. Helena FRIEDMANOVÁ-VOLANSKÁ (na fotografii se spolu-bojovníky) již krátce po svém uvěznění v r. 1942 v pracovním táboře v Novákách tajně organizovala odbojovou skupinu a zapojení části vězňů do Slovenského národního povstání. Sama byla příslušnicí 2. čs. partyzánské brigády M. R. Štefánika, později Slovenské národní brigády.

MUDr. Helena FRIEDMANOVÁ-VOLANSKÁ (photographed with her brothers-in-arms) clandestinely organized a resistance group and, when she was imprisoned in 1942, engaged some of her fellow inmates from the Nováky labour camp in the Slovak National Uprising. She was a member of the Second Czechoslovak Partisan Brigade of M. R. Štefánik, later the Slovak National Brigade.

Dr. med. Helena FRIEDMAN-VOLANSKY (im Bild mit Mitstreitern), hat bereits kurz nach ihrer Inhaftierung im Jahre 1942 im Arbeitslager Nováky eine geheime Widerstandsgruppe ins Leben gerufen und die Beteiligung eines Teils der Lagerinsassen am Slowakischen Nationalaufstand organisiert. Sie selbst war Mitglied der 2. tschechoslowakischen M. R. Štefánik-Partisanenbrigade und später der Slowakischen Nationalbrigade (Slovenská národní brigáda).

Karol NEUFELD (Akiva NIR), člen Hašomer Hacair, organizátor odboje v pracovním táboře v Sereďi, příslušník 1. čs. armády na Slovensku a 1. čs. partyzánské brigády J. V. Stalina.

Karol NEUFELD (Akiva NIR), member of the Hashomer Hatzair, resistance organizer in the labour camp in Sereď, member of the First Czechoslovak Army in Slovakia and the First Czechoslovak Partisan Brigade of J. V. Stalin.

Karol NEUFELD (Aktiva NIR), Mitglied von Haschomer Hazair, organisierte den Widerstand im Arbeitslager von Sereď, war Angehöriger der 1. tschechoslowakischen Armee in der Slowakei und der 1. tschechoslowakischen J. V. Stalin-Partisanenbrigade.

Egon ROTH, vedoucí Hašomer Haczair, zařazen do VI. Robotného práporu slovenské armády, příslušník I. čs. armády na Slovensku, pracovník Svobodného slovenského vysílače, spolupracovník skupiny Amsterdam, padl v boji 31. 10. 1944 u Pohronského Bukovce.

Egon ROTH, leader of the Hashomer Hatzair, member of the Sixth Working Battalion of the Slovak Army and the First Czechoslovak Army in Slovakia, worked for the Free Slovak Broadcast and cooperated with the Amsterdam Group. He was

killed in the Battle of Pohronský Bukovec on October 31, 1944.

Egon ROTH, Leiter von Haschomer Hazair, wurde in den VI. Arbeitsbataillon der slowakischen Armee eingezogen, war Angehöriger der I. tschechoslowakischen Armee in der Slowakei, Mitarbeiter des Freien slowakischen Senders, Mitarbeiter der Gruppe Amsterdam. Er fiel in Kämpfen bei Pohronský Bukovec am 31. 10. 1944.

MUDr. Oskár WERTHEIMER-TOPOL (čtvrtý zleva), člen skupiny Demec, příslušník partyzánského oddílu Stalin partyzánské brigády Mátyás Rákosi.

MUDr. Oskár WERTHEIMER-TOPOL (fourth from left), member of the Demec Group, member of the Stalin Partisan Group and the Mátyás Rákosi Partisan Brigade.

Dr. med. Oskár WERTHEIMER-TOPOL (vierter von links), Mitglied der Gruppe Demec sowie des Partisanenkommandos Stalin der Partisanenbrigade Mátyás Rákosi.

Alžbeta ROSSOVÁ, studentka Lékařské fakulty UK v Bratislavě, členka ilegální KSS, v listopadu 1941 zatčena a vězněna v Ilavě až do jara 1945, kdy byla zavražděna.

Alžbeta ROSSOVÁ, student at Comenius University Medical School in Bratislava, member of the illegal Communist Party of Slovakia, arrested in November 1941 and imprisoned at Ilava. She was killed in the spring of 1945.

Alžbeta ROSS, Studentin der Medizinischen Fakultät der Komenský Universität in Bratislava, Mitglied der illegalen Kommunistischen Partei der Slowakei, wurde im November 1941 verhaftet und bis zu ihrer Ermordung im Frühjahr 1945 in Ilava festgehalten.

Členové ilegální KSS ve věznicí v Ilavě v r. 1942. Sedící první zprava **Štefan SZABÓ** – vedoucí oblastního vedení KSS, zahynul při bombardování transportu vězňů z Bratislavy do KT Mauthausen 19. 2. 1945; stojící druhý zprava **Julius SCHÖNFELD** – člen městského vedení KSS v Bratislavě, z vězení se zapojil do SNP, příslušník partyzánského oddílu Thälmann, tragicky zahynul v říjnu 1944, třetí **Pavel BOROŠ** – velitel první partyzánské skupiny zformované v horách Vihorlatu, zahynul za neznámých okolností na podzim 1944, šestý **Bernard FRIEDMAN (Štefan KUBÍK)** – člen oblastního vedení KSS na východním Slovensku, organizátor Hanušovské partyzánské skupiny.

Members of the illegal Communist Party of Slovakia in the Ilava prison in 1942. Seated from right: **Štefan SZABÓ**, head of the regional leadership of the Communist Party of Slovakia, died in the bombardment of the prisoners' transport from Bratislava to the Mauthausen concentration camp on February 19, 1945; seated second from right: **Julius SCHÖNFELD**, member of the municipal leadership of the Communist Party of Slovakia in Bratislava, joined the Slovak National Uprising while in prison, a member of the Thälmann Partisan Group, died a tragic death in October 1944; third: **Pavel BOROŠ**, commander of the first partisan group formed in the Vihorlat Mountains, died under unknown circumstances in the autumn of 1944; sixth: **Bernard FRIEDMAN (Štefan KUBÍK)**, member of the regional leadership of the Communist Party of Slovakia in eastern Slovakia, organizer of a partisan group in Hanušovce.

Mitglieder der im Untergrund tätigen Kommunistischen Partei der Slowakei in der Strafanstalt von Ilava im Jahre 1942. Sitzend erster von rechts **Štefan SZABÓ** – Leiter der Regionalleitung der Kommunistischen Partei der Slowakei, ist bei der Bombardierung eines Transports von Häftlingen, der auf dem Weg von Bratislava ins Konzentrationslager Mauthausen war, am 19.2.1945 umgekommen; stehend zweiter von rechts **Julius SCHÖNFELD** – Mitglied der Leitung der Kommunistischen Partei der Slowakei in der Stadt Bratislava, nahm am Slowakischen Nationalaufstand teil, Mitglied des Partisanenkommandos Thälmann, ist im Oktober 1944 tragisch umgekommen; dritter **Pavel BOROŠ** – Leiter der ersten Partisanengruppe, die in den Bergen Vihorlats entstand, kam unter unbekanntem Umständen im Herbst 1944 ums Leben; sechster **Bernard FRIEDMAN (Štefan KUBÍK)** – Mitglied der Regionalleitung der Kommunistischen Partei in der Ostslowakei, Organisator der Hanušovská Partisanengruppe.

Židovští intelektuálové vstoupili dobrovolně do služeb čs. exilového odboje.

Jewish intellectuals joined the Czechoslovak resistance in exile.

Jüdische Intellektuelle traten freiwillig in die Dienste des tschechoslowakischen Exilwiderstandes ein

JUDr. Jaroslav STRÁNSKÝ, absolvent PF UK v Praze, právník, novinář, politik, majitel vydavatelství Lidové noviny a nakladatelství „František Borový“. V září 1938 člen Výboru na obranu republiky, odpůrce mnichovské kapitulace. Od r. 1939 v exilu ve Velké Británii. V letech 1940–1945 ministr spravedlnosti československé exilové vlády v Londýně, spoluautor retribučních zákonů. Na fotografii první československá vláda v emigraci, druhý zleva JUDr. J. STRÁNSKÝ.

JUDr. Jaroslav STRÁNSKÝ, graduate of Charles University Law School in Prague, lawyer, journalist, politician, owner of the Lidové noviny and František Borový publishing houses. From September 1938, a member of the Committee for Defence of the Republic, fierce opponent of the Munich capitulation. From 1939, lived in exile in Great Britain. In 1940–1945, Justice Minister of the Czechoslovak exile government in London, co-author of the retribution laws. Photograph: the first Czechoslovak government in exile, JUDr. J. STRÁNSKÝ, second from left.

Dr. jur. Jaroslav STRÁNSKÝ, Absolvent der Fakultät der Rechtswissenschaften der Karlsuniversität in Prag, Jurist, Journalist, Politiker, Eigentümer des Verlages Lidové noviny und „František Borový“. Im September 1938 Mitglied des „Výbor na obranu republiky“ (Ausschuss zur Verteidigung der Republik), Kritiker der Münchner Kapitulation. Seit 1939 im Exil in Großbritannien. In den Jahren 1940–1945 Justizminister der tschechoslowakischen Exilregierung in London, Co-autor der Retributionsgesetze. Im Bild die erste tschechoslowakische Regierung im Exil, zweiter von links Dr.jur. J. STRÁNSKÝ.

Jan STRÁNSKÝ, syn Jaroslava Stránského, absolvent PF UK v Praze, žurnalista. Od druhé poloviny 30. let zpravodaj Lidových novin v Londýně, v r. 1938 politický komentátor pod jménem Petr Bílý. Na počátku nacistické okupace odešel do Francie, kde byl přijat do I. čs. divize, s níž přešel do Velké Británie. V letech 1940–1945 pracoval na předsednictvu čs. exilové vlády v Londýně nejprve jako tajemník ministerského předsedy Jana Šrámka, posléze jako přednost prezidia. Současně spolupracoval s čs. vysíláním BBC. V roce 1945 se spolu se svým otcem vrátil do vlasti.

Jan STRÁNSKÝ, son of Jaroslav Stránský, graduate of Charles University Law School in Prague, journalist. From the second half of the 1930s, a Lidové noviny correspondent in London, in 1938 a political commentator under the pen name Petr Bílý. He left for France at the beginning of the Nazi occupation of Czechoslovakia and joined the First Czechoslovak Division, subsequently transferred to Great Britain. In 1940–1945, he worked in the presidium of the Czechoslovak exile government in London, first as secretary of Prime Minister Jan Šrámek, later as the presidium's head. Simultaneously he worked for the Czechoslovak broadcast of the BBC. He returned to Czechoslovakia with his father in 1945.

Jan STRÁNSKÝ, Sohn von Jaroslav Stránský, absolvierte die Fakultät der Rechtswissenschaften der Karlsuniversität in Prag, Journalist. Seit der zweiten Hälfte der dreißiger Jahre als Berichterstatter der Zeitung Lidové noviny in London tätig, im Jahre 1938 politischer Kommentator unter dem Namen Petr Bílý. Zu Beginn der Besetzung durch die Nazis ging er nach Frankreich, wo er in die I. tschechoslowakische Division aufgenommen wurde, mit der er nach Großbritannien kam. In den Jahren 1940–1945 war er im Präsidium der tschechoslowakischen Exilregierung in London tätig – zuerst als Sekretär des Ministerpräsidenten Jan Šrámek, später als Präsidiumsvorstand. Gleichzeitig arbeitete er mit der tschechoslowakischen BBC-Redaktion zusammen. Im Jahre 1945 kehrte er zusammen mit seinem Vater in die Heimat zurück.

Arnošt LUSTIG (Arne LAURIN), novinář a šéfredaktor listu Prager Presse, se po své emigraci do USA počátkem r. 1939 stal úředníkem československého konzulátu v New Yorku se zpravodajskou a informační funkcí. Laurin od počátku svého pobytu v USA pokračoval ve své politicko-výzkumné činnosti pořádáním výstřižkového archivu a doplňováním torza výstřižkového archivu zachráněného z Prahy. Politicko-novinářské zpravodajství se stalo od samého začátku jednou z důležitých složek československého zahraničního odboje. Středem Laurinova zájmu zůstal stále rostoucí Československý tiskový archiv, který měl být trvalým dokumentem vítězného zahraničního odboje. Vedení archivu i ostré agitace proti útokům fašistické propagandy přispěly k úplnému tělesnému vyčerpání Arne Laurina, který dne 18. 2. 1945 v New Yorku zemřel. Aparát i pravidelná práce Československého archivu v New Yorku však probíhaly nadále tak uspokojivě, že soustředování tiskového materiálu pokračovalo až do roku 1946. Z rozhodnutí vlády bylo v březnu 1946 určeno přestěhovat archiv (označovaný jako Laurinův archiv) z New Yorku do Prahy.

Arnošt LUSTIG (Arne LAURIN), *journalist and editor-in-chief of Prager Presse, emigrated to the United States in early 1939 and began working at the Czechoslovak consulate in New York as a news and information officer. From the beginning of his stay in the United States, Laurin continued his political research activities by arranging his archive of clippings and completing his archive of clippings salvaged from Prague. From the very start, the political-journalistic news became a major part of the Czechoslovak resistance in exile. Laurin focused on expanding the Czechoslovak press archive, which was to become a permanent document of the victorious resistance in exile. The management of the archive and fierce counter-propaganda in response to the Fascist propaganda assaults exhausted Laurin. He died in New York on February 18, 1945. However, his caretaker duties and work on the Czechoslovak archive in New York continued on a regular basis and press materials were collected until 1946. In March 1946, the government decided to move the archive (called the Laurin Archive) from New York to Prague.*

Arnošt Lustig (Arne Laurin), Journalist und Chefredakteur der Prager Presse, nach seiner Emigration in die Vereinigten Staaten Amerikas Anfang 1939 wurde er Beamter der tschechoslowakischen Botschaft in New York, wo er nachrichtendienstlichen und Informationsaufgaben nachging. Während seines USA-Aufenthalts setzte er seine politisch-wissenschaftliche Tätigkeit fort, indem er ein Archiv von Zeitungsausschnitten aufbaute und das aus Prag gerettete Ausschnittsarchiv ausbaute. Die politisch-journalistische Berichterstattung bildete von Anfang an einen wichtigen Bestandteil der Tätigkeit des tschechoslowakischen Exilwiderstandes. Im Mittelpunkt von Laurins Interesse stand das stetig wachsende tschechoslowakische Pressearchiv, welches als dauerhaftes Dokument des siegreichen Exilwiderstandes dienen sollte. Die mit der Leitung des Archivs einhergehende Tätigkeit sowie sein intensives und entschiedenes Eintreten gegen die faschistischen Propagandaangriffe führten zu Laurins völliger körperlichen Erschöpfung, der er am 18.2.1945 in New York erlag. Der Apparat des Tschechoslowakischen Archivs in New York ist dennoch erhalten geblieben und seine Arbeiten wurden dermaßen erfolgreich fortgeführt, dass das Erfassen von Pressematerial bis zum Jahre 1946 erfolgte. Nach Maßgabe eines Regierungsbeschlusses wurde das Archiv (auch als „Laurins Archiv“ bezeichnet) im März 1946 aus New York nach Prag verlegt.

Eduard GOLDSTÜCKER, absolvent FF UK, germanista, literární historik a kritik. V letech 1936–1938 tajemník Ligy pro lidská práva. Na podzim 1939 odešel do exilu, v letech 1940–42 studoval v Oxfordu. Od r. 1943 pracoval na ministerstvu zahraničních věcí v Londýně a v letech 1944–45 působil jako tajemník čs. velvyslanectví ve Francii.

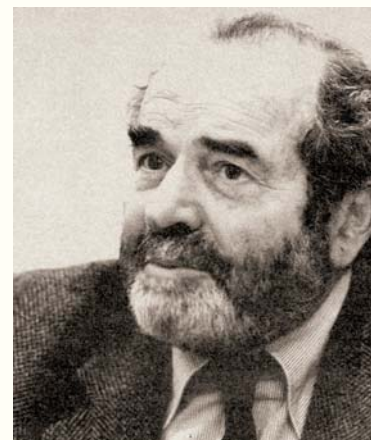
Eduard GOLDSTÜCKER, *graduate of the Faculty of Philosophy and Arts, Charles University, specialist in Germanic studies, literary history and criticism. In 1936–1938, he was secretary of the Human Rights League. In the autumn of 1939, he went into exile, in 1940–1942 studied at Oxford. From 1943, worked at the Foreign Ministry in London and in 1944–45 as secretary of the Czechoslovak Embassy in France.*

Eduard GOLDSTÜCKER, Absolvent der Philosophischen Fakultät der Karlsuniversität, Germanist, Literaturhistoriker und Kritiker. Von 1936 bis 1938 Sekretär der Liga für Menschenrechte. Im Herbst 1939 setzte er sich ins Exil ab, in den Jahren 1940-1942 studierte er in Oxford. Seit 1943 arbeitete er im Außenministerium in London und in den Jahren 1944-45 wirkte er als Sekretär der tschechoslowakischen Botschaft in Frankreich.

Pavel SCHÖNFELD (Pavel TIGRID), absolvent UK, novinář, publicista, politik. V březnu 1939 odešel do Londýna, kde po dobu války působil jako hlasatel a později redaktor českého vysílání BBC. Vydával v české a slovenské mutaci časopis Kulturní zápisník a anglicky Review 42.

Pavel SCHÖNFELD (Pavel TIGRID), *Charles University graduate, journalist, publicist and politician. In March 1939, he left for London where he worked as a broadcaster and later newsman for the Czech Broadcast of the BBC. He published the magazine Kulturní zápisník in Czech and Slovak and Review 42 in English.*

Pavel SCHÖNFELD (Pavel TIGRID), Absolvent der Karlsuniversität. Journalist, Publizist, Politiker. Im März 1939 ging er nach London, wo er während des Krieges als Rundfunksprecher und später Redakteur der tschechischen BBC-Redaktion tätig war. Er gab die Zeitschrift Kulturní zápisník in tschechischer und slowakischer sowie die Zeitschrift Review 42 in englischer Sprachfassung heraus.

Viktor FISCHL (Avigdor DAGAN), absolvent PF UK v Praze, básník, prozaik, publicista a překladatel. V r. 1939 emigroval do Velké Británie a v letech 1940–1945 působil na čs. exilovém ministerstvu zahraničí v Londýně, kde se stal blízkým spolupracovníkem ministra Jana Masaryka.

Viktor FISCHL (Avigdor DAGAN), *graduate of Charles University Law School in Prague, poet, writer, publicist and translator. In 1939, he emigrated to Great Britain and in 1940–1945 worked at the Czechoslovak Exile Foreign Ministry in London. He became a close associate of Minister Jan Masaryk.*

Viktor FISCHL (Avigdor DAGAN), Absolvent der Fakultät der Rechtswissenschaften der Karlsuniversität in Prag, Dichter, Prosaiker, Publizist und Übersetzer. Emigrierte im Jahre 1939 nach Großbritannien und ist in der Zeit von 1940 bis 1945 im tschechoslowakischen Exilaußenministerium in London tätig gewesen, wo er zu den engsten Mitarbeitern Jan Masaryks zählte.

Různé, mnohdy tragické byly cesty nuceného odchodu Židů z Československa a rovněž různé, až tragické bylo jejich přijetí v cílech útěků.

Varied and often tragic were the ways, in which the Jews were forced to depart Czechoslovakia; likewise varied and often tragic was their reception at their destinations.

Vielfältig, oft tragisch waren die Wege der Zwangsemigration der Juden aus der Tschechoslowakei und ebenfalls vielfältig bis tragisch war ihre Aufnahme am Ziel ihres Fluchtweges.

Pobřeží s vraky lodí, kterými se českoslovenští židovští emigranti rovněž snažili dostat na palestinské území, kde však byli přijati odmítavě a zpravidla byli zařazováni do dočasných internačních táborů. Výbuch na zaoceánském parníku Patria v haifském přístavu 25. 11. 1940, na jehož palubě bylo mezi 1 500 pasažéry přibližně 800 československých občanů, si vyžádal téměř 300 obětí, z nichž většina pocházela právě z Československa. Ze zachráněných mužů se jich 98 přihlásilo dobrovolně do československé armády.

A coastline with the wrecks of ships aboard which Czechoslovak Jewish fugitives had tried to reach Palestine, though once there they were unwelcome and were usually interned in provisional detention camps. An explosion aboard the ocean liner Patria (whose 1,500 passengers included 800 Czechoslovak citizens) in the port of Haifa on November 25, 1940 claimed the lives of nearly 300, most of them Czechoslovak Jews. Ninety-eight of the rescued men joined the Czechoslovak Army.

Küste mit Wracks von Schiffen mit denen tschechoslowakisch- jüdische Emigranten das Festland Palästinas zu erreichen versuchten, wo ihnen jedoch eine Woge der Ablehnung entgegenschlug und sie landeten in der Regel in Übergangsinternierungslagern. Die Explosion auf dem Überseedampfer Patria im Hafen von Haifa am 25. 11. 1940, auf dessen Bord sich 1 500 Passagiere, darunter annähernd 800 tschechoslowakische Staatsangehörige befanden, hat so gut wie 300 Menschenleben gefordert und die Mehrzahl davon stammte gerade aus der Tschechoslowakei. Von den geretteten Männern waren 98 freiwillig in die tschechoslowakische Armee eingetreten.

Mnozí utíkali do Erecu již z pracovních táborů. Židovští příslušníci pracovního tábora Oremov Laz. Řada stojících, uprostřed **Josef HERCZ**.

*Many of those who arrived in Eretz Yisrael had escaped from labour camps. Jewish inmates of the labour camp Oremov Laz. **Josef HERCZ** in the middle of the standing men.*

Viele flüchteten nach Eretz aus Arbeitslagern. Jüdische Insassen des Arbeitslagers Oremov Laz. In der Mitte der Stehenden **Josef HERCZ**.

Židovští pasažéři loď Pentcho mezi Russe a Sinogiu uprostřed Dunaje na cestě do Erecu v létě 1940. Zprava **Josef HERCZ**, **SALZBERGER**, **J. KREILISHEIM**. Loď ztroskotala poblíž Kréty a J. HERCZ patřil ke třem pozdějším židovským vojákům, kteří se odhodlali na chatrném člunu přivolat pomoc. Vítr je však zavál na otevřené moře a oni byli odsouzeni k smrti. Nakonec byli zachráněni torpédoborcem Nubian a po výsleších dopraveni bez potřebného ošetření do internačního tábora.

*Jewish passengers on the ship Pentcho between Russe and Sinogiu on the Danube River on their way to Eretz Yisrael in the summer of 1940. From right, **Josef HERCZ**, **SALZBERGER**, **J. KREILISHEIM**. The Pentcho shipwrecked near Crete and J. HERCZ was one of the three Jews (later soldiers) who dared sail to seek help aboard a bedraggled lifeboat. The wind drove them into the open sea to meet an almost certain death. They were eventually rescued by the destroyer Nubian. After being interrogated, they were sent to a detention camp without receiving any medical care.*

Jüdische Passagiere auf dem Schiff Pentcho zwischen Russe und Sinogiu auf der Donau auf der Fahrt nach Erez im Sommer 1940. Von rechts **Josef HERCZ**, **SALZBERGER**, **J. KREILISHEIM**. Das Schiff hat unweit von Kreta Schiffbruch erlitten und J. HERCZ war einer von drei späteren jüdischen Soldaten, die sich entschlossen haben, in einem notdürftigen Boot Hilfe zu suchen. Der Wind hat sie jedoch aufs offene Meer verschlagen und sie waren zum Tode verdammt. Zu guter Letzt wurden sie von einem Torpedobootzerstörer geborgen, verhört und ohne erforderliche medizinische Behandlung in ein Internierungslager verbracht.

Josef HERCZ (druhý zleva) byl z internačního tábora na vlastní důraznou žádost z vážných zdravotních důvodů převezen do Hospital Israelite v Alexandrii, kde se léčil (na fotografii druhý zleva spolu s ošetřujícím personálem nemocnice). Dne 18. 5. 1941 se stal příslušníkem Československého pěšího praporu 11 – Východního.

***Josef HERCZ** (second from left) was transferred from the detention camp to the Jewish Hospital in Alexandria for serious health reasons at his own urgent request. He received treatment in Alexandria. Second from left, with the hospital staff. On May 18, 1941, he joined the Czechoslovak Infantry Battalion 11 – East.*

Joseph HERCZ (zweiter von links) war aus dem Internierungslager auf eigene eindringliche Forderung aufgrund schwerwiegender Gesundheitsprobleme in das Hospital Israelite in Alexandria überführt, wo er behandelt wurde (im Bild zweiter von links mit Krankenhauspersonal). Am 18.5.1941 trat er in das Tschechoslowakische Infanteriebataillon 11 - Ost ein.

Mnoho československých Židů opustilo svou vlast severní cestou – do Polska, kde se dobrovolně stali příslušníky České a slovenské legie v Polsku. Po porážce země německými vojsky byli v druhé polovině září internováni v sovětských táborech. Tento osud sdílel i plk. v. v. **Imrich LOM**.

*Many Czechoslovak Jews left their country via the northern route to Poland, where they joined the Czech and Slovak Legion in Poland. When the country was conquered by the German troops, they were interned in Soviet camps in the second half of September. This was also the fate of Col. (Ret.) **Imrich LOM**.*

Viele tschechoslowakische Juden verließen ihre Heimat auf dem Nordweg - nach Polen, wo sie freiwillig in tschechische und slowakische Legion in Polen eingetreten sind. Nach der deutschen Besetzung des Landes wurden sie in der zweiten Septemberhälfte in sowjetischen Lagern interniert. Dieses Schicksal hat auch Oberst **Imrich LOM** a.d. ereilt.

Českoslovenští Židé byli již v prologu války mezi prvními dobrovolníky na straně španělských republikánů. Byli mezi letci při obraně Anglie a při bojích v severní Africe. Bojovali v jednotkách československé armády u Sokolova a Kyjeva, stejně jako u Rudy, Bílé Cerkve a Žaškova. Podstoupili těžké boje Karpatско-dukelské operace a anabázi osvobození Slovenska a Polska. Zasloužili se o mír na Ostravsku. Byli mezi tankisty obléhajícími pevnost Dunkerque. Nechyběli v řadách jednotek Svobodných Francouzů ani v osvobožovacím vojsku a partyzánských oddílech národů Jugoslávie.

Before World War II, Czechoslovak Jews were among the first volunteers to fight on the side of the Spanish Republicans. They were pilots defending England and fighters in North Africa. They fought with the Czechoslovak Army in the battles of Sokolov, Kiev, Ruda, Bílá Cerkev and Žaškov. They participated in the heavy fighting in the Battle of Dukla Pass in the Carpathians and in the liberating of Slovakia and Poland. They played a major role in establishing peace in the Ostrava region. They were members of the tank crews that besieged the Dunkirk Fortress. They were members of the Free French Forces as well as the liberation troops and partisan units of the Yugoslav nations.

Tschechoslowakische Juden waren bereits im Vorfeld des Krieges unter den ersten Freiwilligen, die sich auf die Seite spanischer Republikaner geschlagen haben. Unter ihnen waren Flieger, die am Kampf um England und in Nordafrika teilnahmen. Sie kämpften in Einheiten der tschechoslowakischen Armee bei Sokolovo und Kiew, genauso wie bei Ruda, Bílá Cerkev und Žaškov. Sie beteiligten sich an schweren Kämpfen im Rahmen der Karpaten-Dukla-Operation und an der Befreiung der Slowakei und Polens. Sie machten sich um den Frieden in der Region Ostrava verdient. Sie belagerten als Panzersoldaten die Festung von Dunkerque und waren in den Einheiten der Freien Franzosen und in der Befreiungsarmee und den Partisanenkommandos Jugoslawiens vertreten.

Plk. MUDr. František KRIEGEL, dobrovolník na straně republikánské armády ve Španělsku. V r. 1939 vězněn v internačním táboře ve Francii, v letech 1940–1945 vojenský lékař spojenecké čínské armády. MUDr. KRIEGEL (vpravo) ve Španělsku v roce 1937.

Col. MUDr. František KRIEGEL, a volunteer fighting for the Republican Army in Spain. In 1939, he was imprisoned in a detention camp in France and in 1940–1945 he worked as an army doctor for the Allied Chinese Army. MUDr. KRIEGEL (right) in Spain in 1937.

Oberst Dr.med. František KRIEGEL, freiwilliger Kämpfer in der spanischen republikanischen Armee. Im Jahre 1939 wurde er in einem Internierungslager in Frankreich inhaftiert, in den Jahren 1940–1945 war er als Militärarzt der alliierten chinesischen Armee tätig. Dr.med. KRIEGEL (rechts) in Spanien im Jahr 1937.

Ignác SPIEGEL se ve Španělsku stal velitelem úderného oddílu „de choques“, posílaného na nejhroženější úseky fronty. Proslul tím, že strhl u Belchite své vojáky k dobytí cíle i proti přesile nepřítele, přičemž byl sám raněn. Po francouzské internaci odešel do SSSR, kde vstoupil do I. čs. samostatného polního praporu v SSSR a v boji o Sokolovo padl. I. SPIEGEL v internačním táboře ve Francii v roce 1939.

Ignác SPIEGEL became a commander of the de choques commando in Spain, which was sent to the most dangerous parts of the front. He made a name for himself at Belchite, where he inspired his soldiers to capture the objective despite tremendous enemy advantage and the fact that he was wounded. After internment in France, he left for the USSR and joined the First Czechoslovak Independent Field Battalion in the USSR. He was killed in the Battle of Sokolovo. I. SPIEGEL in a detention camp in France in 1939.

Ignác SPIEGEL ist in Spanien zum Kommandanten des Sturmkommandos „de choques“ aufgerückt, das an die gefährlichsten Frontgebiete entsandt wurde. Er hat sich einen Namen gemacht, als er in Belchite trotz Übermacht des Feindes seine Soldaten zur Eroberung des Ziels angefeuert hat und selbst im Kampf verwundet wurde. Nach einer Zeit in der französischen Internierung ging er in die UdSSR, wo er dem I. tschechoslowakischen selbständigen Feldbataillon in der UdSSR beitrug und im Kampf um Sokolovo fiel. I. SPIEGEL im Internierungslager in Frankreich im Jahre 1939.

Plk. v. v. PhMr. Helena PETRÁNKOVÁ odešla na jaře 1937 z iniciativy čs. Společnosti přátel demokratického Španělska v sestavě polní nemocnice J. A. Komenského na pomoc španělským republikánům. Po návratu do vlasti se v červenci 1939 rozhodla odejít do polského Krakova. V únoru 1940 odcestovala do Stalingradské oblasti, kde pracovala až do ledna 1942, kdy odcestovala do Buzuluku. Zde se 11. února přihlásila k vojenské službě v I. čs. samostatném polním praporu v SSSR. Po reorganizaci jednotky na brigádu byla v Novochoopersku v květnu 1943 pověřena vedením brigádní lékárny. V této funkci se účastnila všech operací I. čs. armádního sboru v SSSR. Zvlášť se vyznamenala v těžkých podmínkách Karpatsko-dukelské operace.

Col. (Ret.) PhMr. Helena PETRÁNKOVÁ left Czechoslovakia in the spring of 1937 to help the Spanish Republicans as a member of the J. A. Komenský Field Hospital staff in response to an initiative of the Czechoslovak Society of Friends of Democratic Spain. After returning to Czechoslovakia, she decided to leave for Cracow, Poland, in July 1939. In February 1940, she went to the Stalingrad region, where she worked until January 1942; she then left for Buzuluk. It was there that she enlisted in the First Czechoslovak Independent Field Battalion in the USSR. After the unit's reorganization as a brigade in Novochoopersk in May 1943, she was assigned to head the brigade's pharmacy. In this post, she participated in all First Czechoslovak Army Corps operations in the USSR. She excelled in the difficult conditions of the Carpathian Operation at Dukla.

Oberst a.d. Mag.pharm. Helena PETRÁNEK trat im Jahre 1937 auf Initiative der tschechoslowakischen Gesellschaft der Freunde des demokratischen Spanien mit dem Jan-Amos-Komensky-Feldlazarett in die Reihen spanischer Republikaner ein. Nach Rückkehr in die Heimat beschloss sie im Juli 1939 ins polnische Krakow zu übersiedeln. Im Februar 1940 fuhr sie in die Stalingrader Region, wo sie bis Januar 1942 tätig war, danach fuhr sie nach Busuluk weiter. Hier meldete sie sich am 11. Februar zum Militärdienst beim I. tschechoslowakischen selbständigen Feldbataillon in der UdSSR. Nach Umwandlung der Einheit zur Brigade wurde sie in Novochoopersk im Mai 1943 mit der Leitung der Brigadenapotheke betraut. In dieser Funktion nahm sie an allen Operationen des I. tschechoslowakischen Armeekorps in der UdSSR teil. Sie hat sich unter den schweren Kampfbedingungen der Karpaten-Dukla-Operation besonders ausgezeichnet.

PhMr. H. PETRÁNKOVÁ (první zprava) v lazaretu ve španělském Benicisim v r. 1937 a její spolubojovnice Dora KLEINOVÁ a MUDr. Vlasta VESELÁ.

PhMr. H. PETRÁNKOVÁ (first from right) in a field hospital in Benicisim, Spain, in 1937, with her sisters-in-arms Dora KLEINOVÁ and MUDr. Vlasta VESELÁ.

Mag.pharm. H.PETRÁNEK (erste von rechts) im Lazarett im spanischen Benicisim im Jahre 1937 und ihre Mitstreiterinnen Dora KLEIN und Dr. med. Vlasta VESELÝ.

Šalamoun ICKOVIČ odešel bojovat proti gen. Francovi z rodné Podkarpatské Rusi. Byl dvakrát raněn a po pádu Španělské republiky odešel do Francie, kde se aktivně zapojil do francouzského odporu. Vynikal obezřetností a za žádných okolností se nevzdával nepříteli. Kde nemohl bojovat se zbraní, vyhrával listí.

Šalamoun ICKOVIČ left his native Ruthenia to fight General Franco. He was wounded twice and when the Spanish Republic fell, he went to France and joined the French resistance. He was known for caution and never surrendered to the enemy under any circumstances. If he could not win with a weapon, he did so with a ruse.

Šalamoun ICKOVIČ verliess die gebürtige Karpatoukraine um den Kampf gegen General Franco aufzunehmen. Er wurde zweimal verwundet und nach dem Fall der Spanischen Republik ging er nach Frankreich, wo er aktiv an der französischen Resistance teilnahm. Er zeichnete sich durch außerordentliche Besonnenheit aus und gab dem Feind gegenüber nie auf. Dort, wo er nicht mit der Waffe in der Hand vorgehen konnte, gewann er mit List.

Eugen NEUMANN (NOVÁK) odešel v roce 1936 jako dobrovolník do Španělska. Po skončení občanské války byl internován ve Francii a v lednu 1940 se stal příslušníkem I. čs. divize. Po roce se vrátil na Slovensko, kde se zapojil do ilegální práce KSS. Organizoval partyzánské hnutí a v lednu 1942 se stal zástupcem velitele partyzánské družiny Janko Král. V letech 1942-1944 byl vězněn v Bratislavě a v Nitře. Na konci srpna 1944 utekl z pracovního tábora v Sereďi do Banské Bystrice, kde se zapojil jako komisař 6. oddílu partyzánské brigády Jánošík do povstání. Od listopadu 1944 velel oddílu Stalin partyzánské brigády Mátyás Rákosi.

Eugen NEUMANN (NOVÁK) left for Spain as a volunteer in 1936. When the Spanish Civil War ended, he was interned in France and, in January 1940, he joined the First Czechoslovak Division. One year later he returned to Slovakia and engaged in the clandestine activities of the Communist Party of Slovakia. He organized a partisan movement and in January 1942 he became a second-in-command in the Janko Král Partisan Group. In 1942-1944, he was imprisoned in Bratislava and Nitra. In late August 1944, he escaped to Banská Bystrica from a labour camp in Sereď and joined the uprising as a commissioner of the Sixth Regiment of the Jánošík Partisan Brigade. From November 1944, he was a commander of the Stalin Regiment of the Mátyás Rákosi Partisan Brigade.

Eugen NEUMANN (NOVÁK) ging im Jahre 1936 als Freiwilliger nach Spanien. Nach Ende des Bürgerkrieges war er in Frankreich interniert und im Januar 1940 ist er Mitglied der I. tschechoslowakischen Division geworden. Nach einem Jahr kehrte er in die Slowakei zurück, wo er an der illegalen Arbeit der Kommunistischen Partei der Slowakei beteiligt war. Er organisierte die Partisanenbewegung und im Januar 1942 ist er zum stellvertretenden Kommandanten der Partisanengruppe Janko Král ernannt worden. In den Jahren 1942-1944 war er in Bratislava und Nitra gefangen gehalten. Ende August 1944 flüchtete er aus dem Arbeitslager in Sereď nach Banská Bystrica, wo er als Kommissar des 6. Kommandos der Partisanenbrigade Jánošík am Aufstand teilnahm. Seit September 1944 leitete er das Kommando Stalin der Partisanenbrigade Mátyás Rákosi.

Českoslovenští židovští letci ve službách Royal Air Force Velké Británie

Czechoslovak Jewish pilots in the service of the Royal Air Force in Great Britain

Tschechoslowakische jüdische Kampfflieger im Dienste der britischen Royal Air Force

Podporučík letectva v. z. Otto SMIK 18. 3. 1940 ilegálně opustil Slovensko s cílem vstoupit do čs. armády v zahraničí. Přes Maďarsko, Jugoslávii a další státy se dostal do Libanonu, odkud připlul lodí do Francie, kde byl přijat u Náhradního tělesa čs. letectva v Agde. Po pádu Francie odplul do Anglie, kde 24. 7. 1940 vstoupil do RAF. Byl zařazen do stavu 131., později 122. a 222. perutě RAF. V polovině března 1944 byl přidělen ke 134. čs. stíhacímu křídlu (84. skupině britského spojeneckého expedičního letectva), se kterým se podílel na ničení bezpilotních střel V-1, z nichž sám tři sestřelil v průběhu jediného bojového letu. 11. 7. 1944 se stal velitelem letky u 312. čs. stíhací perutě RAF. O čtyři měsíce později byl ustanoven velitelem 127. britské stíhací perutě, avšak o patnáct dní později – 28. 11. 1944 – byl sestřelen a smrtelně zraněn u nizozemského Zwolle. Byl nejúspěšnějším čs. stíhačem druhé poloviny války, nositel pěti Čs. válečných křížů 1939 a vysokých britských vyznamenání.

Reserve Flight Officer Otto SMIK left Slovakia clandestinely on March 18, 1940, determined to join the Czechoslovak army abroad. He travelled via Hungary, Yugoslavia and other countries to Lebanon. From there he took a voyage to France, where he enlisted in the Depot of the Czechoslovak Air Force in Agde. When France fell, he went to England and joined the RAF on July 24, 1940. He was a member of the 131st and later 122nd and 222nd Wings of the RAF. In mid-March 1944, he was assigned to the 134th Czechoslovak Fighter Wing (the 84th British Allied Expeditionary Air Wing) with which he destroyed V-1 missiles, shooting down three on a single sortie. On July 11, 1944, he became a commander of the RAF's 312th Fighter Wing Squadron. Four months later he was named commander of the 127th British Fighter Wing, but 15 days later – on November 28, 1944 – he was shot down and fatally wounded at Zwolle in the Netherlands. He was the most successful Czechoslovak air fighter of the second half of World War II and holder of five Czechoslovak Military Crosses 1939 and major British honours.

Unterleutnant der Luftstreitkräfte a.d. Otto SMIK verließ am 18.3.1940 illegal die Slowakei mit dem Ziel, der tschechoslowakischen Armee im Ausland beizutreten. Über Ungarn, Jugoslawien und weitere Staaten erreichte er Libanon, von wo er mit dem Schiff nach Frankreich gelangte, wo er beim „Ersatzkörper (Náhradní těleso) der tschechoslowakischen Luftstreitkräfte“ in Agda aufgenommen wurde. Nach der Besetzung Frankreichs fuhr er nach England weiter, wo er am 24.7.1940 in die RAF eintrat. Er wurde im 131., später im 122. und 222. RAF-Geschwader eingesetzt. Mitte März 1944 wurde er dem 134. tschechoslowakischen Jagdflügel (der 84. Gruppe der britischen alliierten Expeditionsluftstreitkräfte) zugeteilt, mit dem er an der Zerstörung unbemannter V-1-Geschosse teilnahm. Er selber hat während eines einzigen Kampflugeinsatzes drei davon abgeschossen. Am 11.7.1944 wurde er zum Fliogerstaffelkommandanten beim 312. tschechoslowakischen RAF-Jagdgeschwader ernannt und vier Monate später zum Befehlshaber des 127. britischen Kampfgeschwaders. Fünfzehn Tage später, am 28.11.1944, wurde er jedoch beim niederländischen Zwolle abgeschossen und tödlich verletzt. Er galt als erfolgreichster tschechoslowakischer Kampfflieger der zweiten Kriegshälfte, mit fünf tschechoslowakischen Kriegskreuzen 1939 und hohen britischen Auszeichnungen gewürdigt.

Rotmistr Dalibor BROCHARD, příslušník 246. perutě RAF. Zahynul krátce po startu 14. 3. 1945 na ostrově Terceira na Azorách.

Sgt. Dalibor BROCHARD, member of the 246th Air Wing of the RAF. He died shortly after taking off from the island of Terceira in the Azores on March 14, 1945.

Feldwebel Dalibor BROCHARD, Angehöriger des 246. RAF-Geschwaders. Er kam kurz nach dem Start am 14.3.1945 auf der Insel Terceira auf den Azoren ums Leben.

Rotný Karel KATZ, příslušník 311. čs. bombardovací perutě RAF. Neznámý z protiponorkového průzkumu ze dne 3. 10. 1944, kdy byl sestřelen nad mořem, necelých 120 kilometrů od norského pobřeží.

SSgt. Karel KATZ, member of the 311th Czechoslovak Bombardment Wing of the RAF. He went missing on a submarine reconnaissance sortie on October 3, 1944 after being shot down over the ocean some 120 kilometres from the Norwegian coast.

Unterfeldwebel Karel KATZ, Angehöriger des 311. tschechoslowakischen RAF-Bombengeschwaders. Er wurde bei einem Anti-U-Boot-Einsatz am 3.10.1944 über dem Meer abgeschossen, nahezu 120 Kilometer vor der norwegischen Küste, und galt seither als verschollen.

Rotmistr Henrich LANDSMANN, příslušník 310. čs. stíhací perutě RAF. Zahynul 15. 6. 1945 při zacvičování amerických stíhačů, kteří měli být odesláni na Dálný východ proti Japonsku.

Sgt. Henrich LANDSMANN, member of the 310th Czechoslovak Fighter Wing of the RAF. He died on June 15, 1945, while training U.S. air fighters who were to be sent to the Far East to fight Japan.

Feldwebel Henrich LANDSMANN, Angehöriger des 310. tschechoslowakischen RAF-Jagdgeschwaders. Er starb am 15.6.1945 bei der Ausbildung amerikanischer Kampfpiloten, die im Fernen Osten gegen die Japaner eingesetzt werden sollten.

Nadporučík Pavel KOHN-KUBÍN, příslušník 311. čs. bombardovací perutě RAF. Stal se neznámým při ponorkovém průzkumu nad Biskajským zálivem 13. 3. 1944.

Lt. Pavel KOHN-KUBÍN, member of the 311th Czechoslovak Bombardment Wing of the RAF. He went missing on a submarine reconnaissance sortie over the Bay of Biscay on March 13, 1944.

Oberleutnant Pavel KOHN-KUBÍN, Angehöriger des 311. tschechoslowakischen RAF-Bombengeschwaders. Auch er ist von einem U-Boot-Erkundungseinsatz über dem Golf von Biskaya am 13.3.1944 nicht zurückgekehrt.

Ve Francii mohli českoslovenští Židé až do vypuknutí druhé světové války bojovat jen v jednotkách francouzské Cizinecké legie v severní Africe a Sýrii. Po porážce Polska jich vstoupilo dobrovolně i na základě mobilizace víc než tisíc do 1. československé divize ve Francii. Mnozí kvůli vstupu Itálie do války zůstali na území Sýrie, odkud byli před hrozbou internace evakuováni do palestinského tábora As Sumeiryi. Zde a v Gedeře byly na podzim 1940 učiněny kroky ke vzniku Československého pěšího praporu 11 – Východního. Až do léta 1943 prošlo vojenskou registrací na Středním východě zhruba 1300 československých Židů.

In France, Czechoslovak Jews could fight only in the units of the French Foreign Legion in North Africa and Syria until World War II broke out. After the defeat of Poland, more than a thousand Jews joined the First Czechoslovak Division in France, both as volunteers and draftees after mobilization. Owing to Italy's entry into the war, many remained in Syria and were evacuated to the Palestinian camp As-Sumeiryi to face internment. There and in Gadera, they took the first steps toward forming the Czechoslovak Infantry Battalion 11 – East in the autumn of 1940. Some 1,300 Czechoslovak Jews had been drafted as soldiers in the Middle East by the summer of 1943.

In Frankreich konnten tschechoslowakische Juden erst nach dem Ausbruch des zweiten Weltkrieges nur in Einheiten der französischen Fremdenlegion in Nordafrika und Syrien kämpfen. Nach der Niederlage Polens traten mehr als Tausend von ihnen sowohl freiwillig als auch infolge der allgemeinen Mobilisierung in die 1. tschechoslowakische Division in Frankreich ein. Nachdem Italien in den Krieg eintrat sind viele von ihnen im syrischen Gebiet geblieben, von wo sie in das palästinensische Lager As Sumeiryi evakuiert wurden um der Gefahr der Internierung zu entkommen. Hier und auch in Gadera wurden im Herbst 1940 die Weichen für die Entstehung des Tschechoslowakischen Infanteriebataillons 11 – Ost gestellt. Bis zum Sommer 1943 sind an die 1300 tschechoslowakische Juden im Mittleren Osten militärisch registriert worden.

Českoslovenští dobrovolníci na cestě z Polska do Francie na lodi Chrobry, mezi jimiž nechyběli ani Židé.

Czechoslovak volunteers, including Jews, on their way from Poland to France aboard the ship Chrobry.

Tschechoslowakische Freiwillige auf dem Weg aus Polen nach Frankreich auf dem Schiff Chrobry, unter denen Juden nicht fehlten.

Príslušníci Československého pěšího pluku 4. před ošetrovnou v Gedeře v září 1940. Druhý zprava velitel ošetřovny pplk. MUDr. Evžen J. REICHENTHAL.

Members of the Czechoslovak Infantry Regiment 4 outside the infirmary in Gadera in September 1940. Second from right: the infirmary's commander Lt. Col. MUDr. Evžen J. REICHENTHAL.

Angehörige des Tschechoslowakischen Infanterieregiments 4 vor der Sanitätsstelle in Gadera im September 1940. Zweiter von links Kommandant der Sanitätsstelle Oberstleutnant Dr.med. Evžen J. REICHENTHAL.

Imro WEINER-KRÁL, významný československý malíř, se zapojil do francouzského hnutí odporu. Přispěl významnou měrou k přípravě povstání v Paříži. Se svým malířským skicákem předstíral malování, ale ve skutečnosti zaznamenával pohyby nacistických vojsk, vyráběl falešné dokumenty pro ohrožené spolubojovníky a falešné potravinové lístky pro vězněné v táborech. Ve svých obrazových cyklech – Guernica, Ghetto, Exodus, Vlak deportovaných a jiných – odsuzuje nacismus.

Imro WEINER-KRÁL, a prominent Czechoslovak painter, joined the French resistance. He played a major role in preparing the uprising in Paris. Pretending to be drawing in his sketchbook, he recorded the movements of the Nazi troops. He also produced fake documents for his endangered fellow fighters and fake ration cards for camp inmates. His painting cycles – Guernica, Ghetto, Exodus, Deportee Train and others – condemn Nazism.

Imro WEINER-KRÁL, eine bedeutender tschechoslowakischer Maler, nahm an der französischen Widerstandsbewegung teil. Er trug in bedeutendem Masse zur Vorbereitung des Aufstandes in Paris bei. Mit seinem Skizzenblock in der Hand täuschte er das Malen vor, doch in Wirklichkeit zeichnete er nazistische Truppenbewegungen auf, stellte falsche Dokumente für gefährdete Mitsstreiter und falsche Nahrungsmittelzettel für Lagerinsassen aus. In seinen bildkünstlerischen Zyklen – Guernica, Ghetto, Exodus, Zug der Deportierten und anderen – verurteilt er den Nazismus.

Podporučík Otokar BRAUN

byl nejprve v sestavě Československého pěšího praporu 11 – Východního odvelen ke strážní službě do prostoru syrsko-tureckého pohraničí a po reorganizaci jednotky na 200. čs. lehký protiletadlový pluk – Východní se účastnil protiletadlové obrany Haify.

Sub-Lt. Otokar BRAUN was first detached to guard the Syrian-Turkish frontier area as a member of the Czechoslovak Infantry Battalion 11 – East and, after the unit's reorganization, he joined the 200th Czechoslovak Light Anti-Aircraft Regiment – East, participating in the anti-aircraft defence of Haifa.

Unterleutnant Otokar BRAUN war zuerst im Rahmen des Tschechoslowakischen Infanteriebataillons 11 – Ost zum Wachdienst im syrisch-türkischen Grenzgebiet abkommandiert worden und nach Restrukturierung der Einheit und deren Umwandlung in das 200. tschechoslowakische leichte Fliegerabwehrregiment – Ost nahm er an der Verteidigung von Haifa teil.

Družstvo podporučíka Josefa HERCZE v Alexandrii, kde absolvovalo důstojnickou školu. Zleva doprava Tonda BERGER (†1944 Dunkerque), Karel MACURA (†23. 2. 1945 se nevrátil z přeletu přes moře), Ferdinand LUSTIG, Georg POLACH, Karel ZAJÍČEK, Josef HERCZ, Josef IVÁNEK, Oldřich ZEMAN.

The team of Sub-Lt. Josef HERCZ in Alexandria, where its members graduated from the Army Officer School. From left to right: Tonda BERGER (died at Dunkirk, 1944), Karel MACURA (d. Feb. 23, 1945, having failed to return from a sortie over the ocean), Ferdinand LUSTIG, Georg POLACH, Karel ZAJÍČEK, Josef HERCZ, Josef IVÁNEK, Oldřich ZEMAN.

Kampfgruppe des Unterleutnants Josef HERCZ in Alexandria, wo sie die Offiziersschule abgeschlossen hat. Von links nach rechts Tonda BERGER (+1944 Dunkerque), Karel MACURA (+23.2.1945 ist von einem Flug über dem Meer nicht zurückgekehrt), Ferdinand LUSTIG, Georg POLACH, Karel ZAJÍČEK, Josef HERCZ, Josef IVÁNEK, Oldřich ZEMAN.

Generální konzulát Československé Republiky v Jeruzalémě	
Meno (přezdítko) vojína (S.A.)	
Meno (přezdítko) číslo (S.A.) 980	
1) Jméno vojína	Otokar BRAUN
2) Jméno příjmení	BRAUN
3) Jméno příjmení matky	HERCZ
4) Jméno příjmení otce	HERCZ
5) Datum narození	1914
6) Místo narození	Československo
7) Místo narození matky	Československo
8) Místo narození otce	Československo
9) Datum příjmu vojny	1941
10) Datum ukončení vojny	1945
11) Datum ukončení vojny	1945
12) Datum ukončení vojny	1945
13) Datum ukončení vojny	1945
14) Datum ukončení vojny	1945
15) Datum ukončení vojny	1945
16) Datum ukončení vojny	1945
17) Datum ukončení vojny	1945
18) Datum ukončení vojny	1945
19) Datum ukončení vojny	1945
20) Datum ukončení vojny	1945
21) Datum ukončení vojny	1945
22) Datum ukončení vojny	1945
23) Datum ukončení vojny	1945
24) Datum ukončení vojny	1945
25) Datum ukončení vojny	1945
26) Datum ukončení vojny	1945
27) Datum ukončení vojny	1945
28) Datum ukončení vojny	1945
29) Datum ukončení vojny	1945
30) Datum ukončení vojny	1945

Odvodní prezentační lístek vojína Otokara BRAUNA, vystavený na československém konzulátu v Haifě.

The enlistment card of Pvt. Otokar BRAUN issued at the Czechoslovak Consulate in Haifa.

Rekrutierzettel des Soldaten Otokar BRAUN, ausgestellt am tschechoslowakischen Konsulat in Haifa.

Skupina štábního kapitána J. BERNASA (BORSKÉHO) po návratu z Degheily ihned vyjíždí do obranných stanovišť letiště Marsá Matrúh v Západní poušti v červnu 1941.

The group of Staff Capt. J. BERNAS (BORSKÝ) sets up for defence positions on the Marsa Matruh airfield in the Western Desert in June 1941 after returning from Degheila.

Die Gruppe von Kapitän J. BERNAS (BORSKÝ) bricht unmittelbar nach der Rückkehr aus Degheily im Juni 1941 in die Abwehrstützpunkte des Flugplatzes Marsá Matrúh in der Westwüste auf.

Podporučík Dezider HERCZ, velitel čety 200. čs. lehkého protiletadlového pluku – Východního, v Haifě v létě 1943. V Karpatsko-dukelské operaci prozatímní velitel praporu automatických 3. čs. samostatné brigády v SSSR.

Sub-Lt. Dezider HERCZ, commander of a squad of the 200th Czechoslovak Light Anti-Aircraft Regiment – East, in Haifa in the summer of 1943. Temporary commander of the Automatic Gunners' Battalion of the 3rd Independent Brigade in the USSR in the Carpathian Operation at Dukla.

Unterleutnant Dezider HERCZ, Kommandant der Truppe des 200. tschechoslowakischen leichten Flugabwehrregiments – Ost in Haifa im Sommer 1943. In der Karpaten-Dukla-Operation war er Interimsbefehlshaber eines Bataillons der 3. tschechoslowakischen selbständigen Brigade in der UdSSR.

Palebné postavení rotmistra Otokara BRAUNA u Haify v říjnu 1942.

The firing position of Sgt. Otokar BRAUN near Haifa in October 1942.

Feldwebel Otokar BRAUN in Kampfposition in Haifa, Oktober 1942.

Rabín Hanuš REBENWURZEL při polní bohoslužbě.

Rabbi Hanuš REBENWURZEL during field prayers.

Rabbiner Hanuš REBENWURZEL beim Feldgottesdienst.

Podporučík JUDr. Hanuš REBENWURZEL (Hanuš REZEK), rabín u čs. jednotky na Středním východě, který pečoval o uspokojení náboženského citění židovských vojáků a rovněž vystupoval jako jejich mluvčí. Otevřeně se stavěl proti antisemitismu.

Sub-Lt. JUDr. Hanuš REBENWURZEL (Hanuš REZEK), rabbi of the Czechoslovak unit in the Middle East, who tended to the religious needs of the Jewish soldiers and acted as their spokesman. He openly challenged anti-Semitism.

Unterleutnant Dr.jur. Hanuš REBENWURZEL (Hanuš REZEK), Rabbiner der tschechoslowakischen Einheit im Mittleren Osten, der als Seelsorger jüdische Soldaten betreute und als deren Sprecher galt. Er trat offen gegen antisemitische Auswüchse in der Armee auf.

Značná část československých Židů se po 15. březnu 1939 uchýlila na území Polska, kde je zastihla polsko-německá válka. Po porážce Polska mnozí z nich skončili v sovětských internačních a pracovních táborech. Ani tento těžký úděl je neodradil od vstupu do československé vojenské jednotky, která se začala formovat v únoru 1942 v sovětském městečku Buzuluk.

Many Czechoslovak Jews went to Poland after March 15, 1939, where they were caught in the Polish-German war. When Poland was defeated, many ended up in Soviet detention and labour camps. Even this harsh fate, however, did not prevent them from joining the Czechoslovak army unit that began to be formed in the Soviet town of Buzuluk in February 1942.

Zahlreiche tschechoslowakische Juden sind nach dem 15. März 1939 in das Gebiet Polens geflüchtet, wo sie der polnisch-deutsche Krieg ereilt hat. Nach der Niederlage Polens wurden viele von ihnen in sowjetische Internierungs- und Arbeitslager deportiert. Dieses schwere Schicksal konnte sie jedoch nicht davon abbringen, der tschechoslowakischen Militäreinheit beizutreten, die im Februar 1942 im sowjetischen Städtchen Busuluk aufgestellt wurde.

Nadporučík Arnošt STEINER byl spolu s otcem v říjnu 1939 odvečen nacisty do tábora v Nisku nad Sanem, odkud uprchl. V Buzuluku se přihlásil do čs. jednotky. Po absolvování důstojnické školy postupoval až do funkce velitele praporu. Účastnil se všech bojů počínaje Sokolovem a konče osvobození Československa. Bezesporu patřil k nejstatečnějším a nejdůležitějším vojákům a oblíbeným velitelům. Za svoji rozhodnost a odvahu v boji obdržel sedmkrát Československý válečný kříž 1939 a další vysoká československá a sovětská vyznamenání.

First Lt. Arnošt STEINER and his father were deported to the camp in Nisko on the San River but Steiner escaped and joined the Czechoslovak unit in Buzuluk. After graduating from the officers' school, he gradually rose to the rank of battalion commander. He participated in every battle, from the Battle of Sokolovo to the liberation of Czechoslovakia. He was undoubtedly one of the bravest and most courageous soldiers and most popular commanders. For his determination and courage, he was awarded the Czechoslovak Military Cross 1939 seven times and other lofty Czechoslovak and Soviet honours.

Oberleutnant Arnošt STEINER war zusammen mit seinem Vater im Oktober 1939 in das Lager Nisko nad Sanem verschleppt, von wo er entkam. Er meldete sich in Busuluk bei der tschechoslowakischen Einheit an. Nach Abschluss der Offiziersschule rückte er bis zum Rang des Bataillonskommandanten auf. Er nahm an allen Kämpfen teil – von Sokolovo bis zur Befreiung der Tschechoslowakei, galt als beliebter Befehlshaber und einer der tapfersten und mutigsten Soldaten. Für seine Beherztheit und Tapferkeit wurde er mit sieben tschechoslowakischen Kriegskreuzen 1939 und anderen hohen tschechoslowakischen und sowjetischen Auszeichnungen gewürdigt.

Kapitán Boris MENACHOVSKÝ bojoval na počátku války proti nacistům v řadách polské a pak Rudé armády. Na jaře 1942 se přihlásil do čs. jednotky v SSSR, kde v bojích o Sokolovo a Kyjev velel těžkým kulometům. Na Dukle se stal velitelem protitankové baterie. Vyznamenal se u Machnovky a rovněž u vesnice Ivla.

Capt. Boris MENACHOVSKÝ fought the Nazis with the Polish and then Red Armies at the beginning of the war. In the spring of 1942, he joined the Czechoslovak unit in the USSR, commanding heavy machine guns in the battles of Sokolovo and Kiev. He became an anti-tank battery commander at Dukla and further distinguished himself in action at Machnovka and the village of Ivla.

Kapitán Boris MENACHOVSKÝ kämpfte zu Beginn des Krieges gegen die Nazis in der polnischen, später in der Roten Armee. Im Frühjahr 1942 trat er in die tschechoslowakische Einheit in der UdSSR ein, wo er in den Kämpfen um Sokolovo und Kiew schwere Maschinengewehre befehligte. Bei Dukla war er Kommandant einer Panzerabwehrbatterie und zeichnete sich in Kämpfen bei Machnovka und Ivla aus.

Bratři (zleva) **Josef, Vilém a Adolf TEICHNEROVI (TOMANOVI)**. Josef a Vilém se stali vojáky 3. čety 1. čs. samostatného polního praporu v SSSR a se sborem se jako důstojníci čs. armády navrátili do rodné Trstené (okres Dolní Kubín). Adolf zemřel v ruském internačním táboře na tyfus v r. 1941.

*The brothers (from left) **Josef, Vilém and Adolf TEICHNER (TOMAN)**. Josef and Vilém joined the 3rd Squad of the First Czechoslovak Independent Field Battalion in the USSR. They returned to their native Trstená (Dolný Kubín district) as Czechoslovak army officers. Adolf died of typhoid fever in a Russian detention camp in 1941.*

Die Brüder (von links) **Josef, Vilém und Adolf TEICHNER (TOMAN)**. Josef und Vilém waren Soldaten der 3. Truppe des 1. tschechoslowakischen selbständigen Feldbataillons in der UdSSR und sind als Offiziere der tschechoslowakischen Armee in ihren Geburtsort Trstená (Kreis Dolný Kubín) zurückgekehrt. Adolf verstarb 1941 im russischen Internierungslager an Typhus.

Podporučík Kurt FEINER, operační důstojník v bojích u Sokolova, později operační a osvětový důstojník 1. čs. samostatné brigády v SSSR. Padl první lednový den 1944 v bojích o Bílou Cerkev.

Sub-Lt. Kurt FEINER, operations officer in the fighting at Sokolovo, later an operations and educational officer of the First Czechoslovak Independent Brigade in the USSR. He was killed on January 1, 1944 in the Battle of Bílá Cerkev.

Unterleutnant Kurt FEINER, Operationsoffizier in den Kämpfen um Sokolovo, später Operations- und ideologischer Offizier der 1. tschechoslowakischen selbständigen Brigade in der UdSSR. Er ist am ersten Januartag 1944 in den Kämpfen um Bílá Cerkev gefallen.

Nadporučík Arnošt STEINER (první zleva) při plnění rozkazu na Dukle v září 1944.

*First Lt. **Arnošt STEINER** (first from left) carrying out an order at Dukla in September 1944.*

Oberleutnant Arnošt STEINER (erster von links) bei Befehlsausübung am Dukla-Pass im September 1944.

Poručík Richard FISCHL odešel spolu se svojí manželkou Adou do Krakova již v létě 1939. Po porážce Polska se dostal do německého zajetí a později vstoupil do 1. čs. samostatného praporu v SSSR a jako velitel prvního družstva se účastnil (spolu s manželkou) bojů o Sokolovo, kdy z jeho dvanácti členů zůstali naživu jen dva. Koncem jara 1944 byl ustanoven velitelem baterie minometného oddílu, v bojích Karpatsko-dukelské operace zastával funkci náčelníka 1. tankového praporu 1. čs. armádního sboru v SSSR. Jako zastupující velitel 1. tankového praporu se zúčastnil osvobození Těšínska a Ostravska.

Lt. Richard FISCHL and his wife **Ada** left Cracow in the summer of 1939. When Poland was defeated, he was captured by the Germans. He later joined the First Independent Battalion in the USSR and participated (with his wife) in the Battle of Sokolovo as commander of the 1st Detachment. Only two of its 12 members survived the battle. In late spring of 1944, he was named commander of a mortar unit battery and he held the post of chief of the 1st Anti-tank Battalion of the First Czechoslovak Army Corps in the USSR in the Carpathian Operation at Dukla. He participated in the liberation of the Těšín and Ostrava regions as a deputy commander of the 1st Tank Battalion.

Leutnant Richard FISCHL ging zusammen mit seiner Frau **Ada** bereits im Sommer 1939 nach Krakau. Nach der Besetzung Polens geriet er in deutsche Gefangenschaft und trat später in das 1. tschechoslowakische selbständige Bataillon in der UdSSR ein und nahm als Kommandant der ersten Kampfgruppe (zusammen mit seiner Frau) an den Kämpfen um Sokolovo teil. Von den 12 Mitgliedern der Kampfgruppe sind nur zwei am Leben geblieben. Gegen Ende des Frühjahrs 1944 wurde er zum Befehlshaber einer Minenwerferabteilungs-batterie ernannt, im Rahmen der Karpaten-Dukla-Operation hatte er den Rang des Kapitäns des 1. Panzerbataillons des 1. tschechoslowakischen Armeekorps in der UdSSR inne. Als stellvertretender Kommandant des 1. Panzerbataillons nahm er an den Befreiungskämpfen in der Region Těšín (Tschechisch Teschen) und Ostrava (Ostrau) teil.

Poručík in memoriam Alfréd BENEDIKT odešel v r. 1939 do SSSR, kde vstoupil do československé armády. Účastnil se jako velitel družstva bojů o Sokolovo a rovněž o Kyjev. 1. 1. 1944 padl jako příslušník 1. čs. samostatné brigády v SSSR u Bílé Cerkev.

Lieutenant-in-memoriám Alfréd BENEDIKT left for the USSR in 1939 and joined the Czechoslovak Army. He was a detachment commander in the battles of Sokolovo and Kiev. He was killed at Bílá Cerkev on January 1, 1944 as a member of the First Czechoslovak Independent Brigade in the USSR.

Leutnant in memoriam Alfréd BENEDIKT ging im Jahre 1939 in die UdSSR, wo er in die tschechoslowakische Armee eintrat. Als Kommandant einer Kampfteinheit nahm er an Kämpfen um Sokolovo und Kiew teil. Er kam am 1. 1. 1944 als Mitglied der 1. tschechoslowakischen selbständigen Brigade in der UdSSR bei Bílá Cerkev ums Leben.

Poručík Salomon SCHÖNGUT velel v boji o Sokolovo minometnému družstvu. V květnu 1944 byl vyhodnocen jako nejlepší absolvent školy pro důstojníky v záloze. V dalších bojích velel baterii 1. dělostřeleckého pluku sboru.

Lt. Salomon SCHÖNGUT commanded a mortar unit in the Battle of Sokolovo. In May 1944, he ranked as the top graduate of the Reserve Officers School. In the battles that followed, he commanded a battery of the 1st Artillery Regiment of the First Czechoslovak Army Corps in the USSR.

Leutnant Salomon SCHÖNGUT befehligte eine Minenwerferkampfteinheit im Kampf um Sokolovo. Im Mai 1944 wurde er als bester Absolvent der Schule für Reserveoffiziere ausgezeichnet. In späteren Kampfhandlungen befehligte er die Batterie des 1. Artillerieregiments des 1. tschechoslowakischen Armeekorps in der UdSSR.

Otec a syn – **Josef a Kurt GROSSOVI** – byli odvečeni v říjnu 1939 do Niska nad Sanem, odkud o měsíc později utekli. Ve Lvově pracovali až od léta 1941. Pak odjeli do kazašského Džambul. Počátkem r. 1942 byli v Buzuluku odvedeni ke druhé rotě 1. čs. samostatného praporu v SSSR. Kurt padl v bojích o Sokolovo 8. 3. 1943. Jeho otec byl příslušníkem sboru až do konce války.

Father and son Josef and Kurt GROSS were deported to Nisko on the San River in October 1939 and escaped one month later. They worked in Lvov until the summer 1941 and then went to Jamboul in Kazakhstan. In early 1942, they joined the 2nd Troop of the First Czechoslovak Independent Brigade in the USSR in Buzuluk. Kurt was killed in the Battle of Sokolovo on March 8, 1943. His father continued as a member of the troops until the end of the war.

Vater und Sohn – Josef und Kurt GROSS – wurden im Oktober 1939 nach Nisko nad Sanem verschleppt, von wo sie einen Monat später geflüchtet sind. In Lemberg arbeiteten sie bis zum Sommer 1941, danach gingen sie nach Dschambul in Kasachstan. Anfang 1942 waren sie in Busuluk in die zweite Kompanie des 1. tschechoslowakischen selbständigen Bataillons in der UdSSR eingerückt. Kurt ist bei Kämpfen um Sokolovo am 8.3.1943 ums Leben gekommen. Sein Vater kämpfte im Armeekorps bis zum Kriegsende.

Podporučík Albert Jakobovič ELOVIČ z Berehova, který přišel k 1. čs. samostatnému praporu v SSSR ze sovětského pracovního lágru, se rovněž účastnil již boje o Sokolovo, a to ve funkci zástupce velitele kulometné roty. Na fotografii: sedící uprostřed ve chvílích odpočinku v obci Veseloje.

Sub-Lt. Albert Jakobovič ELOVIČ of Berehovo joined the First Czechoslovak Independent Battalion in the USSR after returning from a Soviet labour camp. He also participated in the Battle of Sokolovo as deputy commander of a machine-gun troop. In the photograph, seated in the middle: resting in the village of Veseloje.

Unterleutnant Albert Jakobovič ELOVIČ aus Berehovo, der zum 1. tschechoslowakischen selbständigen Armeekorps in der UdSSR aus einem sowjetischen Arbeitslager kam, nahm auch an den Kämpfen um Sokolovo teil, und zwar als stellvertretender Kommandant einer Maschinengewehrkompanie. Im Bild sitzend in der Mitte bei einer Ruhepause im Dorf Veseloje.

Vojín Arnošt SCHUDMAK byl u Sokolova těžce raněn a 11. 3. 1943 byl po obsazení Charkova německými vojáky zavražděn v místní nemocnici.

Pvt. Arnošt SCHUDMAK was severely wounded at Sokolovo and killed in a hospital in Kharkov on March 11, 1943, when the town was taken by German soldiers.

Soldat Arnošt SCHUDMAK wurde bei Sokolovo schwer verletzt und am 11.3.1943 nach der Besetzung von Charkov im örtlichen Krankenhaus von deutschen Soldaten ermordet.

Poručík Kurt MARKOWICZ (MARKOVIČ) byl v říjnu 1939 zařazen do transportu mužů, kteří byli určeni k výstavbě tábora v Nisku nad Sanem. Koncem roku utekl a dostal se do Lvova, později odešel do Stanislavova, kde zároveň studoval a pracoval. V roce 1941 byl odvezen do pracovního tábora na Sibiři, nakonec zastával post zástupce náčelníka tábora. V březnu 1942 se přihlásil do 1. čs. samostatného praporu v SSSR a jako radista 2. roty bojoval u Sokolova. Načas působil i v operačním oddělení brigády. Především však až do konce války zabezpečoval spojení mezi štábem a jednotkami 1. čs. armádního sboru v SSSR.

Lt. Kurt MARKOWICZ (MARKOVIČ) was among the deportees forced to build the camp in Nisko on the San River in October 1939. By the end of the year he escaped and reached Lvov; later, he went to Stanislav to study and work. In 1941, he was deported to a labour camp in Siberia, where he eventually held the post of camp deputy commandant. In March 1942, he joined the First Czechoslovak Independent Battalion in the USSR and participated in the Battle of Sokolovo as a radio operator of the 2nd Troop. He also worked in the brigade's operations section. Most importantly, however, he served until the end of the war as liaison officer between the headquarters of the First Czechoslovak Army Corps in the USSR and its units.

Leutnant Kurt MARKOWICZ (MARKOVIČ) war im Oktober 1939 in den Transport von Männern aufgenommen worden, die zum Aufbau des Lagers in Nisko nad Sanem abgestellt wurden. Gegen Ende des Jahres gelang ihm die Flucht und er fand Unterschlupf in Lemberg, später in Stanislavov, wo er gleichzeitig studierte und arbeitete. Im Jahre 1941 wurde er in einen Arbeitslager nach Sibirien verschleppt. Am Ende hatte er die Funktion des Lagerleiters inne. Im März 1942 meldete er sich zum 1. tschechoslowakischen selbständigen Bataillons in der UdSSR und als Funker der zweiten Kompanie kämpfte er bei Sokolovo. Für gewisse Zeit war er in der operativen Abteilung der Brigade tätig. Vor allem hatte er aber bis zum Kriegsende die Verbindung zwischen dem Stab und den Einheiten des 1. tschechoslowakischen Armeekorps in der UdSSR aufrechterhalten.

Podporučík JUDr. Bedřich STEINER byl u Sokolova těžce raněn, přišel o levou ruku. Po částečném vyléčení dobrovolně opět nastoupil vojenskou službu u jednotky, stal se příslušníkem 2. čs. samostatné paradesantní brigády v SSSR.

Sub-Lt. JUDr. Bedřich STEINER was severely wounded at Sokolovo and lost his left arm. After treatment, he rejoined his military unit as a member of the Second Czechoslovak Independent Parachute Brigade in the USSR.

Unterleutnant Dr.jur. Bedřich STEINER wurde bei Sokolovo schwer verletzt und verlor infolgedessen den linken Arm. Nach der Genesung rückte er erneut bei seiner Einheit ein und ist Mitglied der 2. tschechoslowakischen selbständigen Fallschirmjägerbrigade in der UdSSR geworden.

Major MUDr. František ENGEL, hlavní organizátor zdravotní služby 1. čs. armádního sboru v SSSR. U Sokolova svým různým zásahem zachránil z obklíčení sanitku s raněnými. Až do konce války odoperoval spolu s dalšími lékaři jednotky stovky vojáků.

Maj. MUDr. František ENGEL, a chief organizer of the First Czechoslovak Army Corps in the USSR. His quick-thinking action saved an ambulance carrying wounded from an enemy encirclement at Sokolovo. By the end of the war, he had performed hundreds of surgeries on soldiers together with other doctors.

Major Dr.med. František ENGEL, Hauptorganisator des Sanitätsdienstes des 1. tschechoslowakischen Armeekorps in der UdSSR. Bei Sokolovo hat er durch sein beherztes Eingreifen einen Verletztentransport aus der Umzingelung gerettet. Bis zum Kriegsende hat er mit anderen Ärzten seiner Einheit Operationen an Hunderten von Soldaten vorgenommen.

Podporučík Kurt BIHELLER (Karel BORSKÝ) se účastnil bojů o Sokolovo a Kyjev. U 1. čs. samostatné brigády v SSSR byl v Novochoopersku ustanoven fotografem, jehož zásluhou jsou dochovány fotografie z výcviku i bojů příslušníků sboru. V osvobozovacích bojích o Kyjev byl raněn a po vyléčení odvelen k 3. čs. samostatné brigádě v SSSR do Sadagury. Účastnil se jako velitel roty bojů na Dukle a rovněž celé osvobozovací anabáze československého území.

Sub-Lt. Kurt BIHELLER (Karel BORSKÝ) participated in the battles of Sokolovo and Kiev. He was appointed to be a photographer for the First Czechoslovak Independent Brigade in the USSR in Novochoopersk, owing to which photographs documenting corps members' training and fighting have survived. He was wounded in the battles for the liberation of Kiev; after recovering, he was transferred to the Third Czechoslovak Independent Brigade in the USSR in Sadagura. He participated as a troop commander in the Battle of Dukla and the liberation of all the Czechoslovak territory.

Unterleutnant Kurt BIHELLER (Karel BORSKÝ) nahm an den Kämpfen um Sokolovo und Kiel teil. Bei der 1. tschechoslowakischen selbständigen Brigade in der UdSSR war er in Novochopersk zum Photographen bestimmt worden und es ist ihm zu verdanken, dass Szenen aus Übungen und Kämpfen der Korpsmitglieder verewigt wurden.

In den Befreiungskämpfen um Kiew ist er verletzt worden und nach seiner Genesung wurde er zur 3. tschechoslowakischen selbständigen Brigade in der UdSSR nach Sadagura abkommandiert. Als Kompaniekommandant nahm er an den Kämpfen am Dukla-Pass sowie an der gesamten Befreiungsoperation des tschechoslowakischen Gebietes teil.

Rotmistr Vilém ŮBERREICH (URBAN) se do čs. jednotky dostal z tábora v Nisku nad Sanem, kam byli ostravští Židé odtransportováni již v říjnu 1939. Po útěku však putoval po sovětských pracovních táborech. Prvního boje čs. jednotky o Sokolovo se účastnil jako příslušník průzkumného družstva, ze kterého přežil jen on sám. V bojích o Kyjev a později Bílou Cerkev velel průzkumné jezdecké četě.

Sgt. Vilém ŮBERREICH (URBAN) joined the Czechoslovak unit after being detained in the camp in Nisko on the San River to which Jews from Ostrava were being transported as early as October 1939. After escaping, he was held in several Soviet labour camps. He participated in the first fights of the Czechoslovak unit for Sokolovo with a reconnaissance detachment, its only surviving member. He was a reconnaissance cavalry squad commander in the battles of Kiev and Bílá Cerkev.

Feldwebel Vilém ŮBERREICH (URBAN) gelangte in die tschechoslowakische Einheit aus dem Lager in Nisko nad Sanem, wohin die Juden aus Ostrava bereits im Oktober 1939 deportiert worden waren. Nachdem ihm die Flucht gelang, wechselte er von einem sowjetischen Arbeitslager zum anderen. Am ersten Kampf der tschechoslowakischen Einheit um Sokolovo nahm er als Mitglied einer Erkundungskampfteinheit teil, von der er als einziger überlebte. In den Kämpfen um Kiew und später um Bílá Cerkev befehligte er eine Aufklärungsreitertruppe.

Podporučík Ladislav FIŠMAN patřil mezi první dobrovolníky, kteří vstoupili v Buzuluk do čs. jednotky. V rotě protitankových pušek absolvoval boj o Sokolovo v březnu 1943. Pak byl odvelen k tankovému praporu 1. čs. samostatné brigády v SSSR, se kterým bojoval o Kyjev. V karpatských bojích, kde byl raněn, velel dělostřelecké baterii.

Sub-Lt. Ladislav FIŠMAN was one of the first volunteers to join the Czechoslovak unit at Buzuluk. He participated as a member of the Anti-tank Gun Troop in the Battle of Sokolovo in March 1943. He was then transferred to the Tank Battalion of the First Czechoslovak Independent Brigade in the USSR, with which he took part in the Battle of Kiev. He was wounded while commanding an artillery battery in the fighting in the Carpathians.

Unterleutnant Ladislav FIŠMAN zählte zu den ersten Freiwilligen, die in Busuluk in die tschechoslowakische Einheit eingetreten sind. Mit der Panzerabwehrkompanie beteiligte er sich im März 1943 an den Kämpfen um Sokolovo. Danach wurde er zum Panzerbataillon der 1. tschechoslowakischen selbständigen Brigade in der UdSSR verlegt, mit dem er um Kiew kämpfte. Im Kampf um die Karpaten, bei dem er verletzt wurde, befehligte er die Artilleriebatterie.

Část absolventů školy pro důstojníky v záloze v létě 1944 v Novochoopersku. Stojící zleva: rotný Salo SCHÖNGUT, neznámý, četař JUDr. Gustav KLEINBERG, četař Erich LAUFER (LARIN); sedící: desátník BLUMENFELD a četař Leopold PRESSER.

Some graduates of the Reserve Officers School in Novochopersk in the summer of 1944. Standing from left: Staff Sgt. Salo SCHÖNGUT, unknown, Sgt. JUDr. Gustav KLEINBERG, Sgt. Erich LAUFER (LARIN); seated: Cpl. BLUMENFELD and Sgt. Leopold PRESSER.

Ein Teil der Absolventen der Schule für Reserveoffiziere im Sommer 1944 in Novochopersk. Stehend von links: Unterfeldwebel Salo SCHÖNGUT, Unbekannter, Unteroffizier Dr.jur. Gustav KLEINBERG, Unteroffizier Erich LAUFER (LARIN); sitzend: Korporal BLUMENFELD und Unteroffizier Leopold PRESSER.

Alexander KOVÁČ pracoval po absolvování vojenské prezenční služby jako bankovní úředník v Užhorodě. Po maďarské okupaci na jaře 1939 byl zatčen a odeslán do pracovního tábora, kde byl nasazen na odminovací práce. Za pokus o přechod k partyzánům byl odsouzen k smrti, avšak před popravou utekl a přihlásil se do 1. čs. armádního sboru v SSSR. Specializoval se na přechody fronty a hloubkový průzkum v nepřátelském týlu. Kapitán A. KOVÁČ (vpravo) v Banské Bystrici za Slovenského národního povstání v září 1944.

After compulsory military service, Alexander KOVÁČ worked as a bank officer in Uzhorod. When Hungary was occupied in the spring of 1939, he was arrested and sent to a labour camp where he worked as a mine-sweeper. He was sentenced to death for attempting to escape to join the partisans, but escaped before his execution and joined the First Czechoslovak Army Corps in the USSR. He was an expert in crossing the front and in distant reconnaissance in enemy territory. Capt. A. KOVÁČ (right) in Banská Bystrica during the Slovak National Uprising in September 1944.

Nach Abschluss des Militärdienstes war **Alexander KOVÁČ** als Bankangestellter in Užhorod tätig. Im Zuge der ungarischen Besetzung im Frühjahr 1939 wurde er verhaftet und ins Arbeitslager verbracht, wo er bei Minenräumarbeiten eingesetzt wurde. Für seinen Versuch, sich auf die Seite von Partisanen zu schlagen, wurde er zum Tode verurteilt, doch vor der Hinrichtung gelang ihm die Flucht und er trat in den 1. tschechoslowakischen Armeekorps in der UdSSR ein. Er spezialisierte sich auf Frontüberquerungen und Erkundung des feindlichen Hinterlandes. Kapitán A. KOVÁČ (rechts) in Banská Bystrica während des Slowakischen Nationalaufstandes im September 1944.

Kapitán Alexander KOVÁČ (vlevo) spolu s bratrem Ladislavem ve slovenských horách v zimě 1944.

Capt. Alexander KOVÁČ (left) and his brother Ladislav in the Slovak mountains in the winter of 1944.

Kapitán Alexander KOVÁČ (links) zusammen mit seinem Bruder Ladislav in slowakischen Bergen im Winter 1944.

Poručík Oskar BENEŠ odešel v červnu 1939 do politické emigrace v Polsku, kde byl evidován na britském konzulátu v Katovicích. V den vypuknutí německo-polské války odjel do Rovna a v únoru 1940 do Stalingradské oblasti, kde učil. V listopadu byl odsunut do Przewalska. V polovině května 1942 byl přijat u 1. čs. samostatného praporu v SSSR a zařazen k minometné rotě, s níž bojoval u Sokolova. V polovině září 1944 byl ustanoven do funkce osvětového důstojníka u štábní rotě 2. praporu. O dva měsíce později byl zařazen do skupiny zvláštních úkolů a 24. 3. 1945 vysazen 4. ukrajinským frontem v rámci skupiny Národní mstitel na Mělnicku. O měsíc později padl v boji. Na fotografii spolu manželkou Annou počátkem března 1945.

Lt. Oskar BENEŠ left for Poland as a political exile in June 1939 and was registered at the British Consulate in Katowice. The very same day that the German-Polish war broke out, he went to Rivne. He then went to the Stalingrad region in February 1940, where he worked as a teacher. He was transferred to Przewalsko in November. In mid-May 1942, he joined the First Czechoslovak Independent Battalion in the USSR and was assigned to a mortar troop, with which he fought at Sokolovo. In mid-September 1944 he was appointed an educational officer of the Staff Troop of the 2nd Battalion. Two months later, he was transferred to a special assignment group and on March 24, 1945, the 4th Ukrainian Front parachuted him into the Mělník region as a member of the National Avenger group. He died in battle a month later. The photograph shows him with his wife Anna in early March 1945.

Leutnant Oskar BENEŠ ging im Juni 1939 in die politische Emigration nach Polen, wo er sich auf dem britischen Konsulat in Katowitz registrieren ließ. Am Tage des Ausbruchs des deutsch-polnischen Krieges fuhr er nach Rowno und im Februar 1940 in die Stalingrader Region, wo er unterrichtete. Im November wurde er nach Przewalsko verlegt. Mitte Mai 1942 wurde er in das 1. tschechoslowakische selbständige Bataillon in der UdSSR aufgenommen und in der Minenwerferkompanie eingesetzt, mit der er bei Sokolovo kämpfte. Mitte September 1944 wurde er zum ideologischen Offizier bei der Stabskompanie des 2. Bataillons ernannt. Zwei Monate später wurde er Angehöriger der Gruppe für Sonderaufgaben und am 24.3.1945 auf Kommando der 4. ukrainischen Front ist er im Rahmen der Gruppe Nationaler Rächer (Národní mstitel) über der Region Melnicko abgesprungen. Einen Monat später ist er im Kampf gefallen. Im Bild zusammen mit Ehefrau Anna Anfang März 1945.

Poručík Josef REINER se zúčastnil bojů na obranu Moskvy. Přihlásil se do čs. jednotky a po absolvování kurzů byl zařazen k 1. čs. tankové brigádě v SSSR. V těžkých bojích o přístupy k Ostravě byl těžce raněn a přišel o zrak.

Lt. Josef REINER participated in the battle to defend Moscow. He joined the Czechoslovak unit and, after training, was assigned to the 1st Czechoslovak Tank Brigade in the USSR. He was severely wounded in the heavy fighting for avenues of approach to Ostrava and lost his eyesight.

Leutnant Josef REINER nahm an Kampfhandlungen zur Verteidigung Moskaus teil. Er trat in die tschechoslowakische Einheit ein und wurde nach Ausbildungsabschluss in die 1. tschechoslowakische Panzerbrigade in der UdSSR aufgenommen. In blutigen Kämpfen um Ostrava wurde er schwer verletzt und hat das Sehvermögen verloren.

Podporučík Ervin TRAUBMANN, spoluautor písně Směr Praha, člen hudební a recitační skupiny čs. jednotky v Buzuluk v SSSR, která se později rozrostla v armádní umělecký sbor. Skupinu dále tvořili zpěváci Arnošt SILBERGER a Edvin SCHARF, recitátoři Kurt WOLF, Vojtěch ECKSTEIN (ERBAN), Jiří FRANK, Pavel GUTTMANN a další.

Sub-Lt. Ervin TRAUBMANN, co-author of the song *To Prague* and member of the music and poetry troupe of the Czechoslovak unit in Buzuluk in the USSR, which later became the Army Arts Corps. The other members of the troupe included the singers Arnošt SILBERGER and Edvin SCHARF and the poetry readers Kurt WOLF, Vojtěch ECKSTEIN (ERBAN), Jiří FRANK, Pavel GUTTMANN and others.

Unterleutnant Ervin TRAUBMANN, Mitautor des Liedes „Směr Praha“ (Richtung Prag), Mitglied der Musik- und Rezitationsgruppe der tschechoslowakischen Einheit in Busuluk in der UdSSR, die sich später zum Armeekunstensemble entwickelt hat. Mitglieder derselben Gruppe waren ferner die Sänger Arnošt SILBERGER und Edvin SCHARF, die Rezitatoren Kurt WOLF, Vojtěch ECKSTEIN (ERBAN), Jiří FRANK, Pavel GUTTMANN und weitere.

Židovské ženy a děvčata se již ve Francii, na Středním východě a rovněž na území SSSR od samých počátků obnovy československé armády snažily stát jejími příslušnicemi. V letech 1941–1945 bojovaly jako občanky Československa v řadách Auxilliary Territorial Services (ATS) a Women's Auxilliary Air Force (WAAF) britské armády. V SSSR patřily mezi první vojáky přijaté do československé branné moci. Od Buzuluku až do Prahy bojovaly v sestavě 1. československého armádního sboru v SSSR odvážně a statečně.

Jewish women and girls sought to become members of the Czechoslovak Army from its very beginnings in France, the Middle East and the territory of the USSR. In 1941–1945, they fought as Czechoslovak citizens in the Auxiliary Territorial Services (ATS) and the Women's Auxiliary Air Force (WAAF) of the British Army. In the USSR, they were among the first female soldiers recruited for the Czechoslovak corps. From Buzuluk and as far as Prague, they fought with great courage in the First Czechoslovak Army Corps in the USSR.

Jüdische Frauen und Mädchen traten seit Beginn des Wiederaufbaus der tschechoslowakischen Armee in Frankreich, im Mittleren Osten sowie auf dem Gebiet der UdSSR in ihre Reihen ein. In den Jahren 1941-1945 kämpften tschechoslowakische Frauen in den Auxilliary Territorial Services (ATS) und der Women's Auxilliary Air Force (WAAF) der britischen Armee. In der UdSSR zählten sie zu den ersten Soldatinnen, die in die tschechoslowakischen Streitkräfte aufgenommen wurden. Sie kämpften mutig und tapfer auf der gesamten Strecke zwischen Busuluk und Prag in der Formation des 1. tschechoslowakischen Armeekorps in der UdSSR.

Skupina československých příslušnic ATS před dílnou v Tel-el-Kebiru v dubnu 1943; sedící zleva: Květa LEVKOVIČOVÁ, Věra RAABOVÁ, Gerta STEINEROVÁ, Hana NETTELOVÁ, Evženie PŘÍBRAMSKÁ, Věra REIMANOVÁ; stojící zleva: Zuzana MECKLEROVÁ, Ida SCHRATTEROVÁ, Dora MECKLEROVÁ, neznámá, Herta JONÁŠOVÁ, Anna STOKLASOVÁ, Emilie MELČOVÁ a Herta JANŮ.

A group of ATS Czechoslovak female members outside a workshop in Tel el-Kebir in April 1943: (seated from left) Květa LEVKOVIČOVÁ, Věra RAABOVÁ, Gerta STEINEROVÁ, Hana NETTELOVÁ, Evženie PŘÍBRAMSKÁ, Věra REIMANOVÁ; (standing from left) Zuzana MECKLEROVÁ, Ida SCHRATTEROVÁ, Dora MECKLEROVÁ, unknown, Herta JONÁŠOVÁ, Anna STOKLASOVÁ, Emilie MELČOVÁ and Herta JANŮ.

Gruppe tschechoslowakischer ATS-Angehöriger vor der Werkstatt in Tel-El-Kebir in April 1943: sitzend von links: Květa LEVKOVIČ, Věra RAAB, Gerta STEINER, Hana NETTEL, Evženie PŘÍBRAMSKÝ, Věra REIMAN; stehend von links: Zuzana MECKLER, Ida SCHRATTER, Dora MECKLER, Unbekannte, Herta JONÁŠ, Anna STOKLAS, Emilie MELČ und Herta JANŮ.

Příslušnice československé roty ATS (zleva): Lída MOŽNÁ, Helena POLÍVKOVÁ, Herta WURZINGEROVÁ a Hana GROSSOVÁ, které sloužily v telkebirských autoopravárenských dílnách.

Members of the ATS Czechoslovak troop (from left): Lída MOŽNÁ, Helena POLÍVKOVÁ, Herta WURZINGEROVÁ and Hana GROSSOVÁ, who worked in the military automotive repair shop in Tel el-Kebir.

Mitglieder der tschechoslowakischen ATS-Kompanie (von links): Lída MOŽNÝ, Helena POLÍVKA, Herta WURZINGER und Hana GROSS, die in den Autowerkstätten von Tel-El-Kebir eingesetzt waren.

Nadporučice Edita

ZOCHOVICKÁ byla od r. 1940 zaměstnána jako pracovnice britské Imperial Censorship v Haifě, později v Teheránu. Po návratu do Palestiny se v červenci 1942 dobrovolně přihlásila jako řidička do služby k britské ATS. Výcvik podstoupila v Sarafandě a po jeho absolvování byla odvelena do egyptského Tel-El-Kebiru v blízkosti města Ismaílí. Na podzim 1943 se stala velitelkou útvaru konvojů ATS, se kterými absolvovala náročné cesty do Port Saidu, Alexandrie a jiných měst.

First Lt. Edita ZOCHOVICKÁ

worked for the British Imperial Censorship in Haifa from 1940, later in Tehran. After returning from Palestine, she joined the British ATS as a driver in July 1942. She underwent training in Sarafanda and was assigned to Tel el-Kebir, Egypt, near Ismailia. In the autumn of 1943, she became commander of an ATS convoy unit and undertook demanding trips to Port Said, Alexandria and other cities.

Oberleutnant Edita ZOCHOVICKÝ war seit 1949 bei der Britischen Imperial Censorship in Haifa, später in Teheran angestellt. Nach ihrer Rückkehr nach Palästina im Juli 1942 trat sie freiwillig in die Dienste der britischen ATS als Kraftfahrzeugfahrerin ein. Nach Abschluss der Ausbildung in Sarafanda wurde sie ins ägyptische Tel-El-Kebir unweit der Stadt Ismaílí verlegt. Im Herbst 1943 ist sie zur Kommandantin der Konvoiformationen aufgestiegen und unternahm in dieser Eigenschaft anspruchsvolle Fahrten nach Port Said, Alexandria und andere Städte.

Podporučice Malvína FANTOVÁ-FRIEDMANNOVÁ byla vůbec první ženou, která se hlásila k vojenské službě do 1. čs. samostatného praporu v SSSR. Vyznamenala se jako velitelka zdravotní hlídky v boji o Sokolovo, za což jí byl první ženě udělen Řád Rudé hvězdy a současně Československý válečný kříž 1939. Od léta 1944 působila ve zdravotním praporu 3. čs. samostatné brigády v SSSR, v jejíž sestavě se účastnila celé osvobozovací anabáze sboru od Dukly až do Prahy.

Sub-Lt. Malvína FANTOVÁ-FRIEDMANNOVÁ was the first woman to enter into military service with the First Czechoslovak Independent Battalion in the USSR. She played a major role in the Battle of Sokolovo as commander of a medical unit, and was decorated with the Order of the Red Star and the Czechoslovak War Cross 1939 (the first woman to be so honoured). In the summer of 1944, she became a member of the Medical Battalion of the 3rd Czechoslovak Independent Brigade in the USSR, with which she participated in the liberation of Czechoslovakia, from Dukla to Prague.

Unterleutnant Malvína FANTA-FRIEDMANN war die erste Frau überhaupt, die sich zum Militärdienst beim 1. tschechoslowakischen selbständigen Bataillon in der UdSSR meldete. Sie zeichnete sich als Kommandantin der Sanitätswache im Kampf um Sokolovo aus, wofür ihr im Jahre 1939 als erster Frau schlechthin der Orden des roten Sterns sowie der tschechoslowakische Kriegskreuz verliehen wurden. Seit Sommer 1944 war sie Angehörige des Sanitätsbataillons der 3. tschechoslowakischen selbständigen Brigade in der UdSSR, im Rahmen welcher sie am gesamten Befreiungskampf von Dukla bis nach Prag teilnahm.

Poručice Margit RYTÍŘOVÁ-SCHNEIDEROVÁ se v červnu 1942 dobrovolně přihlásila k WAAF britského královského letectva. Po vykonání všech povinných testů byla o pět měsíců později skutečně do WAAF přijata k vojenské službě. Základní výcvik prodělala v Melkshamu (hrabství Wilkshire) a následně byla přidělena na letiště Long Marston jako dílenská elektromontérka. Po dalších zdokonalovacích kurzech pracovala rovněž na letišti Honeybourn (Worcestershire), kde byla spoluodpovědná za technický stav letadel.

Lt. Margit RYTÍŘOVÁ-

SCHNEIDEROVÁ joined the WAAF of the British Royal Air Force in June 1942. Five months later, after passing all the necessary tests, she was admitted to the WAAF for military service. She had her basic training in Melksham (Wilkshire) and was assigned to the Long Marston airfield as a workshop electrician. After further training, she also worked at the airfield at Honeybourn (Worcestershire), where she shared responsibility for the technical fitness of aircraft.

Leutnant Margit RYTÍŘ-SCHNEIDER meldete sich im Juni 1942 freiwillig zur WAAF der britischen königlichen Luftwaffe. Fünf Monate nach Bestehen aller Pflichtprüfungen wurde sie in den WAAF-Militärdienst aufgenommen. Nach der Grundausbildung in Melksham (Grafschaft Wilkshire) wurde sie als Werkstattelektromonteurin am Flugplatz Long Marston eingesetzt. Im Zuge weiterer Aufbaukurse war sie auch auf dem Flugplatz Honeybourn (Worcestershire) tätig, wo sie für den technischen Zustand von Flugzeugen mitverantwortlich zeichnete.

Tři sestry TOBIÁŠOVY – vojínka Lýdie, svobodnice Filomena a vojínka Edita – přišly spolu s bratrem a matkou v květnu 1942 k čs. jednotce z tábora NKVD, kde zahynul jejich otec. Dívky našly uplatnění jako zdravotnice již v prvním boji o Sokolovo. Vedoucí zdravotních čet jednotlivých útvarů sboru.

The three sisters TOBIÁŠOVÁ – Pvt. Lýdie, LCpl. Filomena and Pvt. Edita – joined the Czechoslovak corps with their brother and mother in May 1942 after returning from an NKVD camp where their father had died. The young women participated in the first battle of Sokolovo as medics, later heading up the medical squads of the First Czechoslovak Army Corps.

Drei TOBIÁŠ-Schwester – Soldatin Lýdia, Gefreite Filomena und Soldatin Edita – kamen zusammen mit ihrem Bruder und ihrer Mutter im Mai 1942 zur tschechoslowakischen Einheit aus dem NKVD-Lager, wo ihr Vater starb. Die Mädchen waren bereits im ersten Kampf um Sokolovo als Sanitäterinnen im Einsatz. Leiterinnen von Sanitätstruppen des 1. tschechoslowakischen Armeekorps in der UdSSR.

Podporučice MUDr. Gertrúda ENGLOVÁ-FRANKENSTEINOVÁ emigrovala 15. 6. 1939 do Polska. V Katovicích se stala členkou výboru čs. politické emigrace a starala se o zde přítomné ženy a děti. Od 1. září vedla své svěřence pěšky až do Rovna, odkud přešla do Zdobunova, kde do února 1940 pracovala jako lékařka na místní poliklinice. 12. února 1942 byla přijata k činné službě u náhradní roty 1. čs. samostatného praporu v SSSR a ustanovena šéflékařkou ženské části jednotky, přednostkou odd. odsunové nemocnice v Buzuluku a též vedoucí lékařkou sociální péče. Od října 1943 byla ve funkci velitelky nemocniční čety 1. zdravotního praporu. 1. 2. 1945 byla ustanovena šéflékařkou týlu 1. čs. armádního sboru v SSSR.

Sub-Lt. MUDr. Gertrúda ENGLOVÁ-FRANKENSTEINOVÁ emigrated to Poland on June 15, 1939. In Katowice, she became a member of the committee of the Czechoslovak political emigration and was given responsibility for women and children. From September 1, she led the women and children in her care to Rovno on foot. From there she went to Zdobunov where she worked as a doctor at a local medical centre until February 1940. On February 12, 1942, she was admitted for active service to the Replacement Troop of the First Czechoslovak Independent Battalion in the USSR and named the company's chief physician, head physician of the evacuation hospital in Buzuluk and head physician for social welfare. In October 1943, she attained the rank of Hospital Squad commander of the 1st Medical Battalion. On February 1, 1945, she was appointed chief physician of the rearward of the First Czechoslovak Army Corps in the USSR.

Unterleutnant Dr.med. Getrúda ENGEL-FRANKENSTEIN wanderte am 15.6.1939 nach Polen aus. In Katowitz wurde sie Angehörige des Ausschusses der tschechoslowakischen politischen Emigration, in dessen Rahmen sie Frauen und Kinder betreute. Seit dem 1. September begleitete sie ihre Schützlinge zu Fuß nach Rovno, von wo sie nach Zdobunov wechselte, wo sie bis Februar 1940 als Ärztin in der öffentlichen Poliklinik tätig war. Am 12. Februar 1942 wurde sie zum aktiven Wehrdienst bei der Ersatzkompanie des 1. tschechoslowakischen selbständigen Bataillons in der UdSSR aufgenommen und war als Chefärztin der weiblichen Einheitsangehörigen, Vorsteherin des Übergangskrankenhauses in Busuluk sowie Hauptärztin für Sozialfürsorge tätig. Seit Oktober 1943 übte sie die Funktion der Kommandantin der Krankenhaustruppe des 1. Sanitätsbataillons aus. Am 1.2.1945 ist sie zur Chefärztin des Hinterlandes des 1. tschechoslowakischen Armeekorps in der UdSSR aufgerückt.

Zdravotnice Anna-Sara ACKERMANNOVÁ-NEUMANNOVÁ

vstoupila do čs. vojenské jednotky v dubnu 1942. Již v prvním boji o Sokolovo projevila jako příslušnice zdravotní hlídky velikou statečnost. Až do konce války pracovala v týmu chirurgických sester přednosty zdravotní služby sboru.

Medic Anna-Sara ACKERMANNOVÁ-NEUMANNOVÁ joined the Czechoslovak military corps in April 1942. She exhibited great courage as early as the first battle of Sokolovo as a member of the medical unit. She worked in the team of surgical nurses supporting the head physician of the corps health service until the end of the war.

Sanitářka Anna-Sara ACKERMANN-NEUMANN trat im April 1942 in die tschechoslowakische Militäreinheit ein. Bereits im ersten Kampf um Sokolovo hat sie als Angehörige der Sanitätswache große Tapferkeit an den Tag gelegt. Bis zum Kriegsende war sie im Team chirurgischer Krankenschwestern des Sanitätsdienstvorstandes des Armeekorps tätig.

Svobodnice Gréta ŠMOLDASOVÁ-GOLDMANOVÁ byla k 1. čs. samostatnému praporu v SSSR přijata 1. 6. 1942 a po celou válku bojovala jako zdravotnice. U Sokolova neohroženě zachraňovala raněné. Zdravotnickou brašnu si ponechala i tehdy, když byla přezena ke spojačkám a doprovázela velitele sboru při přesunech. Na fotografii G. ŠMOLDASOVÁ-GOLDMANOVÁ se spolubojovníkem Josefem GROSSEM.

Cpl. Gréta ŠMOLDASOVÁ-GOLDMANOVÁ joined the First Czechoslovak Independent Battalion in the USSR on June 1, 1942 and spent the entire war working as a medic. At Sokolovo, she bravely saved the lives of the wounded. She practiced as a medic even when she was assigned to the signal corps and accompanied its commander during movements. In the photograph: G. ŠMOLDASOVÁ-GOLDMANOVÁ with her brother-in-arms Josef GROSS.

Die Gefreite Greta ŠMOLDAS-GOLDMAN war am 1.6.1942 in das 1. tschechoslowakische selbständige Bataillon in der UdSSR aufgenommen worden und kämpfte während des gesamten Krieges als Sanitäterin. Bei Sokolovo hat sie beherzt und furchtlos Verletzte geborgen. Sie hielt an ihrer Sanitätstasche auch nach ihrer Verlegung zum Fernmeldedienst fest und begleitete den Armeekorpskommandanten bei Truppenverlegungen. Im Bild G. ŠMOLDAS-GOLDMAN mit ihrem Mitkämpfer Josef GROSS.

Podporučice Markéta KOUTNÁ-KOHNNOVÁ

se po německém záboru odstěhovala v říjnu 1938 spolu s rodinou do Prahy, o pět měsíců později všichni uprchli do Polska. Po vypuknutí polsko-německé války se v nastalém zmatku dostala britským transportem žen a dětí do Kielce, odkud odešla do Lvova. 22. 6. 1941 byla zatčena a na dobu sedmi měsíců internována ve městě Verchnij Uralsk. 27. 1. 1942 byla propuštěna a dostala se přes Magnitogorsk, Lugavoje a Ksil Ordu do Buzuluku, kde se koncem března 1942 hlásila do československé armády a až do konce války pracovala jako pomocnice velitele náhradního praporu, příslušnice armádní redakce, pobočnice přednosty 1. oddělení velitelství praporu, brigády a rovněž 1. čs. armádního sboru v SSSR.

Sub-Lt. Markéta KOUTNÁ-KOHNNOVÁ and her family moved to Prague in October 1938 when the Germans annexed the Sudetenland; five months later they escaped to Poland. When the Polish-German war broke out, she was deported on a British transport to Kielce with other women and children, and from there she went to Lvov. On June 22, 1941, she was arrested and detained for seven months in the town of Verkhni Uralsk. She was released on January 27, 1942, and travelled via Magnitogorsk, Lugavoy and Ksil Ordu to Buzuluk, where she joined the Czechoslovak Army in late March 1942. Until the end of the war, she worked as an assistant commander of the Replacement Battalion, member of the army editorial staff, adjutant of the chief of the 1st Section of the Battalion Headquarters, Brigade and the First Czechoslovak Army Corps in the USSR.

Unterleutnant Markéta KOUTNÝ-KOHN ist nach der deutschen Besetzung im Oktober 1938 zusammen mit ihrer Familie nach Prag übersiedelt, fünf Monate später sind alle nach Polen geflüchtet. Nach Ausbruch des polnisch-deutschen Krieges gelangte sie mit einem britischen Frauen- und Kindertransport nach Kielce, von wo sie dann weiter nach Lemberg reiste. Am 22.6.1941 wurde sie festgenommen und sieben Monate in der Stadt Verchnij Uralsk gefangen gehalten. Am 27.1.1942 wurde sie entlassen und gelangte über Magnitogorsk, Lugavoje und Ksil Ord nach Busuluk, wo sie Ende März 1942 in die tschechoslowakische Armee eintrat und bis zum Kriegsende als Helferin des Kommandanten des Ersatzbataillons, als Angehörige der Armeeredaktion, Adjutant des Vorstehers des 1. Abteils der Bataillonskommandatur, der Brigade und des 1. tschechoslowakischen Armeekorps in der UdSSR tätig war.

Rok 1944 byl pro československé Židy rokem naděje ve zvrát jejich tragického osudu, který byl posilován postupem Spojenců na všech frontách. Sami však nezůstali stranou – i ve své vlasti patřili mezi klíčové organizátory ozbrojeného boje proti nacistům a fašistům.

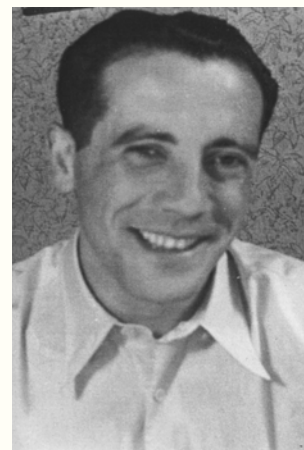
For the Czechoslovak Jews, 1944 was a year of hope for a turning point in their tragic fate, a feeling enhanced by the advance of the Allies on all fronts. Nor did they themselves stay put – in their native country they were among the key organizers of the armed fight against the Nazis and Fascists.

Das Jahr 1944 war für tschechoslowakische Juden ein Jahr der Hoffnung auf eine Wende in ihrem tragischen Schicksal. Eine Hoffnung, die durch das Vorrücken der Verbündeten an allen Fronten genährt wurde. Und sie selbst sind nicht untätig geblieben – sie zählten in ihren Heimatländern zu führenden Organisatoren des bewaffneten Kampfes gegen die Nazis und Faschisten.

Po dvouletém nuceném strastiplném věznění v nacistických táborech uprchli z přísně střežené Osvětimi **Walter ROSENBERG (Rudolf VRBA)** (vlevo) a **Alfred WETZLER (Jozef LÁNIK)** (vpravo). Nebyli první ze slovenských Židů, kteří přinesli hrůzné zprávy o skutečném životě v koncentračních vyhlazovacích táborech, o tamních krematoriích a plynových komorách; byli však první, jejichž podrobná zpráva z dubna 1944 o životě a smrti Židů v Osvětimi se zásluhou čs. demokratického odboje dostala až ke Spojencům do Londýna a donutila je jednat. R. VRBA i J. LÁNIK se na Slovensku stali příslušníky 2. čs. partyzánské brigády J. V. Stalina.

After two years of forced imprisonment in Nazi camps, **Walter ROSENBERG (Rudolf VRBA)** (left) and **Alfred WETZLER (Jozef LÁNIK)** (right) escaped from the heavily guarded Auschwitz. They were not the first Slovak Jews to reveal the horrifying reality of the concentrations camps, crematoria and gas chambers. However, they were the first whose detailed report of April 1944 about the life and death of the Jews in Auschwitz reached the Allies in London (owing to the efforts of the Czechoslovak democratic resistance) and compelled the Allies to act. R. VRBA and J. LÁNIK joined the 2nd Czechoslovak Partisan Brigade of J. V. Stalin in Slovakia.

Nach zweijähriger leidvoller Gefangenschaft in nazistischen Konzentrationslagern sind **Walter ROSENBERG (Rudolf VRBA)** (links) und **Alfred WETZLER (Jozef LÁNIK)** (rechts) aus dem streng bewachten Lager in Auschwitz geflüchtet. Sie waren nicht die ersten slowakischen Juden, welche die Schreckensbotschaft über das wahre Geschehen in den Vernichtungslagern, den Krematorien und Gaskammern verkündeten; doch sie waren die ersten, deren ausführlicher im April 1944 verfasster Bericht über das Leben und den Tod der Juden in Auschwitz mittels tschechoslowakischer Widerstandsgruppen bis zu den Alliierten nach London gelangte und sie zum Handeln zwang. R. VRBA und J. LÁNIK sind in der Slowakei Angehörige der 2. tschechoslowakischen Partisanenbrigade, die den Namen J. V. Stalins trug, geworden.

Příslušníci VI. robovního práporu slovenské armády v únoru 1942 na pracích ve Svätém Juru u Bratislavy. Druhý zprava **Josef HÓFLICH-HOLAN**, jenž se na jaře 1945 stal příslušníkem 1. čs. armádního sboru v SSSR.

Members of the 6th Working Battalion of the Slovak Army in February 1942 while labouring in Svätý Jur near Bratislava. Second from right: **Josef HÓFLICH-HOLAN** who joined the First Czechoslovak Army Corps in the USSR in the spring of 1945.

Angehörige des VI. Arbeitsbattalions der slowakischen Armee im Februar 1942 bei der Arbeit in Svätý Jur bei Bratislava. Zweiter von rechts **Josef HÓFLICH-HOLAN**, der im Frühjahr 1945 in den 1. tschechoslowakischen Armeekorps in der UdSSR eintrat.

Dne 3. března 1941 v Čemerném na východním Slovensku byl zřízen VI. robotný prápor slovenské armády, jehož 21., 22. a 23. rotu tvořili židovští muži. Po zániku práporu v květnu 1943 byla velká část jeho příslušníků odsunuta do pracovních táborů a středisek na Slovensku. Nejméně 220 z nich se účastnilo povstání. Na fotografii příslušníci tzv. košer roty VI. robotného práporu z Michalovců na pracích v Humenném v r. 1941.

On March 3, 1941, the 6th Working Battalion of the Slovak Army was established in Čemerné in eastern Slovakia, whose 21st, 22nd and 23rd Troops consisted of Jewish men. When the battalion ceased to exist in May 1943, most of its members were deported to labour camps and centres in Slovakia. At least 220 participated in the uprising. Photograph: members of the so-called kosher troop of the 6th Working Battalion from Michalovce while working in Humenné in 1941.

Am 3. März 1941 wurde in Čemerné in der Ostslowakei der VI. Arbeitsbataillon der slowakischen Armee, dessen 21., 22. und 23. Kompanie aus jüdischen Männern bestand, aufgestellt. Nach dessen Auflösung im Mai 1943 wurde ein Grossteil der Angehörigen in Arbeitslager und Zentren in der Slowakei verbracht. Mindestens 220 von ihnen nahmen am Aufstand teil. Im Bild Mitglieder der sog. Koscherkompanie des VI. Arbeitsbataillons aus Michalovce bei der Arbeit in Humenné im Jahre 1941.

V pracovním táboře v Novákách byla koncem r. 1942 vytvořena tajná odbojová skupina, složená ze zástupců různých ideových směrů včetně komunistů a sionistů, v jejichž čele stáli **Július SCHÖNFELD** a **MUDr. Hela FRIEDMANNOVÁ-VOLANSKÁ** (a též **Šimon PORGES** a **Juraj SPITZER**). Skupina se do léta 1944 soustřeďovala především na získání členů a vliv v táborové samosprávě. Vybudovala si spojení na oblastní vedení KSS na horní Nitře a současně tajně a důmyslně budovala vlastní polovojskovou ozbrojenou organizaci.

*A clandestine resistance group formed in late 1942 in the Nováky labour camp. Led by **Július SCHÖNFELD** and **MUDr. Hela FRIEDMANNOVÁ-VOLANSKÁ** (also **Šimon PORGES** and **Juraj SPITZER**), it comprised representatives of various ideologies including Communists and Zionists. By the summer of 1944, the group concentrated on recruiting members and winning influence in the camp's administration. It established a liaison with the regional leadership of the Communist Party of Slovakia in the upper Nitra River Valley while ingeniously building its own armed paramilitary organization.*

Im Arbeitslager Nováky entstand Ende 1942 eine geheime Widerstandsgruppe, die sich aus Vertretern unterschiedlicher Gesinnungen, einschließlich Kommunisten und Zionisten, zusammensetzte und an deren Spitze **Július SCHÖNFELD** und **MUDr. Hela FRIEDMANN-VOLANSKÝ** (sowie **Šimon PORGES** und **Juraj SPITZER**) standen. Bis zum Sommer 1944 liefen die Bemühungen der Gruppe darauf hinaus, neue Mitglieder anzuwerben und Einfluss auf die Lagerselbstverwaltung zu gewinnen. Sie hat Verbindung zur Regionalleitung der Kommunistischen Partei der Slowakei im Einzugsgebiet des Oberlaufes des Flusses Nitra aufgenommen und gleichzeitig insgeheim eine eigene paramilitärische Organisation aufgebaut.

Ze středního pracovního tábora, který byl 30. srpna 1944 rozpuštěn, odešlo na povstalecké území několik desítek bojeschopných mužů. Hašomerská Kolektiva v čele s **Karolem NEUFELDEM (Akivou NIREM)** se zapojila do prvních bojů na horní Nitře a středním Pováží. Později se její členové rozdělili a bojovali v jednotlivých partyzánských jednotkách, především v sestavě třetího oddílu 1. čs. partyzánské brigády J. V. Stalina a devátého oddílu 2. čs. partyzánské brigády Za slobodu Slovanů.

*Several dozen men ready for action set out from the labour camp in Sereď, which had been abolished on August 30, 1944, for rebel territory. Hashomer's Kolektiva headed by **Karol NEUFELD (Akiva NIR)** participated in the first fights on the upper Nitra River and the central Váh River Valley. Later its members split and fought in individual partisan units, particularly the 3rd Battalion of the 1st Czechoslovak Partisan Brigade of J. V. Stalin and the 9th Battalion of the 2nd Czechoslovak Partisan Brigade "For Freedom of the Slavs".*

Aus dem Arbeitslager in Sereď, das am 30. August 1944 aufgelöst wurde, sind einige Dutzend kriegstaugliche Männer auf das aufständische Gebiet übergegangen. Das Haschomer-Kollektiv mit **Karol Neufeld (Akiva NIR)** an der Spitze nahm an den ersten Kämpfen am Oberlauf des Flusses Nitra und im zentralen Einzugsgebiet des Flusses Váh teil. Später haben sich seine Mitglieder aufgeteilt und in mehreren Partisaneneinheiten gekämpft, insbesondere in der Formation der dritten Truppenabteilung der 1. tschechoslowakischen J. V. Stalin-Partisanenbrigade und der neunten Truppenabteilung der 2. tschechoslowakischen Partisanenbrigade „Für die Freiheit der Slawen“ („Za slobodu Slovanov“).

Dne 29. srpna 1944 vypuklo Slovenské národní povstání. Osvobozovací boje 1. československé armády na Slovensku a tím i naděje na svobodný život trvaly šedesát dní. Českoslovenští Židé bojovali na každém úseku povstalecké fronty v řadách vojáků, partyzánů a rovněž plnili hospodářské i politické úkoly.

The Slovak National Uprising broke out on August 29, 1944. The First Czechoslovak Army's battles for the liberation of Slovakia and hope in a life of freedom lasted sixty days. The Czechoslovak Jews fought in each and every section of the rebel front among both the soldiers and partisans and also carried out economic and political assignments.

Am 29. August 1944 brach der Slowakische Nationalaufstand aus. Der Befreiungskampf der 1. tschechoslowakischen Armee in der Slowakei und somit auch die Hoffnung auf ein Leben in Freiheit währten ganze 60 Tage lang. Tschechoslowakische Juden kämpften entlang der gesamten Front Seite an Seite mit Soldaten und Partisanen und führten darüber hinaus wirtschaftliche und politische Aufgaben aus.

Již v první den povstání více než 300 židovských mužů z pracovního tábora v Novákách vytvořilo partyzánskou rotu Nováky, jež bojovala v čele s Imrichem MÜLLEREM (Ivo MILÉN) v sestavě vojenské skupiny kapitána Adolfa Weinholda. Po 9. 9. 1944 se skupina stala součástí 4. taktické skupiny 1. čs. armády na Slovensku. Rota svedla zvláště těžké boje v úseku Baťovany – Malé Uhërce – Bystričany. Po okupaci horní Nitry bránila jednotka, již jako součást 1. čs. partyzánské brigády J. V. Stalina, Martin a přístupy do Gaderské doliny. Sám Imrich MÜLLER (první zprava) se po porážce povstání stal příslušníkem 9. praporu partyzánského svazku Jan Žižka.

More than 300 Jewish men from the Nováky labour camp formed the Partisan Troop Nováky on the very first day of the uprising. The unit fought in the military company of Capt. Adolf Weinhold under the leadership of Imrich MÜLLER (Ivo MILÉN). In September 9, 1944, the group merged with the 4th Tactical Group of the First Czechoslovak Army in Slovakia. The troop engaged in the particularly fierce battles in the Batovany – Malé Uhërce – Bystričany area. When the Upper Nitra Valley was occupied, the unit defended the avenues of approach to Martin and Gaderská Valley as part of the First Czechoslovak Partisan Brigade of J. V. Stalin. When the uprising was crushed, Imrich MÜLLER (first from right) joined the 9th Battalion of the Partisan Alliance Jan Žižka.

Bereits am ersten Tag des Aufstandes bildeten mehr als 300 jüdische Männer aus dem Arbeitslager Nováky eine Partisanenkompanie namens Nováky, die mit Imrich MÜLLER (Ivo MILÉN) an der Spitze in der Formation der Militärgruppe von Kapitän Adolf Weinhold mitkämpfte. Nach dem 9. 9. 1944 wurde die Kompanie in die 4. taktische Gruppe der 1. tschechoslowakischen Armee in der Slowakei eingegliedert. Die Kompanie hat außerordentlich schwere Kämpfe im Gebiet Baťovany-Malé Uhërce – Bystričany ausgefochten. Nach der Besetzung des Oberlaufes des Flusses Nitra hat die Einheit, bereits als Bestandteil der 1. tschechoslowakischen J. V. Stalin-Partisanenbrigade, die Stadt Martin sowie die Zugänge in das Tal Gaderská verteidigt. Imrich MÜLLER (erster von rechts) ist nach der Niederschlagung des Aufstandes in das 9. Bataillon des Jan Žižka Partisanenverbandes eingetreten.

Juraj SPITZER (druhý zprava v řadě sedících), příslušník a od počátku září 1944 politický komisař partyzánské rotu Nováky, spolu se spolubojovníky o dva měsíce později, kdy v čele s Alexandrem BACHNÁREM přešli k Hornonitrianské partyzánské brigádě, ve které bojovali až do jara 1945.

Juraj SPITZER (seated second from right), member of the Partisan Troop Nováky and its political commissioner from September 1944, together with his brothers-in-arms two months later when Alexandr BACHNÁR led them to join the Hornonitrianska Partisan Brigade, with which they fought until the spring of 1945.

Juraj SPITZER (sitzend, zweiter von rechts), Mitglied und seit Anfang September 1944 politischer Kommissar der Partisanenkompanie Nováky, zusammen mit seinen Mitstreitern zwei Monate später, als sie unter der Leitung von Alexander BACHNÁR zur Hornonitrianska Partisanenbrigade wechselten, in der sie bis ins Frühjahr 1945 hinein kämpften.

Karel KÖRPER, vedoucí ilegální organizace Pochodeň, uprchl z protektorátu na Slovensko těsně před SNP. Ihned se hlásil do armády a po krátkém výcviku byl zařazen do Vysokoškolského strážního oddílu, štábní jednotky I. čs. armády na Slovensku, určené k osobní ochraně velitelů povstání. V polovině října 1944 se stal příslušníkem partyzánského oddílu Vpred. Zemřel 15. 11. 1944 v Horní Moštenici.

Karel KÖRPER, head of the illegal organization Pochodeň (Torch), escaped to Slovakia from the Protectorate of Bohemia and Moravia just before the Slovak National Uprising. He immediately joined the army and, after brief training, was assigned to the University Students Sentry Squadron, a staff company of the First Czechoslovak Army in Slovakia assigned to protect the leaders of the uprising. In mid-October 1944, he joined the partisan unit Vpred (Forward). He died on November 15, 1944, in Horná Moštenica.

Karel KÖRPER, Leiter der illegalen Organisation Pochodeň, flüchtete unmittelbar vor dem Ausbruch des Slowakischen Nationalaufstandes aus dem Protektorat Böhmen und Mähren in die Slowakei. Er meldete sich umgehend in die Armee und wurde nach kurzer Ausbildung in die Hochschulwachabteilung der Stabseinheit der I. tschechoslowakischen Armee in der Slowakei, aufgenommen, die den Personenschutz der Führer des Aufstandes gewährleisten sollte. Mitte Oktober 1944 trat er in die Partisanengruppe Vpred ein. Er starb am 15. 11. 1944 in Horná Moštenica.

Židovští lékaři, medicí a lékárníci významně posílili I. čs. armádu na Slovensku. Stáli v čele jednotlivých zdravotních útvarů, ale byli rovněž řadovými vojáky v praporečnických a plukovních obzavěštích I. čs. armády na Slovensku. Velitelem ambulance Letecké školy v Banské Bystrici se stal poručík MUDr. Damian VIZÁR.

Jewish doctors, medics and pharmacists provided major reinforcements for the First Czechoslovak Army in Slovakia. They led individual medical units but also served as soldiers in the battalion and regiment dressing stations of the First Czechoslovak Army in Slovakia. Lt. MUDr. Damian VIZÁR became a commander of the Army Surgical Hospital of the Flight School in Banská Bystrica.

Jüdische Ärzte, Medizinstudenten und Pharmakologen galten in der I. tschechoslowakischen Armee in der Slowakei als bedeutende Verstärkung. Sie standen an der Spitze einzelner Sanitätsformationen, doch sie waren auch als gemeine Soldaten in Bataillons- und Regimentsverbandstellen der I. tschechoslowakischen Armee in der Slowakei eingesetzt. *Leutnant Dr.med. Damian VIZÁR* war Kommandant der Ambulanz der Fliegerschule in Banská Bystrica.

V řadách Kombinované letky I. čs. armády na Slovensku působili jako piloti rotmistr František KRÄHENBIEL a četař Fridrich PREIS-POTOCKÝ.

Sgt. František KRÄHENBIEL and St. Sgt. Fridrich PREIS-POTOCKÝ served as pilots in the Combined Air Squadron of the First Czechoslovak Army in Slovakia.

In den Reihen der Kombinierten Fliegerstaffel der I. tschechoslowakischen Armee in der Slowakei waren Feldwebel František KRÄHENBIEL und Unteroffizier Friedrich PREIS-POTOCKÝ als Piloten eingesetzt.

Ing. Hugo WEINBERGER-VELAN

byl pověřen stavbou pancéřových vlaků Štefánik, Hurban a Masaryk, jež byly vyrobeny v rekordním čase ve zvolenských železničních dílnách a posilovaly obranyschopnost povstalecké armády.

Ing. Hugo WEINBERGER-VELAN was in charge of building the armoured trains Štefánik, Hurban and Masaryk, which were produced in record time in the Railway Works in Zvolen to bolster the defence capability of the First Czechoslovak Army in Slovakia.

Ing. Hugo WEINBERGER-VELAN wurde mit dem Bau der gepanzerten Waggons Štefánik, Hurban und Masaryk, die in Rekordzeit in den Eisenbahnwerkstätten von Zvolen hergestellt wurden und die Kampffähigkeit der I. tschechoslowakischen Armee in der Slowakei aufgewertet haben, betraut.

Velitelem zdravotního vlaku s raněnými povstalci byl po celé období jeho strastičné cesty až do tunelu v Ulmanka u Banské Bystrice nadporučík v. z. MUDr. Oskár DIAMANT.

Reserve First Lt. MUDr. Oskár DIAMANT commanded the hospital train carrying wounded rebels for the duration of its eventful trip to the tunnel in Ulmanka near Banská Bystrica.

Oberleutnant in Reserve *Dr.med. Oskár DIAMANT* war Befehlshaber des Sanitätszuges, der verletzte Aufständische transportierte, während dessen gesamten leidvollen Fahrt bis in den Tunnel in Ulmanka bei Banská Bystrica.

Rekonvalescentní středisko povstalecké 1. čs. armády na Slovensku v Helpě vedl poručík v. z. MUDr. Ladislav BĀRDOŠ.

The convalescence centre of the rebel First Czechoslovak Army in Slovakia in Helpa was headed by Reserve Lieutenant MUDr. Ladislav BĀRDOŠ.

Rekonvaleszenzzentrum der 1. aufständischen Armee in der Slowakei in Helpa wurde von Leutnant in Reserve Dr. med. Ladislav BĀRDOŠ geleitet.

JUDr. Ivan SZĚKELY, fotoreportér 1. čs. armády na Slovensku, autor mnohých unikátních autentických záběrů z povstání.

JUDr. Ivan SZĚKELY, photographer of the First Czechoslovak Army in Slovakia, took many unique pictures of the uprising.

Dr. jur. Ivan SZĚKELY, Photoredakteur der 1. tschechoslowakischen Armee in der Slowakei. Autor zahlreicher einzigartiger authentischer Aufnahmen aus dem Aufstand.

Svobodník Arnošt GLŮCK (na fotografii), dále MUDr. Božena FERENCOVÁ-PICKOVÁ, MUDr. F. KLEIN a RNDr. J. GOTTLIEB patřili ve Státní mikrobiologické stanici v Banské Bystrici (pracující výhradně pro potřeby povstalecké armády) k jejím nejvýznamnějším pracovníkům. Po obsazení centra povstání fašisty odešli bojovat se zbraní v ruce do slovenských hor.

LCpl. Arnošt GLŮCK (in photograph), MUDr. Božena FERENCOVÁ-PICKOVÁ, MUDr. F. KLEIN and RNDr. J. GOTTLIEB were prominent workers at the State Microbiology Station in Banská Bystrica, which worked exclusively for the purposes of the rebel army. When the centre was seized by the Fascists, they joined the armed fighters in the Slovak mountains.

Der Gefreite Arnošt GLŮCK (im Bild), ferner Dr. med. Božena FERENC-PICK, Dr. med. F. KLEIN und Dr. phil. nat. J. GOTTLIEB zählten zu den wichtigsten Mitarbeitern der Staatlichen mikrobiologischen Station in Banská Bystrica (die ausschließlich für die Bedürfnisse der Aufständischen Armee tätig war). Nach der Besetzung des Zentrums des Aufstandes durch Faschisten schlossen sie sich dem bewaffneten Kampf in slowakischen Bergen an.

Peter KARVAŠ, politický komentátor a literární referent Slobodného slovenského vysílače v Banské Bystrici. Spolu s ním zde rovněž působili Egon ROTH, Lucie SHÖNFELDOVÁ, Alexander – Šaňo – WOLLNER, M. REISKUPOVÁ, V. HAUER, H. MATZNER a další.

Peter KARVAŠ, political commentator and literature coordinator for the Free Slovak Broadcast in Banská Bystrica. His colleagues were Egon ROTH, Lucie SCHÖNFELD, Alexander – Šaňo – WOLLNER, M. REISKUP, V. HAUER, H. MATZNER and others.

Peter KARVAŠ, politischer Kommentator und Literaturreferent des Freien slowakischen Senders in Banská Bystrica. Zu seinen damaligen Kollegen zählten Egon ROTH, Lucie SCHÖNFELD, Alexander – Šaňo – WOLLNER, M. REISKUP, V. HAUER, H. MATZNER und andere.

Povstalecký plakát, jehož autorem byl Alexander – Šaňo – WOLLNER.

An insurgent poster designed by Alexander – Šaňo – WOLLNER.

Plakat zum Thema Aufstand, sein Autor ist Alexander-Šaňo-WOLLNER.

Ve dnech 15. a 17. září 1944 byla na povstalecké území Slovenska dopravena čtyřčlenná zpravodajská skupina Amsterdam, operačně podřízená britské Special Operations Executive. Plnila úkoly zpravodajského a vojenského charakteru na Slovensku a rovněž v Maďarsku. Mise židovských šlichim se současně zaměřila na záchranu spojeneckých letců a slovenského židovského obyvatelstva, zdecimovaného nacisty. Duší všech záchranných akcí Židů na Slovensku byla Chaviva REIKOVÁ.

On September 15 and 17, 1944, the four-member intelligence group Amsterdam, which was operationally subordinated to the British Special Operations Executive, was transported to Slovakia during the uprising. It carried out intelligence and military missions in Slovakia and Hungary. The mission of the Jewish shlichim also focused on rescuing allied pilots and the Slovak Jewish population decimated by the Nazis. Haviva REIK was the chief organizer of the mission to rescue the Jews in Slovakia.

Am 15. und 17. September 1944 drang eine vierköpfige Aufklärungsgruppe namens Amsterdam, die der britischen Special Operations Executive unterstellt war, auf das slowakische aufständische Gebiet vor. Sie führte nachrichtendienstliche und militärische Aufgaben sowohl in der Slowakei als auch in Ungarn aus. Ziel dieser Mission jüdischer Schlichim bestand darin, alliierte Piloten sowie die durch die Nazis verfolgte slowakische jüdische Bevölkerung zu retten. Dabei galt Chaviva REIK als Drahtzieherin aller Operationen zur Rettung slowakischer Juden.

Chaviva REIKOVÁ (původním jménem **Marta REICHOVÁ**) žila od r. 1919 až do r. 1938 v Radvani u Banské Bystrice. Byla členkou Hašomer Hacairu a rovněž organizace Keren Kayemet Lejسرائيل a Women's International Zionist Organization. V prosinci 1939 pod vlivem zhoršujícího se postavení Židů na Slovensku emigrovala do Palestiny, kde se stala zakladatelkou kibucu Maanit. Vstoupila do Haganah, později se stala příslušnicí Palmachu a po absolvování vojenského výcviku byla zařazena do britské Women's Auxiliary Air Force. V polovině července 1944 byla pod krycím jménem Ada Robinson zařazena do operace Amsterdam a v září letadlem dopravena na povstalecké letiště Tri Duby. Během Slovenského národního povstání vedla akci na záchranu Židů na Slovensku až do svého zajetí 31. 10. 1944. O dvacet dní později byla zavražděna v protitankovém příkopu v Kremničke u Banské Bystrice.

Haviva REIK (born as **Marta REICHOVÁ**) lived in Radvaň near Banská Bystrica between 1919 and 1938. She was a member of Hashomer Hatzair, Keren Kayemet L'Yisrael and the Women's International Zionist Organization. Driven by the deteriorating status of the Jews in Slovakia, she emigrated to Palestine in December 1939 and co-founded kibbutz Ma'anit. She joined the Haganah and later Palmach, and after military training was attached to the British Women's Auxiliary Air Force. She was assigned to Operation Amsterdam under the cover name Ada Robinson in mid-July 1944 and transported to the rebel air field Tri Duby in Slovakia in September. During the Slovak National Uprising she led the mission to rescue the Slovak Jews until her capture in October 31, 1944. Twenty days later she was shot in an anti-tank ditch in Kremnička near Banská Bystrica.

Chaviva REIK (ursprünglicher Name **Marta REICH**) lebte von 1919 bis 1938 in Radvaň in der Nähe von Banská Bystrica. Sie war Mitglied von Haschomer Hazair, Keren Kayemet Lejسرائيل sowie der Women's International Zionist Organization. Vor dem Hintergrund der sich zuspitzenden Situation der Juden in der Slowakei emigrierte sie im Dezember 1939 nach Palästina, wo sie den Kibutz Maanit mitbegründete. Sie trat der Haganah und später auch dem Palmach bei und wurde nach Abschluss militärischer Ausbildung in die britische Women's Auxiliary Air Force aufgenommen. Mitte Juli 1944 schloss sie sich unter dem Decknamen Ada Robinson der Operation Amsterdam an und im September wurde sie auf den im Aufstandsgebiet befindlichen Flugplatz Tri Duby eingeflogen. Während des Slowakischen Nationalaufstandes leitete sie bis zu ihrer Ergreifung am 31.10.1944 eine Operation zur Rettung von Juden in der Slowakei. Zwanzig Tage später wurde sie in einem Panzerabwehrgraben in Kremnička bei Banská Bystrica ermordet.

Rafael REISZ byl do skupiny zařazen pod krycím jménem Stephan Rice. Narodil se v Budapešti, ale v roce 1918 se rodina přestěhovala do Nových Zámků a později do Šuran. V r. 1933 začal studovat na Lékařské fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě, avšak v r. 1939 mu již nebylo dovoleno školu dokončit, a proto emigroval do Palestiny. Zde vstoupil do Hagany a na počátku r. 1944 byl zařazen do operace Hunjung v jugoslávských horách. Po návratu byl odvelen ke skupině Amsterdam, s cílem podávat zprávy z Maďarskem obsazeného slovenského území, případně se etablovat v Budapešti. I on byl 31. 10. 1944 zajat a 20. 11. 1944 zavražděn v protitankovém příkopu v Kremničke u Banské Bystrice.

Rafael REISZ was assigned to the group Amsterdam under the cover name Stephan Rice. He was born in Budapest, but his family moved to Nové Zámky and Šurany, Slovakia, in 1918. He began to study at the Comenius University Medical School in Bratislava in 1933, but emigrated to Palestine in 1939 when he was not allowed to complete his studies. He joined the Haganah and was assigned to Operation Hunjung in the Yugoslav mountains in early 1944. When he returned, he was assigned to the Amsterdam group as an officer who was to send reports from Hungarian-occupied Slovak territory and, if possible, establish a base in Budapest. He, too, was captured on October 31, 1944, and shot on November 20, 1944, in an anti-tank ditch in Kremnička near Banská Bystrica.

Rafael REISZ schloss sich der Gruppe unter dem Decknamen Stephan Rice an. Er wurde in Budapest geboren, doch im Jahre 1918 zog die Familie nach Nové Zámky und später nach Šurany um. Im Jahre 1933 nahm er das Medizinstudium an der Komenský-Universität in Bratislava auf, doch bereits im Jahre 1939 wurde ihm verwehrt, das Studium zu Ende zu führen. Er wanderte deshalb nach Palästina aus, trat der Haganah bei und Anfang 1944 nahm er an der Operation Hunjung in jugoslawischen Bergen teil. Nach seiner Rückkehr wurde er zur Gruppe Amsterdam verlegt mit dem Ziel, Nachrichten aus dem durch Ungarn besetzten slowakischen Gebiet zu übermitteln und sich allenfalls in Budapest niederzulassen. Auch er wurde am 31. 10. 1944 festgenommen und am 20. 11. 1944 in einem Panzerabwehrgraben in Kremnička bei Banská Bystrica ermordet.

7. říjen 1944, povstalecké letiště Tri Duby u Zvolena. Zleva: Chajim CHERMESH, Chaviva REIKOVÁ, Rafael REISZ, Aba BARDICHEV a Zwi ben JAKOB GRÜNHUT.

October 7, 1944, the rebel airfield Tri Duby near Zvolen. From left: Haim HERMESH, Haviva REIK, Rafael REISZ, Aba BARDICHEV and Zwi ben JAKOB GRÜNHUT.

Der von den Aufständischen benutzte Flugplatz Tri Duby bei Zvolen am 7.

Oktober 1944. Von links: Chajim CHERMESH, Chaviva REIK, Rafael REISZ, Aba BARDICHEV und Zwi ben JAKOB GRÜNHUT.

Židovští šlichim před zařazením do operací v Evropě absolvovali na jaře 1944 poblíž Káhiry náročný výcvik. Chaviva REIKOVÁ (druhá zleva), Rafael REISZ (pátý zleva) a Zwi ben JAKOB GRÜNHUT (šestý zleva) ve chvílích oddechu v egyptské Gíze.

Before being assigned to missions in Europe, the Jewish shlichim underwent strenuous training near Cairo in the spring of 1944. Haviva REIK (second from left), Rafael REISZ (fifth from left) and Zwi ben JAKOB GRÜNHUT (sixth from left) resting in Giza, Egypt.

Jüdische Schlichim mussten sich vor ihrer Mitwirkung an Operationen in Europa im Frühjahr 1944 unweit von Kairo einer anspruchsvollen Ausbildung unterziehen. Chaviva REIK (zweite von links), Rafael REISZ (fünfter von links) und Zwi ben JAKOB GRÜNHUT (sechster von links) während einer Ruhepause im ägyptischen Gisa.

Zwi ben JAKOB GRÜNHUT, velitel skupiny Amsterdam, operoval na Slovensku pod krycím jménem Michael Janay. Ještě počátkem září 1944 byl jediným jistým členem Amsterdamu. Zabýval se zpravodajstvím a záchranou spojeneckých letců z území protektorátu, Slovenska a Maďarska. 31. 10. 1944 byl rovněž zajat protipartyzánským komandem a pravděpodobně 29. 12. 1944 poblíž Kováčové zavražděn.

Zwi ben JAKOB GRÜNHUT, commander of the Amsterdam group, operated in Slovakia under the cover name Michael Janay. By early September 1944, he was the only certain member of the Amsterdam. He was in charge of intelligence and rescuing allied pilots in the Protectorate of Bohemia and Moravia, Slovakia and Hungary. He was caught by the anti-partisan German commando on October 31, 1944, and probably shot on December 29, 1944, near Kováčová.

Zwi ben JAKOB GRÜNHUT, Befehlshaber der Gruppe Amsterdam, wirkte in der Slowakei unter dem Decknamen Michael Janay. Noch Anfang September 1944 war er das einzige sichere Mitglied von Amsterdam. Er war mit nachrichtendienstlichen Aufgaben sowie mit Aktionen zur Rettung alliierter Flieger auf dem Gebiet des Protektorats, der Slowakei und Ungarns beauftragt. Auch er wurde am 31. 10. 1944 von einem feindlichen Kommando ergriffen und aller Wahrscheinlichkeit nach am 29. 12. 1944 unweit von Kováčová ermordet.

Chajim CHERMESH (původním jménem Mihály Kaszás) se narodil v Budapešti, kde začal studovat medicínu. Byl členem Hanoar Hazioni a Maďarsko ilegálně opustil v r. 1940. V Palestině vstoupil do Hagany a později byl vybrán do operace Hunjung na záchranu spojeneckých letců v Jugoslávii. Ve skupině Amsterdam pracoval pod krycím jménem Hary Morris a měl úkoly shodné s R. Reiszem. Jako jediný příslušník Amsterdamu se dožil svobody v květnu 1945.

Haim HERMESH (born as Mihály Kaszás) was born in Budapest, where he began studying medicine. He was a member of Hanoar Hazioni and left Hungary clandestinely in 1940. In Palestine, he joined the Haganah and later was selected for Operation Hunjung with the mission of rescuing allied pilots. In the Amsterdam group he worked on the same assignments as R. Reisz under the cover name Hary Morris. He was the only member of the Amsterdam who lived to see liberation in May 1945.

Chajim CHERMESH (ursprünglicher Name Mihály Kaszás) wurde in Budapest geboren, wo er das Medizinstudium aufnahm. Er war Mitglied von Hanoar Hazioni und verließ Ungarn illegal im Jahre 1940. In Palästina trat er der Haganah bei und wurde später für die Operation Hunjung zur Rettung alliierter Piloten in Jugoslawien ausgewählt. Er arbeitete in der Gruppe Amsterdam unter dem Decknamen Hary Morris und war mit den gleichen Aufgaben wie R. Reisz betraut. Er war der einzige Angehörige von Amsterdam, der im Mai 1945 die Befreiung erleben konnte.

Aba BARDICHEV byl na Slovensko dopraven letecky 7. 10. 1944 a vystupoval zde pod krycím jménem Robert Willis. Byl spolupracovníkem Amsterdamu, přivezl technickou a finanční podporu skupině, ale operačně byl podřízen přímo veliteli britské vojenské mise, na jehož rozkaz odešel na maďarské území. Byl však zajat a 21. 1. 1945 spolu s příslušníky britské mise popraven v Mauthausenu.

Aba BARDICHEV was airlifted to Slovakia on October 7, 1944 under the cover name Robert Willis. He collaborated with the Amsterdam group, providing it with technical and financial support, but he was operationally subordinated directly to the commander of the British military mission, on whose order he moved to the territory of Hungary. He was captured on January 21, 1945, and executed at Mauthausen with other members of the British mission.

Aba BARDICHEV wurde am 7. 10. 1944 in die Slowakei eingeflogen und trat hier unter dem Decknamen Rober Willis auf. Er war Mitarbeiter der Gruppe Amsterdam, versorgte die Gruppe mit technischer und finanzieller Hilfe, obwohl er direkt dem Befehlshaber der britischen militärischen Mission unterstand, auf dessen Geheiß er auf das ungarische Gebiet überging. Er wurde jedoch festgenommen und am 21. 1. 1945 zusammen mit Angehörigen der britischen Mission in Mauthausen hingerichtet.

Stovky československých Židů se staly rovněž příslušníky partyzánských jednotek, v jejichž sestavě bojovali obětavě až do konce druhé světové války.

Hundreds of Czechoslovak Jews also became members of partisan units with which they dedicatedly fought until the end of World War II.

Hunderte tschechoslowakische Juden schlossen sich den Partisanen an, in deren Kampfeinheiten sie aufopfernd und selbstlos bis zum Ende des Zweiten Weltkrieges gekämpft haben.

Skupina příslušníků partyzánské brigády Čapajev, v jejichž řadách bojovali rovněž (stojící zleva) Štefan WASSERSTRÖM, Alexander SCHEIN, Pavel BLUM-BORSKÝ (od listopadu příslušník 1. čs. leteckého stíhacího pluku v SSSR), Bernard FRIEDMAN (Štefan KUBÍK, od ledna 1945 pracoval v partyzánském štábu 4. ukrajinského frontu v Rzeszowe) a další.

Some of the members of the Tchapajev partisan brigade: (standing from left) Štefan WASSERSTRÖM, Alexander SCHEIN, Pavel BLUM-BORSKÝ (from November, a member of the 1st Czechoslovak Fighters' Regiment in the USSR), Bernard FRIEDMAN (Štefan KUBÍK: from January 1945 in the partisan headquarters of the 4th Ukrainian Front in Rzeszow) and others.

Einige Angehörige der Partisanengruppe Čapajev, in deren Reihen auch Štefan WASSERSTRÖM, Alexander SCHEIN, Pavel BLUM-BORSKÝ (seit November Angehöriger des 1. tschechoslowakischen Jagdfliegerregimentes in der UdSSR), Bernard FRIEDMAN (Štefan KUBÍK, arbeitete seit Januar 1945 im Partisanenstab der 4. ukrainischen Front in Rzeszow) (stehend von links) und andere kämpften.

Ernest WEISZ, v době povstání na Slovensku příslušník partyzánské brigády Za slobodu Slovanů, od listopadu 1944 velitel partyzánské oddílu Rákosi ve svazku Chruščov.

Ernest WEISZ, member of the "For Freedom of the Slavs" partisan brigade during the uprising and commander of the Rákosi partisan unit in the Khrushchev Alliance from November 1944.

Ernest WEISZ, im Laufe des Aufstandes in der Slowakei war er Angehöriger der Partisanenbrigade „Für die Freiheit der Slawen“ (Za slobodu Slovanov), seit November 1944 Kommandant der Rákosi-Partisanenabteilung im Verbund Chruschtschow.

Židovští příslušníci 1. čs. partyzánské brigády J. V. Stalina na Starých Horách. Zleva: poručík KUMOK, Ludovít TESCHNER, Eva DREXLEROVÁ-FODOROVÁ a Jozef SPITZ-KUČERA.

Jewish members of the 1st Czechoslovak Partisan Brigade of J. V. Stalin in Staré Hory. From left: Lt. KUMOK, Ludovít TESCHNER, Eva DREXLEROVÁ-FODOROVÁ and Jozef SPITZ-KUČERA.

Jüdische Angehörige der 1. tschechoslowakischen J.V.Stalin-Partisanenbrigade in Staré Hory. Von links: Leutnant KUMOK, Ludovít TESCHNER, Eva DREXLER-FODOR und Jozef SPITZ-KUČERA.

MUC. Ladislav MÜLLER (Ladislav MINÁRIK) byl již od září 1944 příslušníkem 6. oddílu 2. čs. partyzánské brigády J. V. Stalina, ve kterém až do jara 1945 zabezpečoval veškerou zdravotnickou pomoc.

MUC. Ladislav MÜLLER (Ladislav MINÁRIK) was a member of the 6th Unit of the 2nd Czechoslovak Partisan Brigade of J. V. Stalin from September 1944. He was in charge of all medical services until the spring of 1945.

Ladislav MÜLLER (Ladislav MINÁRIK) war bereits seit September 1944 Angehöriger der 6. Abteilung der 2. tschechoslowakischen J. V. Stalin-Partisanenbrigade, in der er bis ins Frühjahr 1945 hinein für sämtliche medizinische Versorgung verantwortlich zeichnete.

Karol ADLER byl během Slovenského národného povstání velitelem rozvědky partyzánské brigády kpt. Ján Nálepka. Od druhé poloviny září 1944 velitel samostatného partyzánského oddílu Karol, jenž působil v prostoru Dobšiná – Revúca. Pak velel spojeným oddílům partyzánské brigády Rákosi, se kterými se počátkem prosince dostal do nepřátelského obklíčení a byl zajat. 20. 12. 1944 byl v Dobšíně veřejně popraven.

Karol ADLER was a commander of the intelligence unit of the Capt. Jan Nálepka Partisan Brigade during the Slovak National Uprising. From the second half of 1944, he commanded the Karol independent partisan unit operating in the Dobšiná – Revúca area. He then commanded the allied units of the Rákosi Partisan Brigade with which he fell into an enemy encirclement and was captured in early December. He was publicly executed in Dobšiná on December 20, 1944.

Karol ADLER war im Laufe des Slowakischen Nationalaufstandes Befehlshaber der Kapitän- Jan-Nálepka-Partisanenbrigade. Seit der zweiten Septemberhälfte 1944 befehligte er die selbständige Partisaneneinheit namens Karol, die in der Region Dobšiná – Revúca operierte. In weiterer Folge leitete er den Gruppenverbund der Rákosi-Partisanenbrigade, mit dem er Anfang Dezember in eine feindliche Umzingelung geriet und festgenommen wurde. Am 20.12.1944 wurde er in Dobšiná öffentlich hingerichtet.

MUDr. Zoltán BRÜLL měl jako Žid zakázáno vykonávat praxi lékaře a byl odvléčen do tábora nucených prací, odkud utekl a ukrýval se ve Vysokých Tatrách. Od podzimu 1944 bojoval a současně se léčil v partyzánském oddílu Vysoké Tatry. Zahynul v boji na Grúniku 16. 1. 1945. Jeho manželka Viola, zdravotnice oddílu, se po překročení frontové linie stala příslušnicí 1. čs. armádního sboru v SSSR.

As a Jew, MUDr. Zoltán BRÜLL could not practise as a doctor. He was deported to a labour camp but escaped and hid in the High Tatra Mountains. From the autumn of 1944 he fought and provided medical services in the Vysoké Tatry (High Tatra) partisan group. He perished in the Battle of Grúnik on January 16, 1945. His wife Viola, the unit's medic, joined the First Czechoslovak Army Corps in the USSR after crossing the frontline.

Dr.med. Zoltán BRÜLL durfte als Jude seine Arztpraxis nicht weiter betreiben und wurde in ein Zwangsarbeitslager deportiert. Er konnte jedoch flüchten und versteckte sich in den Bergen der Hohen Tatra. Seit Herbst 1944 kämpfte er und ging zugleich seinen ärztlichen Verpflichtungen in der Partisanengruppe „Vysoké Tatry“ (Hohe Tatra) nach. Er ist im Kampf am Grúnik am 16.1.1945 ums Leben gekommen. Seine Frau Viola, Sanitäterin der Partisaneneinheit, schloss sich nach Überquerung der Frontlinie dem 1. tschechoslowakischen Armeekorps in der UdSSR an.

Mikuláš BRÓDER, jeden z nejmladších příslušníků internacionálního oddílu Nitrianské partyzánské brigády. V jeho řadách se účastnil i posledního a nejtěžšího boje jednotky v prostoru Orovnica – Tekovská Breznica, ve kterém padlo víc než sedmdesát příslušníků brigády.

Mikuláš BRÓDER, one of the youngest members of the International Unit of the Nitrianská Partisan Brigade. In its ranks, he participated in the unit's last and fiercest fights in the Orovnica – Tekovská Breznica area where more than 70 brigade members were killed.

Mikuláš BRÓDER, einer der jüngsten Angehörigen der Internationalen Abteilung der Nitrianska Partisanenbrigade. In ihren Reihen nahm er am letzten und blutigsten Kampf der Einheit im Gebiet Orovnica – Tekovská Breznica teil, in dem mehr als siebenzig Brigadenangehörige gefallen waren.

MUDr. Božena FERENCOVÁ-PICKOVÁ, šéflékařka partyzánské brigády Za slobodu Slovanů, byla začátkem listopadu 1944 zajata a zavražděna v protitankovém příkopu v Kremničke u Banské Bystrice.

MUDr. Božena FERENCOVÁ-PICKOVÁ, chief doctor of the "For Freedom of the Slavs" Partisan Brigade, was captured in early November 1944 and shot in an anti-tank ditch in Kremnička near Banská Bystrica.

Dr.med. Božena FERENC-PICK, Chefärztin der Partisanenbrigade "Für die Freiheit der Slawen", wurde Anfang November 1944 festgenommen und im Panzerabwehrgraben in Kremnička bei Banská Bystrica ermordet.

Edita HANZELOVÁ-KATZOVÁ pracovala v ilegální komunistické straně, byla v r. 1941 zatčena a odsouzena na tři roky vězení v Bratislavě a Novákách, odkud začátkem r. 1944 utekla. Patřila mezi organizátory povstání v oblasti Trenčína a v polovině září 1944 se stala příslušnicí třetí rotý partyzánské svazky Jan Žižka. 26. 9. 1944 padla v boji u Bánoviec nad Bebravou.

Edita HANZELOVÁ-KATZOVÁ worked in the illegal Communist Party. She was arrested in 1941 and sentenced to three years in prison in Bratislava and Nováky. She escaped in early 1944. She was one of the organizers of the uprising in the Trenčín region and in mid-September 1944 joined the 3rd Troop of the Jan Žižka Partisan Alliance. She was killed in the battle of Bánovce nad Bebravou on September 26, 1944.

Edita HANZEL-KATZ war in der illegalen kommunistischen Partei tätig, im Jahr 1941 festgenommen und zu einer Freiheitsstrafe von 3 Jahren in Bratislava und Nováky, von wo sie Anfang 1944 geflüchtet ist, verurteilt. Sie gehörte zu den Anführern des Aufstands in der Region Trenčín und trat Mitte September 1944 der 3. Kompanie des Jan Žižka-Partisanenverbandes bei. Sie kam am 26. 9. 1944 in den Kämpfen bei Bánovce nad Bebravou ums Leben.

V deseti praporech partyzánské svazky Jan Žižka operujícího v moravsko-slovenském pohraničí bojovalo více než dvě stě Židů. Účastnili se těžkých bojů na Jankovém vršku, ve Fačkovském sedle a v pohoří Vtáčník. Rovněž byli příslušníci jednotek, které se pokoušely probít na moravské území, kde chtěly podpořit partyzánské hnutí v protektorátu. Na fotografii: z bojů pod Jankovým vrškem.

There were more than 200 Jews in the ten battalions of the Jan Žižka Partisan Alliance operating along the Moravian-Slovak border area. They participated in heavy fighting in Jankov vršek, Fačkovské sedlo and the Vtáčník Range. They were also members of units fighting to reach the territory of Moravia to help the partisan movement in the Protectorate of Bohemia and Moravia. In the photograph: fighting at the foot of Jankov vršek.

In den zehn Bataillons des Jan Žižka-Partisanenverbandes, der im mährisch-slowakischen Grenzgebiet operierte, kämpften über zweihundert Juden. Sie beteiligten sich an schweren Kämpfen am Jankov vršek, im Fačkovské sedlo und in der Gebirgskette Vtáčník. Sie gehörten auch Einheiten an, die den Versuch unternahmten, ins mährische Gebiet vorzudringen um die Partisanenbewegung im Protektorat zu unterstützen. Im Bild: aus den Kämpfen am Jankov vršek.

Bojová cesta československých vojáků ze Středního východu pokračovala na území Velké Británie. Zde byli zařazeni do Československé samostatné obrněné brigády, která se podílela na druhé vlně spojeneckého vylodění v Normandii v září 1944. Židovští vojáci se významnou měrou účastnili bojů o přístav Dunkerque až do jejich ukončení 8. 5. 1945.

The combat advance of the Czechoslovak soldiers from the Middle East continued on the territory of Great Britain. There they were incorporated in the Czechoslovak Independent Armoured Brigade, which participated in the second wave of Allied disembarkation in Normandy in September 1944. Jewish soldiers played a major role in the Battle of the Dunkirk port until the end of the fighting on May 8, 1945.

Der Kampf tschechoslowakischer Soldaten im Mittleren Osten setzte sich im Gebiet Großbritanniens fort, wo sie in die Tschechoslowakische selbständige Panzerbrigade aufgenommen wurden, die an der zweiten Welle der Truppenaussetzung in der Normandie im September 1944 teilnahm. Jüdische Soldaten haben sich in bedeutendem Masse an den Kämpfen um den Hafen von Dunkerque bis zum Kriegsende am 8. 5. 1945 beteiligt.

Poručík Josef HERCZ,
u Dunkerque velitel průzkumné
čety u 3. roty motorizovaného
praporu čs. brigády.

*Lt. Josef HERCZ, commander
of the Reconnaissance Squad of
the 3rd Troop of the Motorized
Battalion of the Czechoslovak
Brigade.*

Leutnant Josef HERCZ, bei
Dunkerque Kommandant
der Erkundungstruppe
der 3. Kompanie des
motorisierten Bataillons der
tschechoslowakischer Brigade.

Desátník Abraham
HANZEL, příslušník 2. roty
motorizovaného praporu, padl
v boji o Dunkerque 20. 12.
1944.

*Cpl. Abraham HANZEL,
member of the 2nd Troop of the
Motorized Battalion, was killed
in the Battle of Dunkirk on
December 20, 1944.*

Korporal Abraham HANZEL,
Angehöriger der 2. Kompanie
des motorisierten Bataillons,
fiel in Kämpfen um Dunkerque am 20.12.1944.

Poručík Otto KIERSCHNER-
KALINA, velitel čety I. tankového
praporu čs. brigády.

*Lt. Otto KIERSCHNER-KALINA,
commander of a squad of the 1st
Tank Battalion of the Czechoslovak
Brigade.*

Leutnant Otto KIERSCHNER-
KALINA, Truppenkommandant
des I. Panzerbataillons der
tschechoslowakischen Brigade.

Poručík Josef HERCZ s trofejním 20mm protiletadlovým kanonem vz. 38.

Lt. Josef HERCZ with the 20mm version 38 anti-tank gun that was seized as spoils.

Leutnant Josef HERCZ mit seiner Trophäe -einer 20mm-Fliegerabwehrkanone, Version 38.

Příslušníci Československé samostatné obrněné brigády na jaře 1945.

Members of the Czechoslovak Independent Armoured Brigade in the spring of 1945.

Angehörige der Tschechoslowakischen selbständigen Panzerbrigade im Frühjahr 1945.

Z návratu domů od Dunkerque. Druhý zleva u vozu americké armády štábní kapitán JUDr. Otto KLEIN-KLÍMA, příslušník Polního soudu Československé samostatné obrněné brigády.

Returning home from Dunkirk. Second from left, by the U.S. army car: Sgt. Capt. JUDr. Otto KLEIN-KLÍMA, member of the Court-Martial of the Czechoslovak Independent Armoured Brigade.

Rückkehr aus Dunkerque. Zweiter von links beim amerikanischen Armeefahrzeug Stabskapitän Dr.jur. Otto KLEIN-KLÍMA, Angehöriger des Feldgerichts der Tschechoslowakischen selbständigen Panzerbrigade.

Židovští vojáci československé armády z Východu i Západu přijeli do Československa jako vítězové. Téměř všichni se však vrátili do zničených domovů a ke vzpomínkám, jež zůstaly po vyvražděných rodinách.

The Jewish soldiers of the Czechoslovak Army from the East and West arrived in Czechoslovakia as victors. Almost all of them, however, returned to ruined homes and memories of their annihilated families.

Jüdische Soldaten der tschechoslowakischen Armee sind sowohl aus dem Osten als auch aus dem Westen als Sieger in die Tschechoslowakei zurückgekehrt. Doch so gut wie alle fanden ein zerstörtes Zuhause vor und nicht mehr als bloße Erinnerungen an ihre ermordeten Familien.

Budiž čest všem těm, kdo bojovali, i těm, jimž byl boj se zbraní v ruce upřen a zemřeli jen proto, že byli Židé. Českoslovenští Židé byli a zůstanou pevnou součástí evropské protinacistické a protifašistické rezistence.

Honour to all who fought and all who were kept from fighting with weapon in hand and died only because they were Jewish. The Czechoslovak Jews were and will remain an integral part of Europe's anti-Nazi and anti-Fascist resistance.

Ehre gebührt all denen, die gekämpft hatten, sowie all jenen, denen der bewaffnete Kampf verwehrt war und die nur deshalb sterben mussten, weil sie Juden waren. Tschechoslowakische Juden waren und sind ein untrennbarer Bestandteil des europäischen antinazistischen und antifaschistischen Widerstandes.

Příslušníci 1. čs. armádního sboru v SSSR v květnu 1945 v cíli své bojové cesty. V řadách sboru bojovalo kolem 1200 Židů.

Members of the First Czechoslovak Army Corps in the USSR in May 1945 after reaching the destination of their combat road. Some 1,200 Jews fought in the corps.

Angehörige des 1. tschechoslowakischen Armeekorps in der UdSSR im Mai 1945 am Ziel ihres Kampfes. In den Reihen des Armeekorpses kämpften nahezu 1200 Juden.

Z přehlídky Československé samostatné obrněné brigády. Počet židovských vojáků bojujících v čs. armádě na Západě dosáhl pravděpodobně až 2800 mužů.

A parade of the Czechoslovak Independent Armoured Brigade. The number of Jewish soldiers fighting in the Czechoslovak Army in the West probably reached up to 2,800 men.

Truppenparade der Tschechoslowakischen selbständigen Panzerbrigade. Die Zahl jüdischer Soldaten, die in der tschechoslowakischen Armee im Westen kämpften, belief sich wahrscheinlich auf bis zu 2800 Männer.

Stovky československých Židů obdržely za své bojové činy nejvyšší československá, francouzská, britská a sovětská vojenská vyznamenání. Na fotografii: četař Kurt LANZER, nejmladší židovský příslušník 1. čs. armádního sboru v SSSR, vyznamenáván zakladatelem státu Izrael Davidem Ben-Gurionem.

Hundreds of Czechoslovak Jews received the highest Czechoslovak, French, British and Soviet military honours. In the photograph: Sgt. Kurt LANZER, the youngest Jewish member of the First Czechoslovak Army Corps in the USSR being decorated by David Ben-Gurion, founder of the State of Israel.

Hunderte tschechoslowakische Juden erhielten für ihre Verdienste im Kampf höchste tschechoslowakische, französische, britische und sowjetische militärische Auszeichnungen. Im Bild: Unteroffizier Kurt LANZER, der jüngste jüdische Angehörige des 1. tschechoslowakischen Armeekorps in der UdSSR, vom Begründer des Staates Israel David Ben-Gurion gewürdigt.

Na dvě stě československých židovských žen a děvčat bylo přijato do československé armády. Většina z nich se dožila svobody. Na fotografii: zleva Markéta TESÁŘIKOVÁ-OLŠANOVÁ, Sára ACKERMANNOVÁ-NEUMANNOVÁ a Gréta ŠMOLDASOVÁ-GOLDMANOVÁ.

Some 200 Czechoslovak Jewish women joined the Czechoslovak army. Most of them lived to see the liberation. In the photograph from left: Markéta TESÁŘIKOVÁ-OLŠANOVÁ, Sára ACKERMANNOVÁ-NEUMANNOVÁ and Gréta ŠMOLDASOVÁ-GOLDMANOVÁ.

An die 200 tschechoslowakische jüdische Frauen und Mädchen wurden in die tschechoslowakische Armee aufgenommen. Die meisten von ihnen haben die Befreiung miterlebt. Im Bild: von links Markéta TESÁŘIK-OLŠAN, Sára ACKERMANN-NEUMANN und Gréta SMOLDAS-GOLDMAN.

Protinacistické a protifašistické rezistence se se zbraní v ruce účastnilo zhruba 9000 československých Židů. Téměř 500 z nich padlo v boji.

Some 9,000 Czechoslovak Jews took part in the anti-Nazi and anti-Fascist resistance with weapon in hand. Almost 500 of them were killed in battle.

Am antinazistischen und antifaschistischen Widerstand nahmen annähernd 9000 tschechoslowakische Juden teil. Nahezu 500 von ihnen sind im Kampf gefallen.

Do poloviny března 1939 existovalo v Čechách a na Moravě 136 židovských náboženských obcí, sdružených v Zemské svazy v čele s Radou židovských náboženských obcí. Po 15. březnu bylo z vůle nacistů 121 obcí zlikvidováno a v jednotlivých oberlandrátech protektorátu zůstalo působit jenom 15 obcí, přičemž od července 1939 bylo pražské Židovské náboženské obci přisouzeno vedoucí postavení. **Židovská náboženská obec v Praze** (od února 1943 **Židovská rada starších**) byla dle osvědčeného postupu nacistů v okupovaných zemích přinucena podílet se na denunciaci svých členů, přičemž ani její pracovníci a jejich rodinní příslušníci nebyli ušetřeni potupy, transportů a násilné smrti. Přesto se v jejich řadách našli odvážlivci, kteří nacistickým příkazům odporovali.

By mid-March 1939, there were 136 Jewish communities in Bohemia and Moravia organized under the umbrella of the Provincial Unions led by the Council of Jewish Communities. As of March 15, the Nazis eliminated 121 communities, leaving only 15 in individual "Oberlandrats" (High Provincial Councils) of the Protectorate of Bohemia and Moravia, and assigning a leading role to the Jewish Community in Prague. In line with established Nazi practice in the occupied countries, the **Jewish Community in Prague** (from February 1943 the **Jewish Council of Elders**) was forced to participate in the betrayal of its members; even the organization's own employees and their families were not spared disgrace, transports and violent death. Nonetheless, there were courageous individuals who dared defy Nazi orders.

Bis Mitte März 1939 gab es in Böhmen und Mähren gesamthaft 136 jüdische Religionsgemeinden, die in Landesverbänden zusammengeschlossen waren und denen der Rat der jüdischen Religionsgemeinden vorsah. Nach dem 15. März sind auf Veranlassung der Nationalsozialisten 121 Gemeinden liquidiert worden und in einzelnen Oberlandräten des Protektorates sind lediglich 15 Gemeinden übrig geblieben, wobei im Juli 1939 der Prager Jüdischen Religionsgemeinde die führende Rolle zuerkannt wurde. Die **Jüdische Religionsgemeinde in Prag** (seit Februar 1943 der „**Jüdische Rat der Gemeindeältesten**“ genannt) wurde nach dem bewährten Verfahren der Nationalsozialisten in besetzten Ländern gezwungen, an der Denunziation eigener Mitglieder mitzuwirken. Diese Schmach, sowie die Transporte und letztlich die Ermordung sind nicht einmal den eigenen Mitarbeitern oder Familienangehörigen erspart geblieben. Dennoch traten aus den Reihen der Gemeinde tapfere Persönlichkeiten hervor, die den nationalsozialistischen Befehlen beherzt zu trotzen vermochten.

Se zahájením deportací do Lodže v říjnu 1941 bylo definitivně zakázáno vystěhování Židů i z protektorátu. Ústředna pro židovské vystěhovalce (Zentralstelle für jüdische Auswanderung Prag) přešla k organizaci transportů, kterým předcházelo nařízení o nové registraci Židů. Registrace probíhala na Židovské náboženské obci (ŽNO) v Praze.

When deportations to Lodz began in October 1941, the Jews were once and for all forbidden to move out of the Protectorate. The Centre for Jewish Emigration (Zentralstelle für jüdische Auswanderung Prag) started to organize transports, which had been preceded by a regulation ordering a new registration of Jews. This registration was carried out at the Jewish Community in Prague.

Mit der Aufnahme von Deportationen nach Lodz im Oktober 1941 wurde der Aussiedlung der Juden aus dem Protektorat Böhmen und Mähren ein endgültiger Riegel vorgeschoben. Die Zentralstelle für jüdische Auswanderung Prag nahm sich der Organisation von Transporten an, denen die Verordnung über die Neuregistrierung von Juden vorangegangen war. Die Registrierung erfolgte in der Jüdischen Religionsgemeinde Prag.

Emil KAFKA,

zástupce vedoucího vystěhovaleckého, cestovního a transportního oddělení ŽNO v Praze, rovněž odmítl počátkem října 1941 sestavovat transporty nařízené Ústřednou pro židovské vystěhovalectví, zač byl zatčen, zařazen do transportu a umučen.

Emil KAFKA, Deputy Head of the Department of Emigration, Travel and Transports of the Jewish Community in Prague also refused to make lists of people eligible for transports as ordered by the Centre for Jewish Emigration. He was arrested, sent by transport to a concentration camp and executed.

Emil KAFKA, stellvertretender Leiter der Auswanderungs-, Reise- und Transportabteilung der jüdischen Religionsgemeinde in Prag, hat Anfang Oktober 1941 ebenfalls seine Mitwirkung an der von der Zentralstelle für die Auswanderung von Juden angeordneten Zusammenstellung von Judentransporten verweigert, wofür er festgenommen, deportiert und ermordet wurde.

Dětské židovské útluky ŽNO v Praze v Havelské, Soukenické a Sázkavské ulici byly místem, kam mohly docházet po vyloučení ze všech stupňů škol židovské školou povinné děti. Vzdor přísnému zákazu jejich vyučování dbala o jejich výchovu a výuku od léta 1940 i vychovatelka **Anna ROTHOVÁ-STEINOVÁ**, která byla 8. 7. 1943 spolu s manželem deportována do Terezína, o dva měsíce později do Osvětimi, kde byla umístěna do tzv. terezínského rodinného tábora. Zde zemřela v plynové komoře v noci z 8. na 9. 3. 1944.

*The Jewish Children's Homes of the Jewish Community in Prague in Havelská, Soukenická and Sázkavská streets were places where the expelled Jewish schoolchildren of all ages could assemble. Despite a strict ban, tutor **Anna ROTHOVÁ-STEINOVÁ** made sure they were educated and looked after from the summer of 1940 onward. On July 8, 1943, she and her husband were deported to Terezín (Theresienstadt) and two months later to Auschwitz, where she was imprisoned in the so-called Theresienstadt Family Camp. It was there that she died in a gas chamber on the night of March 8, 1944.*

Die Kinderheime der Jüdischen Religionsgemeinde in Prag in der Havelská, Soukenická und Sázkavská Strasse wurden von jüdischen schulpflichtigen Kindern besucht nachdem sie aus allen anderen Schulen ausgewiesen wurden. Trotz eines strengen Verbotes, jüdischen Kindern Unterricht zu erteilen, nahm sich die Erzieherin **Anna ROTHOVÁ-STEINOVÁ** seit Sommer 1943 ihrer Erziehung und Ausbildung an. Am 8.7.1943 wurde sie zusammen mit ihrem Ehemann nach Theresienstadt deportiert, zwei Monate später nach Auschwitz, wo sie im sog. Theresienstädter Familienlager untergebracht wurde. Sie starb in einer Ausschwitzer Gaskammer in der Nacht vom 8. auf den 9.3.1944.

Hanuš BONN, absolvent Právnické fakulty UK v Praze, básník, spisovatel, překladatel (za nacistické okupace činný pod jménem **Josef Kohout**), člen česko-židovského spolku Kapper, od léta 1939 vedoucí vystěhovaleckého, cestovního a transportního oddělení ŽNO v Praze. Potom, co odmítl (spolu se svým zástupcem) počátkem října 1941 sestavit transporty na příkaz nadřízené Ústředny pro židovské vystěhovalectví, byl zatčen a 20. 10. 1941 v Mauthausenu umučen.

*Hanuš BONN, graduate of the Faculty of Law, Charles University in Prague, poet, writer and translator (working under the pen name **Josef Kohout** during the Nazi occupation), member of the Kapper Czech-Jewish Society and, from the summer of 1939, head of the Department of Emigration, Travel and Transports of the Jewish Community in Prague. When he (and his deputy) refused to draw up lists of persons eligible for transports in early October 1941, he was arrested on the orders of the superior Centre for Jewish Emigration and executed in Mauthausen on October 20, 1941.*

*Hanuš BONN, Absolvent der Fakultät für Rechtswissenschaften der Karlsuniversität in Prag, Dichter, Schriftsteller, Übersetzer (während der nationalsozialistischen Besatzung unter dem Namen **Josef Kohout** tätig), Mitglied des tschechisch-jüdischen Vereins Kapper, seit Sommer 1939 Leiter der Auswanderungs-, Reise- und Transportabteilung der Jüdischen Religionsgemeinde in Prag. Nachdem er es Anfang Oktober 1941 (zusammen mit seinem Stellvertreter) abgelehnt hat, auf Anordnung der vorgesetzten Zentralstelle für jüdische Auswanderung Judentransporte zusammenzustellen, wurde er festgenommen und am 20. Oktober 1941 in Mauthausen ermordet.*

Registrace židovských obyvatel Prahy podle ulic.

Registration of the Jewish inhabitants of Prague by street.

Registrierung der jüdischen Bewohner Prags nach Strassen.

Dr. Erik KOLÁR, od r. 1943 vedoucí Oddělení evidence Židů ŽNO, se snažil varováním zařazených do transportů zmírňovat jejich tragédii a současně spolupracoval s Ústředím domácího odboje.

Dr. Erik KOLÁR, head of the Department for the Registration of Jews of the Jewish Community in Prague, tried to alleviate the tragedy of the Jews slated for transport by warning them in advance. He also cooperated with the Headquarters of the Homeland Resistance.

Dr. Erik KOLÁR, seit 1943 Leiter der Abteilung für Judentevidenz in der Jüdischen Religionsgemeinde, war bemüht, jüdische Glaubensgenossen, deren Namen in Transportlisten aufgenommen wurden, vorzuwarnen und somit ihre Tragödie zu mildern. Zugleich arbeitete er mit der Zentralstelle für den einheimischen Widerstand zusammen.

Pogromy, ghetta, transporty a koncentrační tábory zůstanou nejhroznějšími prostředky nacistické likvidace československých Židů. Na 240 000 z nich se stalo oběťmi šoa. Nikdy se však nesmí zapomenout na to, že ani živoření za nelidských podmínek a hromadné popravy jim nevzaly lidskou důstojnost, vůli žít a vzepřít se nalinkovanému osudu. Českoslovenští Židé patřili i ve vyhlazovacích táborech mezi organizátory odporu a boje proti nacistům.

Pogroms, ghettos, transports and concentration camps were the Nazis' most horrific tools of annihilation for the Czechoslovak Jews, some 240,000 of whom fell victim to the Shoah. It should never be forgotten, though, that neither their miserable existence in the inhumane conditions of the camps nor their mass execution succeeded in depriving them of their human dignity or their will to live and to defy the fate devised for them. Even in extermination camps, Czechoslovak Jews were Nazi resistance organizers and fighters.

Pogrome, Ghettos, Transporte und Konzentrationslager werden für immer Teil der grausamen nationalsozialistischen Maschinerie zur Vernichtung tschechoslowakischer Juden bleiben. An die 240.000 von ihnen sind der Schoa zum Opfer gefallen. Man darf aber nie vergessen, dass sie selbst unter unmenschlichsten Bedingungen und im Angesicht von Massenhinrichtungen ihre Menschenwürde, ihren Lebenswillen und die Kraft, sich gegen das vorbestimmte Schicksal aufzulehnen, nicht aufgegeben hatten. Auch in Vernichtungslagern zählten tschechoslowakische Juden zu den Organisatoren des Widerstandskampfes gegen die Nationalsozialisten.

Ghetto Terezín vzniklo 24. listopadu 1941 jako sběrný a průchozí tábor pro veškeré židovské obyvatelstvo protektorátu. Na konferenci zástupců nejvyšších říšských úřadů v čele s Reinhardem Heydrichem byl Terezín prohlášen 20. ledna 1942 ve Wannsee v rámci konečného řešení židovské otázky (Endlösung der Judenfrage) za tzv. Altersghetto pro Židy starší 65 let, těžké válečné poškozence a nositele vysokých válečných vyznamenání.

The Terezín Ghetto was established on November 24, 1941 as an intake and transit camp for all Jewish inhabitants of the Protectorate of Bohemia and Moravia. At a conference of representatives of the Reich's highest authorities headed by Reinhard Heydrich, the Terezín Ghetto was proclaimed the so-called Altersghetto for Jews over 65 years of age, severely disabled ex-servicemen and bearers of high military honours on January 20, 1942 in Wannsee as part of the final solution of the Jewish problem (Endlösung der Judenfrage).

Das Ghetto in Theresienstadt wurde am 24. November 1941 als Sammel- und Durchgangslager für die gesamte jüdische Bevölkerung des Protektorats eingerichtet. Anlässlich der Konferenz der Vertreter höchster Reichsbehörden unter dem Vorsitz von Reinhard Heydrich wurde das theresienstädter Ghetto am 20. Januar 1942 in Wannsee im Rahmen der Endlösung der Judenfrage zum sog. Altersghetto für Juden im Alter von über 65 Jahren, für schwere Kriegsgeschädigte sowie für Träger hoher militärischer Auszeichnungen erklärt.

Terezín se stal největším koncentračním táborem na území českých zemí. Proudily sem tisícové transporty Židů z protektorátu a od 2. června 1942 též z Německa, Rakouska, Holandska, Dánska a koncem války i ze Slovenska a Maďarska. Za necelé 4 roky jím prošlo více než 140 000 Židů, mezi kterými bylo i 11 000 dětí. Jejich vůle žít byla příkladná: pracovaly a dále se tajně vzdělávaly. Svými činy, ale i svými sny, tajně zaznamenanými v listech a deníčcích, projevovaly nezlomnou sílu. Terezínské děti při představení dětské opery **Brundibár**.

*The Terezín Ghetto became the largest concentration camp in the Czech Lands. It absorbed transports carrying thousands of Jews from throughout the Protectorate and, as of June 2, 1942, from Germany, Austria, Holland, Denmark and, as the end of the war neared, Slovakia and Hungary. In the almost four years of its existence, more than 140,000 Jews passed through the Ghetto, including 11,000 children. Their will to live was exemplary – they worked and continued to educate themselves. They displayed unyielding strength in their actions and the dreams they secretly recorded in letters and diaries. The Terezín children performing in the children's opera **Brundibár**.*

Theresienstadt wurde zum größten Konzentrationslager im tschechischen Gebiet ausgebaut. Es war der Bestimmungsort von Deportationszügen mit Tausenden von Juden aus dem Protektorat und ab dem 2. Juni 1942 auch aus Deutschland, Österreich, Holland, Dänemark und gegen Kriegsende aus der Slowakei und aus Ungarn. In nahezu 4 Jahren hatten Theresienstadt mehr als 140 000 Juden, darunter 11 000 Kinder, passiert. Ihr Lebenswille war vorbildlich: sie haben gearbeitet und sich fortgebildet. Ihre Taten aber auch ihre Träume, die sie heimlich in Briefen und Tagebüchern festhielten, lassen ihre ungebrochene Kraft offenbar werden. Theresienstädter Kinder während der Aufführung der Kinderoper **„Brundibar“**.

Nejvýkonnějším vyhlazovacím táborem „Operace Reinhard“ byl nejmladší z nich – **Treblinka**, kde zahynulo nejméně 870 000 lidí. Na přelomu února a března 1943 „Organizační výbor“, jehož členy byli i českoslovenští Židé Želomír Bloch a Rudolf Masarek, začal připravovat povstání, které vzplálo 2. srpna 1943.

*The most efficient extermination camp in Operation Reinhard was also the newest: **Treblinka**, where at least 870,000 people perished. In late February / early March 1943, the “Organizational Committee”, which included the Czechoslovak Jews Želomír Bloch and Rudolf Masarek, began to plan the uprising that broke out on August 2, 1943.*

Das leistungsfähigste Vernichtungslager der „Aktion Reinhard“ war das jüngste Lager – **Treblinka**, in dem mindestens 870 000 Menschen ermordet wurden. Ende Februar und Anfang März 1943 begann das „Organisationskomitee“, zu dessen Mitgliedern auch die tschechoslowakischen Juden Želomír Bloch und Rudolf Masarek gehörten, mit der Planung eines Aufstandes, der am 2. August 1943 entflammt ist.

Na 35 000 vězňů Terezína v důsledku stresu, hladu a hrozných ubytovacích a hygienických podmínek již zde zemřelo. Zůstat člověkem, nepodlehout morální devastaci a psychickému strádání byl úkol nadlidský. **Hans Krása** spolu s Františkem Zelenkou, Erikem A. Saudekem, Rudolfem Freundfeldem a dalšími patřili k těm, kteří proti nacistickému zlu dodávali sílu činy i slovy, jež se staly terezínskou hymnou „**Kdo má právo rád a při něm obtojí a nic se nebojí!**“

*Some 35,000 Terezín inmates died in the Ghetto of stress, hunger and appalling living and sanitary conditions. Superhuman effort was required to remain a human being and not yield to moral devastation and mental suffering. **Hans Krása and František Zelenka, Erik A. Saudek, Rudolf Freundfeld and others encouraged the others to defy the Nazi evil with their deeds as well as the words that became a Terezín anthem: “Whoever loves and abides by the law, has nothing to fear!”***

An die 35 000 Häftlinge sind hier in Folge von Stress, Hunger, unerträglichen Unterkunfts- und Hygieneverhältnissen zu Tode gekommen. Es war eine übermenschliche Aufgabe, unter diesen Umständen Mensch zu bleiben und der moralischen Verwüstung und psychischen Entbehrungen standzuhalten. **Hans Krása** zählte zusammen mit František Zelenka, Erik A. Saudek, Rudolf Freundfeld und anderen zu denjenigen, die mit Taten und Worten, die übrigens als theresienstädter Hymne bekannt wurde, anderen Mut machten: „**Wer das Recht beachtet und dazu steht und keine Furcht kennt!**“

Rudolf Masarek za pomoci Stanislava Lichtblaua a desítek dalších Židů z Československa organizovali povstání v tzv. Dolním táboře Treblinky.

Rudolf Masarek assisted by Stanislav Lichtblau and dozens of other Jews from Czechoslovakia organized an uprising in the so-called Lower Treblinka Camp.

Rudolf Masarek hat unter Mithilfe von Stanislav Lichtblau und Dutzenden anderen Juden aus der Tschechoslowakei einen Aufstand im sog. Unteren Treblinka – Lager organisiert.

Organizovat odpor ve vyhlazovacím táboře Osvětim (Auschwitz) – v největším nacistickém koncentračním a vyhlazovacím táboře, založeném již 27. dubna 1940 – bylo téměř nemožné, a přesto se k jeho organizaci odhodlali i českoslovenští Židé terezínského rodinného tábora, kteří byli do Osvětimi-Birkenau deportováni od září 1943. V čele povstání stáli Růžena Lauscherová, Helena Rezková a Hugo Lengsfeld (Pavel Lenek).

Organized resistance was virtually impossible in Auschwitz, the largest concentration and extermination camp that had been set up as early as April 27, 1940. Still, the Jews dared to try, including the Czechoslovak Jews from the so-called Terezín Family Camp who were being deported to Auschwitz-Birkenau since September 1943. The uprising was led by Růžena Lauscherová, Helena Rezková and Hugo Lengsfeld (Pavel Lenek).

Es war gleichsam unmöglich, im Todeslager Auschwitz, dem größten nationalsozialistischen Konzentrations- und Vernichtungslager, das bereits am 27. April 1940 errichtet wurde, eine Widerstandsbewegung ins Leben zu rufen. Doch sie ist dennoch zustande gekommen und an ihrer Organisation hatten sich auch tschechoslowakische Juden aus dem terezínském Familienlager beteiligt, die ab September 1943 nach Auschwitz-Birkenau deportiert wurden. Der Aufstand wurde von Růžena Lauscherová, Helena Rezková und Hugo Lengsfeld (Pavel Lenek) angeführt.

Richard Glazar se svým přítelem Karlem Ungerem patřili mezi sedm desítek šťastlivců z devíti set účastníků povstání v Treblinkě, kterým se podařilo uniknout pronásledovatelům a dožít se konce války.

Richard Glazar and his friend Karel Unger were among the fortunate 70 of 900 participants in the Treblinka uprising who managed to escape their pursuers and live to see the end of the war.

Richard Glazar und sein Freund Karel Unger waren unter den siebzig Glücklichen von den neunhundert Aufständischen in Treblinka, denen die Flucht in die Freiheit gelungen war und die das Ende des Krieges erleben durften.

Plán povstání vězňů terezínského rodinného tábora v Osvětimi-Birkenau byl dle vzpomínání jednoho z aktérů Jiřího Franka zoufalý a jednoduchý: „Jakmile dojde signál k povstání, je třeba vyběít dráty, hodit na ně mokrou deku nebo kotvu, zároveň podpálit slavníky, a tím celé baráky. V nastalém zmatku se pokusit zaútočit holýma rukama na strážní věže a zmocnit se zbraní.“

The plan for the Terezín Family Camp inmates' uprising in Auschwitz-Birkenau was desperate and simple, as recalled by one of its organizers Jiří Frank: "When the signal to launch the uprising comes, the wires must be short-circuited and a wet blanket or iron hook thrown over them, the straw mattresses must be set on fire, igniting the entire barracks, and in the ensuing chaos we must try to attack the watchtowers with our bare hands and seize weapons."

Der Plan des Aufstandes des terezínském Familienlagers in Auschwitz-Birkenau war dem Zeitzeugen und Mitbeteiligten Jiří Frank zufolge ein einfacher und gleichzeitig ein Akt der Verzweiflung: „Sobald das Signal zum Aufstand eintrifft, wird der Stacheldraht eingerissen, mit nasser Decke zugedeckt oder mit einem hakenförmigen Eisengegenstand niedergedrückt, zeitgleich werden Strohsäcke und folglich ganze Baracken angezündet. Nach dem ein allgemeines Chaos ausbricht, werden die Aufständischen versuchen, mit leeren Händen die Wachtürme anzugreifen und Waffen an sich zu reißen.“

Věžňové Osvětimi vzdorovali táborové tyranii různými formami odboje. Jednou z nich byly i organizované útoky, které si vesměs kladly za cíl upozornit na zoufale tragické skutečnosti v táboře smrti a zmobilizovat veřejnost k záchraně přítomných i budoucích vězňů. Z Osvětimi-Birkenau uprchlo celkem 667 vězňů, z nichž však 270 bylo dopadeno a okamžitě popraveno. Dne 7. dubna 1944 utekli českoslovenští Židé **Walter Rosenberg** (Rudolf Vrba – vlevo) a **Alfred Wetzler** (Jozef Lánik – vpravo), kterým se podařilo přejít na Slovensko a informovat tamější židovské vedení a jeho prostřednictvím celý svět o hrůzných skutečnostech Osvětimi.

*The inmates of Auschwitz defied the camp's tyranny through different forms of resistance. One of these was orchestrated escapes with the aim of bringing the world's attention to the desperately tragic conditions in the death camp and mobilizing the public to rescue the present and future inmates. A total of 667 inmates escaped from Auschwitz-Birkenau, but 270 were caught and immediately executed. On April 7, 1944, Czechoslovak Jews **Walter Rosenberg** (Rudolf Vrba – left) and **Alfred Wetzler** (Jozef Lánik – right) escaped, safely reached*

Slovakia and told local Jewish leaders – and through them the world – about the horrific reality of Auschwitz.

Die Häftlinge in Auschwitz trotzten der Lagertyrannei durch unterschiedliche Formen des Widerstandes. Unter anderem auch durch organisierte Flucht, deren Hauptziel darin bestand, auf die verzweifelt tragische Situation im Todeslager aufmerksam zu machen und die Öffentlichkeit zur Rettung gegenwärtiger und künftiger Häftlinge aufzurütteln. Insgesamt 667 Häftlinge sind aus Auschwitz-Birkenau geflohen, 270 davon wurden jedoch wieder aufgegriffen und sofort hingerichtet. Am 7. April 1944 sind zwei tschechoslowakische Juden, **Walter Rosenberg** (Rudolf Vrba – rechts) und **Alfred Wetzler** (Jozef Lánik – links), aus dem Lager entkommen und bis in die Slowakei gelangt, wo sie die jüdische Führung und mittels dieser die ganze Welt über die Gräueltaten von Auschwitz zu unterrichten hatten.

Dne 14. října 1943 povstalo ve vyhlazovacím táboře **Sobibor** na šest set židovských vězňů; třem stovkám se podařilo uprchnout, avšak konce války se dožilo asi 50 z nich. O rok později došlo v Osvětimi-Birkenau k povstání Sonderkommando pracujícího v plynových komorách. Věžňům se podařilo zničit jednu z plynových komor a narušit tak vyhlazovací proces. Všichni povstanci zahynuli. Popravena byla také skupina mladých vězeňkyň, které povstalcům propašovaly z továrny v Monovicích stříelný prach. Nepochybně se povstání účastnili i českoslovenští Židé, i když nepřežili.

*On October 14, 1943, some 600 Jewish inmates rebelled in the **Sobibor** extermination camp; three hundred successfully escaped, but only about fifty lived to see the end of the war. One year later, the Sonderkommando working in the gas chambers in Auschwitz-Birkenau rebelled. The inmates destroyed one of the gas chambers, hampering the entire extermination process. All the rebels perished. A group of young female inmates who had smuggled gunpowder for the rebels from a factory in Monovice was also executed. The Czechoslovak Jews undoubtedly participated in the uprising, though none survived.*

Am 14. Oktober 1943 kam es zum Aufstand im Vernichtungslager **Sobibor**, an dem sich rund sechshundert jüdische Häftlinge beteiligt hatten; dreihundert Häftlingen gelang die Flucht, doch nur 50 von ihnen haben das Kriegsende erlebt. Ein Jahr später hat sich in Auschwitz-Birkenau das in den Gaskammern eingesetzte Sonderkommando zum Aufstand erhoben. Es ist den Häftlingen gelungen, eine Gaskammer zu zerstören und somit den Vernichtungsprozess zu beeinträchtigen. Alle Aufständischen sind ums Leben gekommen. Eine Gruppe junger Lagerinsassinnen, die für die Aufständischen Schießpulver aus der Fabrik in Monovice durchgeschmuggelt hatten, wurde ebenfalls hingerichtet. Es besteht kein Zweifel daran, dass sich am Aufstand auch tschechoslowakische Juden, die letztlich nicht überlebt hatten, beteiligt hatten.